

Městská knihovna v Praze **120 let**

Kosmas

Kosmův letopis
český

PRAHA 2011

Městská knihovna v Praze

Půjčujeme:

knihy / časopisy / noviny / mluvené slovo /
hudbu / filmy / noty / obrazy / mapy

Zpřístupňujeme:

wi-fi zdarma / e-knihy / on-line encyklopedie /
e-zdroje o výtvarném umění, hudbě, filmu

Pořádáme:

setkání s autory / přednášky / koncerty /
filmová představení / výstavy /
aktivity pro děti a jejich rodiče / čtení

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.facebook.com/knihovna

www.e-knihovna.cz

Znění tohoto textu vychází z díla Kosmůw letopis český tak, jak bylo vydáno vydavatelstvím Františka Palackého v roce 1882 (KOSMAS. *Kosmůw letopis český: S pokračováními kanownika Wyšehradského a mnicha Sázawského*. Přeložil W. W. Tomek. Praha : Nadání Františka Palackého, 1882. 224 s.).

Text díla (Kosmas: Kosmůw letopis český), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

Citační záznam této e-knihy:

KOSMAS. *Kosmůw letopis český* [online]. v MKP 1. vyd.

Praha : Městská knihovna v Praze, 2011 [aktuální datum citace e-knihy – př. cit. rrrr-mm-dd]. Dostupné z WWW:

<http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/37/00/16/kosmuw_letopis_cesky.pdf>.

Vydání (obálka, grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 19. 1. 2011.

OBSAH:

PŘEDMLUWA.....	5
POČÍNÁ SE PŘEDMLUWA KU PROBOŠTOWI ŠEBÍŘOWI.....	7
OPĚT K MISTRU GERVASIOWI PŘEDMLUWA NÁSLEDUJÍCÍHO DÍLA.	8
POČÍNÁJÍ SE PRVNÍ KNÍŽKY LETOPISU ČESKÉHO, JEJŽ SLOŽIL KOSMAS DĚKAN PRAŽSKÉHO KOSTELA.....	10
POČÍNÁ SE PŘEDMLUWA KU KLIMENTOWI, OPATU KOSTELA BŘEWNOWSKÉHO.....	62
POČÍNÁJÍ SE KNIHY DRUHÉ.....	63
POČÍNÁ SE PŘEDMLUWA TĚHOŽ DĚKANA SWRCHUŘEČENÉHO K TŘETÍM KNIHÁM TĚHOŽ DÍLA.....	115
POČÍNÁJÍ SE KNIHY TŘETÍ TĚHOŽ DÍLA.....	117

Předmluva.

Překlad tento letopisu Kosmowa učiněn jest ku přání zwěčnělého otce nowého dějepisu českého, pana Františka Palackého, a wydán ponejprw wedlé sepsání latinského we druhém díle Pramenů dějin českých (Fontes rerum Bohemicarum) z nadání Palackého roku 1874. Úmysl slawného dějepisce našeho co půwodce wydání Pramenů byl, aby se přidáním překladů k prwopisům latinským usnadnilo i širším kruhům seznámení se s našimi starými wzdělawateli domácího dějepisu. Zkušenosť ukázala wšak, že úmyslu toho nebylo lze dosíci w míře dostatečné pauhým wytištěním w oné sbírce Pramenů, poněwadž dílo to rozsáhlé a nákladné nemohlo se dostati do rukau širšího obecenstwa, než toliko malého počtu učenců a přátel wědy dějepisné. Protož uzawřel spolek historický, jemuž wydávání pramenů českých z nadání Palackého swěřeno jest, díla důležitější starých našich letopisců, jak obsahem tak zwlášť také slohem wynikající wydawati w překladech českých také obzwlášť w menším a pohodlnějším formátě i za mírnější cenu, aby se staly obecenstwu přístupnějšími.

Mezi spisowateli tohoto způsobu zaujímá nejstarší náš dějepisec Kosmas zajisté místo prwní, a protož činí se zde wydáním zwláštním překladu jeho na jazyk český w tomto předsewzetí začátek.

Nemíním zde opětowati, co o žiwotopise Kosmy powěděno jest we předmluwě k latinskému wydání jeho we druhém díle Pramenů dějin českých, kdež čtenář žádostiwý toho laskawě nahlédniž. K naznačení času, we kterém Kosmas psal a jak daleko mohla sáhati vlastní paměť jeho, postačí zde, když připomeneme, že zemřel co děkan kostela Pražského roku 1125 w osmdesátém roce wěku. Jiné zpráwy nebo zmínky o něm najde čtenář we spise jeho samém. Co se wšak týče překladu tohoto, sluší připomenauti, že se hledělo při něm jak nejwíce možná wěrnosti nejen co do obsahu a smyslu, nýbrž také co do zwláštnosti slohu a způsobu wyprawowání

Kosmowa; pročez nejen časté užíwání weršů hexametrů nýbrž i zalíbení w jakémśi rhytmickém způsobu mluwení také w prosaické mluvě musilo býti následowáno. Se zřením k tomu sluší tedy překlad tento posuzowati ne co slohem překladatele psaný, nýbrž dle toho, w jaké míře se mu podařilo w jazyku českém způsob latinského psaní skladatelowa předstawiti.

Krom sepsání Kosmowa, které sáhá až do posledního roku žiwota jeho (1125), přidán jest zde také překlad dwau jeho pokračowatelů vlastně a dle prawdy tak zwaných, totiž nejmenowaného kanowníka Wyšehradského a nejmenowaného mnicha kláštera Sázawského, kteří totiž skutečně letopisem Kosmowým byli powzbuzeni psáti dále o příbězích českých, každý dle swého zvláštního stanovíště, jichž obau díla nesáhají dále než do prwnějších dwau až čtyř desítiletí po smrti Kosmowě.

W Praze, dne 22. Kwětna 1882.

W. W. Tomek.

Počíná se předmluva ku proboštowi Šebířowi.

Panu Šebířowi, proboštu kostela Mělnického, jak literním uměním tak duchovní vědomostí nadanému, Kosmas kostela Pražského toliko dle jména děkan. Po běhu tohoto života w nebeském království odplata. Jakou oddaností myslí mé a jakou láskou otcovství Vašemu podroben jsem, Bůh ví, nemohu vysloviti. Neb ani není velké milování, jež obsáhne lidské rozumění. Pravémuť milování nelze jest míti ničeho zvláštního, ničeho tajného neb skrytého, jehož by tomu nezjewilo, jež upřímnau láskou miluje. Kdyby jeho při mně nebylo, nikterak bych se byl neopovážil muži takové vážnosti věnowati tyto mé starcowské hlauposti. Nebo hledaje hledal jsem, co bych příjemného, co bych zábavného Wám obětował; ale nenalezl jsem ničeho tak směšného jak mé dílečko. Jestližeť se rádi zasmějeme, když uwidíme někoho naraziti nohau o kámen, kolikož mých uwidíte w tomto díle naražení, kolikož umění mluwnického změtení! Kterýmžto budete-li se jednomu každému chtíti smáti, budete moci přes míru užiti vlastnosti člověka. Wšak ať se Wám tyto starcowské frašky líbí neb nelíbí, prosím aby jich třetí oko nespatriło.

Opět k mistru Gervasiowi předmluwa následujícího díla.

Swobodných umění wšelikým učením docela napojenému a maudrostí weškerého druhu wěděni pomazanému arcistarostowi Gervasiowi Kosmas, což slowe nehodný slauti, Bohu wšak a sw. Wácslawu slaužících sluha, powinné modlitby dar a wzájemné lásky znamení. Když obdržíš tento listek, wěz, že jsem ti zaslal letopis Čechů, který jsem já žádnau lepostí mluwnického umění neuhlazený, leč sprostě a sotwa po latinsku složený, twé zvláštní opatrnosti ke zkaušení ustanowil, aby dle twého důwtipného úsudku buď dokonce byl zahozen, by ho nikdo nečetl, buď, jestližebys usauzeno bylo jej čisti, aby pilníkem twého zkaušení prwé dočista byl wypilowán, neb raději, čeho wíce žádám, od tebe docela znouwu lepší latinau wyložen. Neb to jen zdálo se mi za to státi při mém díle, abys buď ty, jemuž od Boha udělena jest maudrost, nebo aby jiní maudřejší neb umělejší, tak jako měl Virgilius zkázu Troje a Status Aeakowice, toto mé dílo měli za látku, by umění swé budaucím ukázali a jméno sobě památné na wěky oslawili.

Tak tedy tohoto wyprawowání wzal jsem začátek od prwních obywatelň země české, a něco málo, co jsem zwěděl z báječného starců wyprawowání, ne pro lidské chwály wyhledávání, ale aby powěsti nepřišly docela w zapomenutí, jak wím a jak umím, podávám lásce wšech dobrých lidí. Neb dobrým a zkušným wždy taužím se zalíbiti; ale newědomým a nekázaným nedbám se nelíbiti. Wímť, že budau někteří záwistníci, a ti že pojdau smíchem aušklebným, jak spatří složení díla tohoto okem swým; kteřížto jen znají jiným ujímati, ale sami ze sebe ničeho dobrého neumějí wydati. O takowých prawí prorok: maudří jsau, aby činili zlé; dobře wšak činiti neumějí. Ti totiž jen na to ostrowidowýma očima hledí a to w srdci swém jako w diamantu pro pamět uloží, co jest řečeno neprawě, nebo při čem duch můj dřímaje pochybil. Což diwného? někdy i dobrý Homerus podřímá. Já se ani jejich záwistiwým utrhowáním neohrozím, ani ironickým pochlebowáním neukojím;

kdo chce, at čte, kdo nechce, at odhodí. Ale ty, bratře rozmilý, jestli mě co přítele swého miluješ, jestli tě prosba má dotýká, opásej bedra myslí swé, a wezmi do ruky škrabátko, kámen a péro, abys, co jest zbytečného wyškrabal, a co není, k tomu přidat; co jest newlastně powěděno, to dle wlastnosti změň, by tak má neumělost byla naprawena twau wtipností. Neb se neostýchám býti kárán od přítele, ano s welkau tauhau přeji si býti oprawen i od nepřítel. Obsahuje pak tato prwní kniha děje české, pokud jsem o nich mohl zwěděti, složené až do času prwního Břetislawa, syna knížete Oldřicha. Léta pak od wtělení božího proto jsem začal klásti od času Bořiwoje, prwního knížete katolického, že jsem na začátku této knihy wymýšleti nechtěl a letopisu nalézti jsem nemohl, abych zwěděl, kdy neb za kterých časů stalo se, co nyní čisti budeš, jak následuje. Měj se dobře, a dle twého slowa buď se dám do spisowání ostatku, nebo tam přestanu, a míru wytknu mému počinu nejapnému.

Žiw buď, zdráw buď, mých nezapud' přání, ale splň je. Jest pak tento letopis složen za panowání Jindřicha čtwrtého císaře Římského a za sprawowání swaté církwe Boží papežem Kalixtem, za časů knížete českého Wladislawa a biskupa kostela Pražského Heřmana, jak se w následujícím udává všem zwěděti chtícím, kterých let Kristowych se co stalo neb kterých indikcí.

Počínají se první knížky letopisu českého, jež složil Kosmas děkan Pražského kostela.

1. Po wylití potopy swěta, po zmatení lidí, kteří we zlém úmyslu swém stawěli wěž, pokolení lidské, tehdaž asi ze 72 mužských se skládající, když za tak nedowolené a opowážliwé skutky mstaw boží, kolik bylo hlav mužských, na tolik rozdílných druhů jazyků byli rozděleni, jak ze zpráwy dějepisné wíme, wšichni blaudíce a utíkající daleko široko rozptýleni, po rozličných krajinách swěta se taulali a ode dne ke dni, na těle wždy menší jsauce, w pokolení a pokolení mnohonásobně wzrůstali. Tudy pokolení lidské pokynutím božím, které wšecko řídí, tolik se rozšířilo po okrsku země, že po mnoha stoletích konečně také se dostalo až do těchto krajin Germanie, jelikož totiž celá ona část země pod točnou sewerní k Tanai a až k západu slunce položená, ač se w ní jednotliwá místa swými zwláštními jmény nazývají, předce obecným názvem Germania slowe. Proto to prawím, abych lépe mohl wykonati předsewzetí úmyslu swého. Nicméně wšak zatím, prwé než přijdeme k začátku wyprawowání, zkusíme w krátkosti wyložiti polohu této země české a odkud jest wzala jméno swé.

2. W rozdělení swěta dle zeměměřičů Asie pod jménem swým polowici swěta zahrnuje, a polowici Europa a Afrika. W Europě leží Germanie, w jejichžto krajinách ke straně půlnoční rozkládá se místo welmi široce, kolem do kola odewšad horami obejmuté, které se podiwným způsobem táhnau okolo celé země, tak že na pohled jakoby jedna sawislá hora celau tu zemi obcházela a ohražowala. Powrch této země zaujímalý toho času širé pauště lesů, kteréž byly bez obywatelů lidských, ale welmi hlučné od rojů wčel a od zpěwů rozličného ptactwa.

We hwozdech bylo bez počtu zwěře jak w moři písku nebo koliko hwězd jest na nebesích; od nikoho nejsauc lekána přebíhala po neschůdné zemi, a stádům zwířat sotwa postačowala půda. Počtem kobylek w letě po polích skákajících sotwa se mohla

wyrownati stáda koní. Wody tu welmi čisté a zdrowé k užíwání lidskému. Také ryby chutné a k jídlu dobré. Diwná wěc, a z čeho lze powážiti, w jak wysokem podnebí se wznáší tato krajina, že do ní newtéká žádná cizí woda, nýbrž což jest toků malých i welkých, z rozličných hor se prýštících, wšecky od wětší řeky, která slowe Labe, pojaty do sewerního tekau moře. A poněwadž ta země onoho času ležela nezkušena rádlem, a člowěk, jenž by zkusil, nebyl ještě do ní wešel, widělo se mi o úrodnosti neb neúrodnosti její raději pomlčeti, než říci něco, co nezwěděno. Do těchto pauští když wstaužil člowěk, který to asi, neznámo o kolika duších, hledaje místa příhodná ku příbytkům lidským, hory, doly, pusté, ladné zrakem zpytawým přehlídl, a jak za to mám u hory Řipu mezi dwěma řekama, totiž Ohří a Wltawau, prwní zarazil sídla, prwní také založil bydla, a dědky, jež na plecích s sebau přinesl, radostně na zemi postawil. Tehdy starosta, s nímž druzí jako s pánem swým šli, mezi jiným takto promluwil k následownikům swým: O druhowé, kteří jste se mnau těžké práce přes neschůdné lesy zkusili, staňte a dědkům swým libau oběť wzdejte, jichž pomocí zázračnau konečně přišli jste do této wlasti dáwno wám osudem předurčené. Toť jest ona, toť jest ona země, kterau že jsem wám často slibowal pamatuji; země, která nikomu nenáleží, zwěře a ptactwa plná, sladkým medem a mlékem oplýwající, a jak sami spatřujete, ku přebýwání co do powětrnosti příjemná. Wody odewšad hojné a nad míru rybné. Zde nic wám nebude scházeti, neb nikdo wám nebude překážeti. Když však takowáto tak krásná a tak weliká země jest w rukau wašich, pomyslete, jaké by bylo příhodné jméno země. Kteříž hned, jako božím wnuknutím wzbuzeni, prawili: A odkud bychom lepší nebo příhodnější jméno nalezli, než poněwadž ty otče sloweš Čech, nechať země slowe Čechy. Tehdy starosta, pohnut wěštbau druhů swých, jal se radostí zemi líbati, raduje se, že nazwána jest jménem jeho, a wstaw a wztáhnuw obě ruce k nebi, takto počal jest mluwiti: Wítej země nám sauzená, tisícerými sliby wyhledáwaná, kteráž jsi w čas potopy prázdna učiněna byla lidu, nyní jako památky lidstwa nás zachowej bez aurazu a rozmnožuj potomstwo naše od pokolení

ku pokolení.

3. Pak jakých mrawů a jak poctiwých byli lidé toho času, a jaká jejich prostota a podiwuhodná šlechtnost, a jak byli mezi sebou wěrní a na sebe milosrdní, jaké mírnosti, střídmosti, zdrželiwosti, kdoby těmto nynějším lidem welice w opak chodícím, plnými ústy chtěl wyprawowati, přišel by we welkau nelibost. Pročež toho pomjíme, a něco málo a což prawé jest o způsobu onoho prwowěku powěditi míníme. Přesťastný byl onen wěk, spokojený se skrownau útratau a nenadmutý hrdau pýchau. Darů Cerery a Baccha se neznalo, proto že jich ani nebylo. Pozdních obědů odbýwali žaludy neb zwěřinau. Toky nezkalené dáwaly jim napití zdrawé. Jako slunce lesk neb wody mok, tak luhy a háje ano i také sňatky jim byly obecné. Nebo na způsob zwírat na každau noc zkaušeli nowé swatby, a když wzešla zora, přetrhli swazek tří milostnic a železná lásky pauta, a kde koho zastihla noc, tam sobě lehl do zeleného a we stínu košatého stromu sladkého užíwal spánku. Wlny a lnu i oděwu potřeby neznali, w zimě koží z diwoké zwěře neb owčích za šat užíwali. Také žádný neznal říkati *mé*, nýbrž na způsob žiwota mnišského, co měli, *naše* ústy, srdcem i skutky hlásali. U chlěwů nebylo záwor, ani nezawírali dweří před nuzným, poněwadž nebylo ani zloděje ani laupežníka ani nuzného. Žádný zločin nebyl u nich těžší jak krádež a laupež; zbraní žádného způsobu newídali; toliko šípy měli, a to ke střílení zwěře. Co dále? ach bohužel! dobré w opak, obecné we vlastní se obrátilo, bezpečné chudobě jindy milé jako zablácenému kolu se wyhýbali a ji zamítali, poněwadž dychtiwost jmění prudčejší ohňů Aetniných we všech zahořela. Když to a takové zlé ode dne ke dni hůř a hůře se zmáhalo; křiwdu, které předtím nikdo činiti neznal, jeden od druhého sobě učiněnou trpěliwě snášel, a u koho by si žalobau swau stěžowal, neměl saudce nebo knížete. Potom kdož byl we swém kmenu neb we swém pokolení jmín za osobu poctiwější w mrawích neb wážnější pro bohatství, k tomu bez biřice, bez pečeti, ze swobodné wůle přicházeli a o pochybné záležitosti i o křiwdy sobě učiněné bez ujmy swobody se přeli. Mezi těmi wznikl muž jeden jménem Krok, dle

jehož jména znám jest hrad již stromy zarostlý, stojící w lese, který leží při wsi Ztbečně. Muž ten byl we swých pokoleních naskrz dokonalý, statků zemských hojnost maje, w uwažowání saudů rozšafný, a k němu nejen z jeho vlastních pokolení nýbrž z kmenů celé země, jako wčely k aulům, tak wšichni sbíhali se k saudům pro rozhodnutí. Tento taký a takowý muž neměl mužského potomstwa, splodil však tři dcery, kterým příroda udělila nemensích, než obyčejně mužům, pokladů maudrosti.

4. Z nichž nejstarší nazýwala se Kázi, která Medei Kolchické w býlí i wěštbách, a mistru Pæonskému w umění lékařském ničeho neodewzdala; neb často spůsobila, že Sudice upustily od díla nekonečného,

Sám i osud ke swé kauzlem přinutkala wůli. Pročež také obywatelé této země, když se něco ztratí, čehož žeby zase dostati mohli nemají naděje, takowé mají přísloví o ní: Toho ani Kázi nedowede nawrátiti.

Když ta k porozené Cererau jest odňata kněžně, podnes spatruje se mohyla její, od obywatelů země na památku panownice welice vysoko nanesená na břehu řeky Mže, wedlé cesty, kudy se chodí do krajín župy Bechyňské přes horu řečenau Osek.

Hodná chwály bylať, druhá však we wěku Tetka,

Bez muže též, nosu pak čiprného ženština welmi, která dle jména swého wystawila Tetín, hrad powahau místa welice pewný na wrchu skály příkré nad řekau Mží. Tato naučila hlaupý a newědomý lid ctíti Oready, Dryady, Amadryady i klaněti se jim, a celau powěrnau nauku a bezbožné řády zawedla; jakož doposud mnozí wesničané jako pohané jeden studánky neb ohně ctí, druhý hájům a stromům neb kamenům se klaní; jiný wrchům neboli chlům obětuje, jiný k modlám hluchým a němým, které sám udělal, se modlí a jich prosí, aby dům jeho a jej samého ostříhaly. Třetí wěkem nejmladší, ale maudrostí předčí, nazýwala se Libuša, která též wystawila hrad tehdaž welmi mocný wedlé lesa, který se táhne ke wsi Ztbečnu, a dle swého jména jej nazwala Libušin. Ta byla mezi ženami prawě jediná žena, w radách prozřetelná, w řeči jistá, těla

cudného, mrawů šlechetných, w rozsuzowání při lidských za žádným nezůstávala, ku každému wliďná, ale wíce líbezná, ženského pohlawí ozdoba a sláwa, úkoly mužské konajíc rozšafně. Ale poněwadž nikdo není weskrze blažený, žena takowá a také chwály hodná, ach nešťastná powaho lidská! byla hadačka. A poněwadž lidu zwěstowala mnoho a prawdiwě budaucího, wšechen onen národ, wešed w obecnu radu, po smrti jejího otce, ji předstawil sobě za saudce. Toho času mezi dwěma obywateli, kteří wynikali bohatstwím a rodem a kteří byli jako wůdci nad lidem, wznikla jest nemalá pře o mez sausedného pole. Kteřížto tak se pustili mezi sebau do hádky, že jeden druhému nehty wjeli do hustých wausů, a holými nadáwkami s prstem pod nosem hanebně se tupíce, s křikem wešli do dwora a u welikém hluku předstaupili před kněžnu i aby dle sprawedliwosti spornau wěc mezi nimi rozhodla, snažně žádali. Ona zatím, jak jest rozpustilá wilnost žen, když nemají muže, jehož se báti, na loket podepřena, jak by byla práwě porodila, wysoko na wyšíwaných poduškách měkaučce sobě poléháwala. Když pak, jdauc cestau sprawedliwosti, na osobu lidí nehledíc, záležitost celé pře mezi nimi wzniklé we staw prawý uwedla, tu ten, jehož pře líčení na saudě neobdrželo za wyhranau, wíce než slušno se rozhněwaw, několikrát hlawau zatřásl a dle zwyku swého třikrát holí na zem udeřil, a bradu z plných úst slinau poprskaw, zwolal: O křiwdou mužům nesnesitedlná! žena štěrbiwá mužské saudy lstnau myslí koná. Wíme zajisté, že žena, stojíc neb na trůně sedíc, málo rozumu má; tím méně, když na poduškách leží? Tehdy wěru spíše spůsobná jest ku přistaupení muže, než aby bojownikům nalézala práwa. Neb jisté jest, že wšecy ženské mají dlauhé wlasý, ale krátké rozumy. Lépe jest umříti, než aby mužowé to snášeli. Nás jediné, w hanbu všem národům a kmenům, opustila příroda, že nemáme spráwce a mužského sauda, že nás tisknau ženská práwa. Na to kněžna, pohanění swého nedbajíc a bolest srdce ženským studem zastírajíc, usmála se, a prawila: Jest tak, jak díš; ženská jsem, jako ženská se chowám; ale proto se wám zdám málo rozuměti, že wás nesaudím metlau železnau; a protože žijete

bez bázně, právem mě málo vážíte. Neb kde bázeň, tam je kázeň. Ale nyní jest welice potřebí, abyste měli správce krutějšího než jest ženská. Tak také holubi někdy bělawau kání, již si byli zwolili za krále, pohrdli, jako wy mnau pohrdáte, a zwolili si za kníže jestřába, mnohem drawějšího, kterýž wymýšleje winy, začal zabíjeti jak winné tak newinné, a odtud do dneška žere holuby jestřáb. Jděte nyní domů, a koho zejtra zwolíte za pána, toho já přijmu za manžela. Mezitím powolala předřečené sestry, kterými wládla podobná bėsstwí, jejichž jak i swým wlastním čarodějnickým uměním šálila lid we všem; neb Libuša sama byla, jak jsme již prawili, hadačka jako Kumejská Sibylla, druhá kauzelnice jako Kolchická Médea, třetí čarodějka jako Aeejská Cirka. Jakau té noci radu wzaly ony tři Wzteklice, neb co tajného wykonaly, ač se newědělo, však ráno všem slunce jasněji se zjewilo, když sestra jejich Libuša jak místo, kde přebýwal budaucí kníže, tak i kdo byl, zejména oznámila. Kdož medle byl by myslil, že sobě kníže od pluhu wyžádají? Neb kdož by byl wěděl, kde oře ten, jenž měl býti správcem lidu? Wšak čehož by newědělo hadačské d'ábelstwí? Aneb což jest, čeho by nedowedlo čarodějnické umění? Mohla Sibylla národu Římskému předpowěditi pořádek příběhů skoro až do saudného dne, ana, lze-li wěřiti, i o Kristu wěštila, jakož jistý doktor w řeči swého kázání werše Virgilia uwodí z osoby Sibylliny o příchodu páně složené. Mohla Médea bylinami a čarowáním častěji s nebe swěsti Hyperiona a Berecynthii; mohla deště, blesky a hromy wylákati z oblaků; mohla krále Eiaka ze starce učiniti mladíkem. Čarami Cirčinými proměnění jsau towaryši Ulyxowi w podoby rozličné zwěře a král Pikus we ptáka, který se podnes nazýwá picus, to jest straka. Což diwu? Jaké wěci učinili Magowé w Aegyptě swým uměním, kteřížto čarami swými skoro tolik diwů wykonali, jako se prawí, že boží sluha Mojžíš spůsobil mocí boží. O tom potud.

5. Druhého dne, jak bylo nařízeno, bez prodlení swolala sněm, shromáždila národ; sešli se všichni wespolek; žena sedíc na wysokém stolci oslowila hrubé muže: O lide politowání hodný welice, který swobodně žíti neumíš; swobodu, které žádný statečný

muž neztrácí leč se životem, wy ne bezděky zamítáte, a nezvyklé služebnosti šije své dobrowolně poddáváte. Ba pozdě budete darmo litowati, jako litowaly žáby, když wodní had, kterého sobě udělaly králem, začal je usmrcowati. Nebo jestli newíte, jaká jsau práwa knížecí, pokusím se wám o nich powěditi krátkau řečí. Předně jest lehkou kníže dosaditi, ale těžko jest dosazeného ssaditi. Nebo který nyní jest pod waší mocí, jestli jej powýšíte za kníže nebo nic, ale až bude powýšen, budete wy a všecko vaše w jeho mocí. W jeho pohledu budau se zimnicí třásti kolena vaše, a jazyk oněmělý přilípne se k suchým ústům. K jeho promluwení z welké bázně sotwa odpowíte: tak pane, tak pane. On pak pauhým pokynutím swým bez vašeho potazu onoho odsaudí, onoho utratí, onoho dá uwrhnauti do wězení, onoho oběsiti na šibenici. Wás samy a z wás, kohož se mu zachce, jiné učiní poroby, jiné sedláky, jiné poplatníky, jiné wýběřčími, jiné katy, jiné biřici, jiné kuchaři nebo pekaři, jiné mleči. Ustanowí sobě také plukowníky, setníky, wládaře, dělníky na winnicích a na polích, žence obilí, kujce zbraní, šewce rozličných kožišin a koží; syny vaše i dcery wezme k službám swým; také ze skotu vašeho, z koní neb klisen neb dobytka nejlepší wezme dle své libosti. Wšecko, co jest vašeho lepšího, we wsech, w polích, rolích, w lukách, we winnicích poběře a obrátí k užitku swému. Což mnoho prodléwám? Neb nač to mluwím, jako abych wás strašila? Zůstawáte-li při swém předsewzetí a neklamete-li slibem swým, již wám jméno knížete a místo, kde jest, oznámím. K tomu chasa sprostá zajásala křiky smíšenými; jedním hlasem wšichni žádali, aby jim dán byl kníže. K nimž ona: Hle, prawila, hle za oněmi horami, a ukázala na hory prstem, kdežto řeka ne tak welká jménem Bělina, a na břehu jejím známa jest wesnice, řečená Stadici. W okrsku jejím jest aulehle, w délce i šíři 12 loket, která ku podiwu, ač leží uprostřed mezi tolika rolemi, předce k žádné nenáleží roli. Tam kníže wáš oře dvěma woly strakatýma; jeden wůl má bílau pásku kolem a hlavu bílau, druhý jest od čela po zádech bílý, a maje zadní nohy bílé. Nyní, jestli wám libo, wezmete mau řízu a klok i také přewlaky, jaké se sluší na kníže, a jděte i wyřidte muži wzkázání od

národu i ode mne, a přiveďte sobě kníže a mně manžela. Jméno muže jest Přemysl; kterýžto na hrdla a hlavy vaše vymyslí mnohá práwa; nebo toto jméno znamená po latinsku praemeditans neb superexcogitans, to jest rozmýšlející neb přemýšlející. Jeho pokolení potomní bude w celé této zemi panowati na wěky a déle.

6. Mezitím ustanoweni jsau poslowé, kteří by mužowi přednesli uzawření kněžny i lidu. Ty když kněžna widěla, ani wáhají, jako newědauce kudy, prawila: Což wáháte? Jděte bez rozpaků za koněm mým; ten wás dowede a přiwede zpátky prawau cestau, neb jest od něho ta cesta nejednau šlapána. Jest lichá powěst i také křiwe domnění, že ona kněžna jízdau příšernau wždy tam jezdíwala w saumraku nočním a zase wracela se před kuropěním; což ať bláhowec wěří. Co dále? Maudře krácejí poslowé neučení, putují wědomě newědomí, jdauce za kročejí koně. Již pak byli přešli přes hory, již a již blížili se ke wsi, ku které šli; tu běžel chlapec jakýs w jich austřety, jehož tázali se, prawíce: Ei, dobrý chlapečku! zdali jest toto wesnice Stadici? a zdali jest w ní muž jménem Přemysl? Jest to, odpowěděl, wes, kterau hledáte, a hle! muž Přemysl na blízku w poli wolů popohání, aby dílo, které koná, rychleji dokonal. K němuž poslowé přistaupiwše, prawili: Muži blažený, kníže nám bohy splozený! A jak je zvyk sedláků, není dost jednau říci, než hubau nadmutau opětowali:

Zdráv bud kníže, a opět zdráv, wší chwály přehodný;

Pusť woly, raucha změň, na komoň ten rač posadit se.

Raucha pak ukazují, koně též, an wesele řehce. Paní naše Libuša a wšechen lid wzkazuje ti, abys brzy přišel a přijal panstwí tobě a potomkům twým sauzené. Wšecker naše a my sami w twých rukau jsme, tebe za kníže, tebe za saudce, tebe za správce, tebe za ochránce, tebe jediného za pána wolíme. Ku kteréžto řeči muž maudrý, jako předwídaje věci budaucí, zastawil, a otku, kterau držel w ruce, wdružil w zemi, i pusti woly, prawil: jděte, odkud jste přišli; kteřížto ihned rychleji, než wyřčeno, z očí zmizeli - a nikde wíce nejsau spatřeni. Ale líska, kterau byl w zemi wdružil, wypustila tři vysoké prameny a, což wíc ku podiwu, s listy a s

ořechy. Mužowé pak, widauce tyto věci, ježto se dály, stáli jsau zaraženi. Kteréž on wliďným spůsobem hospodářů zwal k snídání, i wyňal z kabele lýčené chleb plesniwý a kus sýra, a tu kabeli položil na tráwu na místě stolu a na hrubý ubrus a t. d. Zatím když snídali, když wodu z lahwice pili, dwa prameny čili odnože uschly a opadly, ale třetí rostl tím wyše a šíře. Z toho wzniklo hostem ještě wětší podiwení s bázni. A on dí: co se diwíte? Wězte, že z našeho pokolení mnoho se pánů zrodí, ale jeden pokaždé bude panowati. Ale kdyby paní waše nebyla s tau věcí tak spěchala, nýbrž po malau chvíli osudů běžících čekala, by pro mne byla tak brzo neposlala, kolik synů panowničích by se narodilo, tolik pánů měla by waše země.

7. Potom oděn we knížecí raucho, a wzaw obuw králowskau, wsedl na koně bujného oráč; wšak nezapomínaje na swůj staw, wzal s sebau swé střewíce weskrze z lýčí ušité, kteréž kázal chowati pro budaucnost, i chowají se na Wyšehradě w komoře knížecí až podnes a na wěčné časy. Stalo pak se, když šli nadcházkami, a poslowé předce ještě jakožto s pánem zánowním nedůwěřowali si wolněji mluwiti, než jako holubi, když k nim nějaký cizí přiletí, z počátku se ho bojí, ale brzy w letu samém naň si zwyknau a jako za swého jej mají a milují, tak oni, když jdauce rozprávěli a řečmi cestu sobě ukracowali i šaškující žertownými řečmi na unawení zapomínali, jeden, který byl smělejší a prostořečejší, řekl: O, pane! powěz nám, nač jsi tyto střewíce z lýčí ušité, které k ničemu nejsau, než aby je zahodil, nám kázal schowati, nemůžeme se dosti nadiwiti. Jimž on dí: Na to jsem je dal a dám schowati na wěky, aby naši potomci wěděli, odkud jsau pošli, i aby žiwi byli wždy w bázni a nedowěřowali, aby lidí sobě od boha swěřených netiskli nesprawedliwě z hrdosti, poněwadž wšichni jsme rowni učiněni od přirozenosti. Nyní wšak buď zase mně dowoleno, wás se tázati, zdali jest chwalitebněji, z chudoby powýšenu býti k hodnosti, čili z hodnosti uwrženu býti w chudobu. Zajisté odpowíte mi, že jest lépe powznešenu býti k sláwě než sejíti w nauzi. Ale jsau mnozí z vysokého rodu pošli, potom wšak w potupnau nauzi uwedení a

bídni učinění, kteří, když jiným powídají, jak předkové jejich byli slawní a mocní, newědí, že sami sebe tudy wíc tupí a hanobí, poněwadž ztratili to swau nedbalostí, co oni měli swau pilností. Nebo štěstí pořád tak w kostky hraje kolem swým, že teď ty powznese nejwýše, teď ony pohrauzí nejniže. Tudy býwá, že hodnost pozemská, která někdy byla k sláwě, ztratí se k hanbě. Ale chudoba ctností přemožená neskrývá se pod wlčí koží, nýbrž wítěze swého powznáší do nebes, jehož někdy byla s sebau strhla do pekel.

8. Když pak potom cestu dokonali a již již přicházeli ke hradu, kněžna obstaupená swými dwořany přispíšila wstříc, a podawše sobě prawic u welkém weselí wešli do příbytku, usadili se na pohowkách, jídlem a pitím těla posilnili, ostatní noční čas Venuši a Hymenaeowi wěnowali. Tento muž, který w prawdě pro mužnost zasluhuje zwán býti mužem, lid tento bujný zákony uwázal, a národ nezkcrocený mocí panownickau zkrotil, a w poddanstwí, které jej nyní tíží, uwedl, i wšECKA práwa, kterými země tato nyní se řídí a spravuje, sám s Libuší samau nalezl.

9. Mezi těmito prwopočátky práw jednoho dne řečená kněžna, duchem wěštím pobádána, před mužem swým Přemyslem a u přítomnosti jiných starších lidu takto jest prorokowala:

Spatřuji hrad, jenž sláwau swau bude hwězd se dotýkat.

Jest w lese místo, jehož vzdálí od wesnice této

Třidcet jesti honů, jež Wltawa řeka obíhá.

To z půlnoční strany ohrazuje welmi hlubokým dolem potůček Brusnice, na polední pak straně hora welmi skalnatá, která od skal (latině petrae) slowe Petřín, přewyšuje okolí. Hora pak toho místa skrčuje se na spůsob delfína, mořského wepře, směřujíc k řece swrchu jmenowané. Tam když přijdete, najdete člowěka uprostřed lesa, an dělá práh k domu. A poněwadž u nízkých dweří i welcí páni se shybují, dle té příhody nazwete hrad, jež wystawíte, Prahau. W tomto hradě budaucně někdy wzejdau dvě zlaté oliwy, které wrškem swým proniknau až do sedmého nebe a po celém swětě budau se zářiti znameními a zázraky. Je budau obětmi a dary ctíti a

k nim se modliti všeccka pokolení země české a druzí národowé. Jedna z nich bude slauti *Wětsí Sláwa*, druhá *Woje utěšení*. Byla by wíce mluwila, kdyby byl duch zlý a prorokující neodstaupil od božího tworů. Ihned šli do starého lesa, a nalezše znamení sobě dané, na předřečeném místě wystawili hrad panující celé zemi české, Prahu. A poněwadž toho času panny této země beze jha dospíwaly jako Amazony, dychtiwy jsauce wojenských zbraní a berauce sobě wůdkyně, rowněž jako jinochowé wojenstwí provozowaly, lowů po lesích na spůsob mužských pilný byly, ne mužowé jich, než oni sobě muže, které a kdy chtěly, bráwaly, a jako národ skythický, Plawci čili Pečenci, muž a žena w oděwu žádného rozdílu neměli; z toho tak welice se zmohla ženská smělost, až sobě na jedné skále, nedaleko od hradu prwé řečeného, wystawily hrad polohau místa pewný, kterému od názwu panen dáno jest jméno Děwín. Což widauce jinochowé, na ně přílišným hněwem se rozhněwawše, we mnohem wětším počtu spolu se sebrali, a nic dále než na zatraubení na jiné skále mezi chrastím wystawili hrad, jež nynější nazýwají Wyšehrad, ale tehdáž od chrastí byl wzal jméno Chrastěn. A poněwadž často panny byly chytřejší ku přelstění jinochů, často pak zase jinochowé udatnější než panny, byla brzy wálka mezi nimi, brzy pokoj. A když měli mezi sebau příměří, oblíbily si obě strany, aby složili jídla a pití ke společným hodům i aby po tři dni měli beze zbraní slawné hry wespolek w ustanoweném místě. Což wíce? Nejinak jinochowé dali se w hody s díwkami, než jakoby drawí wlcí, hledajíce jídla, wešli do owčína. Prwní den stráwili w kwase a welikém pití wesele.

Žízeň chtějí hasit, znowu jsau dostáwali žízne,

Sotwa pak na noční až čas chtěli mládci radost swau odložiti.

Noc byla, měsíc jest zářil se na nebi jasném,

W tom zatraubil w roh kdosi z nich, a dal znamení jim, prawě:

Hráliť dost jste a jedli i též i dosti pili jste,

Wstantež, Krásopaní zlatá trubkau zwe šepotnau.

A hned wzali každý jednu pannu. Když pak bylo ráno a již byl učiněn pokoj, odnesše Cereru a Baccha z jejich hradu, zdi prázdne

Lemnenskému odewzdali Vulkanu. A od toho času, po smrti kněžny Libuše, jsau u nás ženy pod mocí mužů. Než poněwadž

Wšem nastává jít, kam Numa zašel jako Ankus, Přemysl již jsa vysoko w létech, po ustanowení práw a zákonů, k tomu, jež za žiwobyťi ctil jako boha, zeti Cereřinu, wzat jest, po němž Nezamysl nastaupil jest. Toho když smrt wzala, dostala se Mnatowi knížecí berla. Když ten sešel se swěta, ujal se Wojen ředidla. Po jeho sjití sprawowal Unislaw knížetstwi. Jeho žiwot když přetřhly Sudice, Křesomysl postawen jest na wrch stolice. Když nebylo jeho, dosáhl Neklaň stolce knížecího. Když on se swěta sešel, Hostiwít na stolec wzešel. O těchto pak knížatech jak o žiwotě tak o smrti jejich mlčí se, jednak poněwadž jsauce w poddanstwi břicha a sna, newzdělaní, neučení, podobali se dobytku, jimž wěru proti přirozenosti tělo bylo k rozkoši, duch k obtíži; jednak že nebylo nikoho za onoho času, kdožby písmem zachowal pamět jejich skutků. Než mlčme o nich, o kterých se mlčí, a nawraťme se tam, odkud jsme se maličko odchýlili.

10. Hostiwít pak splodil Bořiwoje, který prwní z knížat křtěn jest od ctihodného Methudia, biskupa na Morawě, za časů císaře Arnulfa a Swatopluka tamže morawského krále. Aniž však neměl jsem za zbytečné, do tohoto mého díla krátce písmem wetkati bitwu, o které jest zpráwa z powěsti, a která dáwno předtím prwé, za času knížete Neklana, na poli, které slowe Tursko, swedena byla mezi Čechy a Lučany, kteří se nyní od nowějších dle hradu Zatče nazýwají Zatčané. Od čeho však za starodáwna lid ten nazýwán byl Lučané, nemíním pominauti mlčením. Totiž krajina ona dělí se na pět žup dle polohy míst. Prwní župa leží na potoce řečeném Hutná. Druhá jest na obau stranách řeky Uzky. Třetí rozkládá se okolo bystřiny Brocnice. Čtvrtá, která se také nazýwá lesní, leží w podkrají řeky Mže. Pátá, která jest uprostřed, nazýwá se Lauka, překrásná na pohled a bohatá na užitek, welice úrodná na setbách a hojnost mající luk, odkud také župa ta wzala jméno; neb lauka slowe latině pratum. A poněwadž krajina tato nejprwé, mnohem dřív než založen jest hrad Zateč, obydlena byla od lidí, práwem obywatelé

její od krajiny nazwáni jsau Lučané. Jim stál w čele kníže, jménem Wlastislaw, muž wálečný a we wálečných zbraních statečný i w radách nad míru lestný; a byl by dobře mohl jmenowán býti w bitwách šťastným, kdyby ho nebyl poslední osud stihl koncem nešťastným. Nebo byl proti Čechům častěji zdwihl wojnu, a wždy přízní štěstí wálečného a řízením bohů obdržel wrch, a wšed do jejich země častěji wražděním, pálením a laupením ukrutně ji pohubil, ano předstawené lidu tak welice stísnil w moci, že sklíčení jsauce w malém hrádku, jenž slowe Lewý Hradec, báli se wtrhnutí nepřátel do hrádku. On wystawil hrad, jež dle jména swého nazwal Wlastislaw, mezi dvěma wrchy, Medwězí a Připetí, totiž na pomezí dwau žup, Bílinska a Litoměřicka, a wložil do něho muže zlé k aukladům proti obojímu lidu, protože ti pomáhali straně české. A jakož we všem běhu wěcí štěstí powznásí, protiwenstwi pokořuje srdce lidská, z welkého prospěchu, kterého wždy dosahowal w bojích, powýšilo a powzneslo se srdce knížete, tak že w hrdé mysli zadychtil celé Čechy obdržeti. Ach! mysl lidská, neznajíc budaucnosti, často se oklamá swým domyslem; často se stává, že se před zkázau srdce powznese, jakož před radostí často poklesne. Ihned nadmut bujnau hrdopýchau, wěděti chtěje, jakau by włádl silau, wyšle meč wšudež celau krajinau pod takowau knížecího rozkazu wýminkau, aby kdožkoli přesahující výškau těla meče míru wytáhl by zdlahawěji, než kázáno bylo, na wojnu, bez rozdílu pokutowán byl mečem. Když rychleji než to wyřčeno shledal sebrané w ustanoweném místě, stoje uprostřed na náspu, shromážděním lidu obstapen, podepřen na štít a mečem w ruce máchaje, takto počal mluwiti: O bojowníci, w jichžto rukau poslední se nachází wítězstwi, prwé jste nejednau zwítězili, nyní wykonanau wěc konáte. Nač potřebí zbraně? Zbraně jměte se nositi na znamení wojenstwi. Ale raději sokoly, krahuje, kulichy a wšechen takowý druh ptactwa, které jest wíce pro wyrazení a pro hračku, s sebau wezměte, abychom jim masa nepřátel, ač jen postačí-li, dali k jídlu. Boha wojny a paní wojny bohyni, která mi učinila wšeliké dobrodiní, za swědky беру, a na jílec meče swého přísahám, který w

ruce držím, že na místo jejich dětí dám štěňata k prsům matek wložití. Zdwihněte korauhwe, nechte prodlévání; vždy hotovým škodil odklad. Jděte již rychle a zwítězte šťastně. I zdwihl se hlas až k nebesům; dobrý a špatný, udatný a nestatečný, mocný a slabý břinčeli zbraněmi; mrzácká kobyla poskakowala jako bujný hřebec w bitvě.

11. Mezitím jakási žena, jedna z počtu Wzteklic, zawolawši k sobě pastorka, který již chtěl, táhnauti do bitwy, prawila k němu: Ač není přirozeno macechám, aby dobře činily swým newlastním, však nezapomínajíc swazku s otcem twým, chci tě ostřici, abys mohl žiw býti, chceš-li. Wěz, že čarodějnice čili můry české swými čarami přemohly naše Wzteklice, pročež naši všichni do jednoho zahynau, a wítězství dáno bude Čechům.

Této zkáze abys mohl ty w onu chvíli ujiti, koho w prwním setkání zabiješ, který bude stati proti tobě, uřež mu obě uši a wstrč do mošny swé, a mezi. obojíma nohama koně udělej mečem wytaženým čáru na zemi na způsob kříže. Nebo když to učiníš, přetrhneš tím newiditedlné wazby, kterými koně waši hněwem bohů jsauce swázáni budau mdlíti a padati, jako dlauhau jízdu unaweni. A hned wsedna na kůň, obrať záda, a když se strhne za tebau welký třeskot, nic se neohlížej zpátky, nýbrž pospěš si útekem, a tak ty sotwa jediný ujdeš. Nebo ti bohové, kteří wás doprowázeli do bitwy, obrátili se na pomoc wašim nepřátelům. Naproti tomu zatím když Čechové k odporu postačiti nemohli, když totiž nepřátelé již tolikrát nad nimi zwítězili, jediná spása byla přemoženým žádné nedoufati spásy. Ale jako vždy lidé newěřící a tudy k zlému wíce náchylní, když je opauštějí síly a dobré wlastnosti, hned k horší stránce neprawosti se obracují; nejinak lid ten marnému modlářství oddaný, wíce klamům wěřící, zaufajíce již nad silami a zbraněmi wojenskými, obrátili se k jisté hadačce, a tázali se jí i žádali, aby powěděla, coby bylo činiti w takowém nebezpečném stawu wěcí, nebo jaký konec bude míti nastawající bitwa. Ona, jakž byla plna ducha wěštího, nezdržela jich dlauho obojetnými okolky. Chcete-li, dí, dosáhnauti sláwy wítězství,

musíte napřed rozkazy bohů vykonati. Tedy obětujte bohům svým osla, aby se vám dostala jejich ostraha. Tuto obět učiniti káže nejvyšší Jupiter ano i Mars a sestra jeho Bellona i Cereřin zet. Vyhledán tedy ubohý oslíček a zabit, i jak kázáno bylo, rozsekán na tisíc tisíců kausků a ode všeho vojska rychleji než řečenp sněden. Když takto jídlem posílení byli oslím -

zázraku věc podobná - spatřil jsi tlupy veselé a umřítí hotové muže jako lesní wepře; a jako po wlhkém mraku býwá slunce jasnější a oku lahodnější, tak po welké malátnosti vojsko to bylo čilejší a k boji smělejší.

12. Mezitím kníže jejich Neklan bojárnější než zajíc a na útěku rychlejší než panther nastawající bitwy se strachował, a čině se nemocným, w řečeném hradě se schowával. Co měly činiti audy bez těla? nebo bojowníci w bitwě bez wůdce? Byl toho času jeden muž, krásau těla wýtečný, dle wěku i dle jména Tyr (junák); a byl po knížeti druhý w mocnosti; který, byť tisíc naň dotíralo w boji, žádného neznal se báti, žádnému ustaupiti. Toho kníže podtají k sobě powolal, a kázal mu, aby jeho odění wzal na se, i s wědomím jen několika služebníků nařídil mu, aby wsedl na knížecího koně a na jeho místě aby šel před bojowníky do bitwy, která nebyla daleko od hradu, než jako na dwa hony wzdálí. Přišli na pole od obau wojsk umluwené; ale Čechowé dříwe opanowali wršek uprostřed pole stojící, s něhož by widěli nepřátely ani přicházejí, a ten, kterého měli za kníže, Tyr, aby stoje na powýšeném místě, mluwiti mohl k bojowníkům. Kdyby lze bylo wůdci, prawil, slowy dodati statečnosti wojínům, wšeljakými bych wás pozdržel řečmi širokými. Ale poněwadž stojí nepřítel před očima a málo zbýwá času k napomínání, bud mi wolno třeba jen málo slowy wás powzbuditi. Wšechněch jest w bitwě stejná k boji oddanost, ale nestejná zwítězení možnost. Oni pro sláwu několika bojují, my potýkáme se pro wlast a pro swobodu lidu i swau i pro poslední spásu. Oni, aby pobrali cizí statek, my abychom obránili drahé dítky a milé manželky. Seberte síly a zmužte se. Nebo bohy své, kteří dotud byli wámi uraženi, smířili jste oběťmi, kterými chtěli býti

smíření. Tedy strašlivosti jejich nestrachujte se, protože ti, jimž překáží strach w bitwě, tápají w největším nebezpečenství; smělost pak zdí jest, smělým i bohové sami pomáhají. Wěřte mi, za oním ležením položena jest vaše spása a sláwa. Ale ukážete-li nepříteli záda, smrti předce neujdete. Wšak byť smrti! ale hůře než smrt díti se bude; oni manželky vaše před vašima očima zprzní, a w klíně jejich dítky mečem zabijí a ku kojení jim štěňata dají; poněwadž přemoženým jediná je ctnost, wítězům ničeho neodepříti. Mezitím kníže lucký, srdce ukrutného, w čele lidu hrdého, kterým i podnes od zlého ducha wštípeno jest pychati, přicházeje s druhé strany, když widěl, že nepřátelé neustupují z místa, kázal swým chwilku postáti; w tom, jako by želel osudu nepřátel, takowými slowy pobádal myslí swého lidu: O bídné duše lidí bázwých; darmo chytají se kopců, kterým se nedostává sil a wálečného umění; neprospěje kopec, když srdnatost mdlá jest. Widíte, že w rovném poli nesmějí se wám postawiti, ba nemýlím-li se, již se mají k útěku. Wy wšak, prwé než utekau, obořte se na ně úprkem náhlým a učiňte způsobem zwyklým, aby pod nohami vašimi zdrceni byli jako sláma ničemná. Šetřte, abyste krwí zbabělců neposkwrnili mohutných kopí, ale raději vypusťte ptactwo, které s sebau nesete, abyste těmi sokoly postrašili bojácné šiky jako holuby. Což když se stalo, byla takowá haušť rozličných ptáků, že křídly jejich zatmíwalo se nebe jako mrakem deštowým nebo za černé bauřky. Když to spatřil neohrožený Tyr, přetrhnuw řeč začatau, prawil ke swým: Stane-li se snad, že padnu w bitwě, pohřbete mě w tomto pahrbku, a udělejte mi hrob na wěky slawný neb památný; pročež podnes nazývá se žarowištěm udatného bojowníka Tyra. A hned vyskočiw, jako weliký balwan skály, který bleskem uražen, s wrchu vysoké hory padá po příkře a strhuje wšecky překážky, tak nejinač wtrhnul rek udatný Tyr do nejhustších klínů nepřátel. A jakoby někdo w zahradě slabé makowice podsekáwal železem, tak sekal mečem hlavy nepřátel, kteří se mu bránili, až pln šípů, jako ježek uprostřed seče padl na welikau hromadu zabitých. Neznámo jest, kdo od koho a jakau ranau jedenkaždý padl, jen tolik wíme zajisté,

že Čechové dobyli wítězství a Lučtí všichni byli zabiti až do jednoho, totiž mimo toho, kterého prvé wystřáhla macecha, když šel do bitwy. A ten když wykonal, co mu byla kázala macecha, zachrániw se přerychlým útekem, a když rozčilen přišel domů, hle oplakávala se manželka jeho co zemřelá. Kterauž když muž její spatřil, jak odkryl její obličej (wěc na pohled smyšlená), widíno, že mrtwola měla w ženském prse ránu a uši usečeny. Tu muž, wzpomněw si, co se bylo stalo w bitvě, vytáhl uši z mošny se zakrwácenými náušnicemi, a poznal, že ona byla w podobě onoho, kterého byl co protiwníka zabil w boji.

13. Poté Čechové, wšedše do oné země a hubíce ji, kdež nikdo neodporowal, hrady rozbořili, wesnice spálili, mnoho kořistí wzali. Mezitím našli syna knížecího skrytého u jedné stařícké ženy. Kteréhožto když spatřil kníže, ač jsa pohan, předce jako dobrý katolík, hnut jsa milosrdenstwím k němu, nad mladým wěkem a podobau jeho se slitowal, a wystawiw nowý hrad w poloze na rowině, jménem Drahaus, nad břehem řeky Ohře wedlé wsi Postoloprta, kdež se nyní spatřuje klášter panny Marie, odewzdal hrad i pachole wychowateli, kterému ho prvé otec jeho byl poručil, jménem Durynkowi, kterýž byl ze Srb rodem, nešlechtností nad lidským spůsobem, muž horší než nejhorší a každé drawé zwěře ukrutnější. Což owšem stalo se dle rady wšech županů, aby lid, který se rozprchnul, k synu panskému, totiž ku knížeti swému, jako wčely k swé matce se shromáždil; též kdyby se někdy chtěli dáti w odpor, aby w místě rowném lehčeji mohli býti dobytí, jakož i žeby se s člověkem cizím tak hned nespikl lid domácí. Po takowém zařízení nawrátili se k domowu s welkau radostí, a wítězně orly donesli zpět na jich stanowistě.

Zatím onen Srbín nešlechtný, horší než newěřící, spáchal zločin ukrutný. Neb jednoho dne oznámili rybáři nemalé sebrání ryb we wodě tiché pod nowým ledem. Bylí led průhledný, jehož posud ani powětrnost nezkazila ani prach nepošpinil. Tu ten druhý Jidáš, Durynk, shledáwaje whodnau chwíli k wywedení zlosti swé, kterau dáwno byl zlau myslí, zlým duchem počal na bezžiwotí pána

swého, prawil ku pacholeti: jděme chytat ryby, chtěje jej úkladně zabiti. Když tam přišli, prawil: O panáčku můj, podíwej se, hle jak plawau ryby pod wodau, wíc jich než tisíc. On pak, jakož pachole, po pacholetsku skloniw kolena, když se díwal na ryby pod ledem bezpečný, dostal sekerau do autlého krku, a jehož nepřítel ušetřil, toho vlastní wychowatel zawraždil. Všichni odběhli od takowého diwadla. Onen pak horší než otcewrah, čeho nemohl jedním udeřením sekery, dokonal nožem, uříznuw hlavu swému panáčku jako prasátku. Kteraužto schowaw pod klockem, jako ku poctiwosti pánu swému, zaobalil do čistého kmentu, aby ji donesl ku knížeti, který mu jej byl poručil, nešťastník ke swé škodě. Nese bez prodlení smutné nadělení, doufaje za skutek takowý nesmírné dostati odměny; i našel kníže w Pražském paláci, an sedí w raddě se všemi župany; a maje za nejlepší před očima všechných weřejně oznámiti swůj skutek, wstoupil a pozdrawil kníže, zase pak pozdrawen byw stál a čekal. A když mu bylo dáno powolení, aby mluwil, řekl: Hle já, já sám jediný dowedl jsem toho sekerau, abyste všichni bezpečně spali na obě uši pojednau. Neb často skrz jedinau a nejmenší jiskřičku, které hlídač domu nepozorně zanechá w drobném popelíčku, býwají ohnowé welicí, a nejen dům, uýbrž i sami páni domu powalí a upalí se. Tuto jsem já jiskřičku předešel, a předwídaje, že by wám někdy uškodila, uhasil, a wás i vaše potomky, jako božským zjewením napomenut, od nastawající zkázy zachránil Wy pak, kteří jste hlawami země, nalezte jméno skutku tomuto. Je-li to zásluha, učiňte, aby všichni wěděli, jak mnoho jsem zaslaužil; pakli řeknete, že jest to zločin, jste mi ještě wíce powinni za to, že sami nepasete zločinu. Čili jste proto měli dítěte šetřiti, že otec jeho chtěl vaše děti zabiti a štěňata přiložiti, aby ssáli vaše manželky? Zajisté nejsau sladká wzteklá masa, ani není sladká břečka wlčí. Hle mstitel krwe otcowy, který by wám někdy byl škodil, leží poražen bez waší krwe. Ano jděte raději, přijměte panstwí čím spěšněji, které beze strachu držeti budete nawždy šťastněji. A hned ukázal hlavu autličkau na talíři, na které ještě nic od žiwého člowěka nebylo sešlo, než toliko že byla řeči zbawena.

Zhrozil se kníže, srdce županů se chwěla, howor pomatený wzezwučel. Tehdy kníže odvrátil hlavu od daru ohawného, a otewřel ústa ku promluwení slowa takowého: Sklid' s očí našich twé dary nešlechetnice; neprawosti twé sáhají přes míru a přes odpuštění, a nenalézají hodné pomsty. E tomu zločinu nelze wymysliti slušného nálezu ani dostatečného trestu. Což myslíš, žebych byl učiniti nemohl, cos ty učinil, kdybych byl chtěl? Mně pak bylo dowoleno zabiti nepřítel, ale ne tobě pána. Hřích, kterýms ty hřešil, jest wětší, než možná nazwati hříchem. Zajisté kdo by tě usmrtil nebo k usmrčení odsaudil, upadl by nejen we hřích, ale we dwojí hřích, protože by nesl i hřích, žes ty byl usmrčen, i hřích, žes ty usmrtil pána, za obojí ten hřích hřích ztrojnásobněný. A wšak, jestližes ty za tento zločin tak ukrutný očekáwal od nás nějaké odměny, wěz, že se tobě za welký dar tolik uděluje, abys ze tří smrtí jednu sobě zwolil, kterau budeš chtíti. Bud' abys po hlavě skočil s vysoké skály, bud' se oběsil swýma rukama na kterémkoli stromě, bud' nešlechetný žiwot ukončil vlastním mečem swým. K tomu on, wzdychnuw sobě, prawil: Auwech, jak jest člowěku mrzuto, když se mu stane proti nadání. A hned odešel, a oběsil se prawazem na jedné vysoké olši. Odtud ta olše, pokud nebyla poražena, neb stála wedlé cesty, nazýwána jest olše Durynkowa. A poněwadž tyto wěci, jak se powídá, zběhly jsau se za starých časů, jsau-li prawdiwé čili neprawdiwé, zanechávám při saudu čtenáře. Nyní se k wylíčení toho pamětihodného, co prawá hodnowěrných zpráwa připomíná, péro naše jakkoli tupé, wšak zbožné, brausí.

14. Léta od narození páně osmistého dewadesátého čtwrtého křtěn jest Bořiwoj, prwní kníže we swaté wíře katolický. Téhož léta Swatopluk král morawský, jak se wúbec prawí uprostřed wojska swého zmizel jest a nikdež wíce newidín. Ale w prawdě tehdy spamatowaw se sám nad sebau, když uznal, že jest proti pánu swému, císaři a kmotru Arnulfowi nesprawedliwě a jako nepamětliw dobrodiní zbraně zdwihl – kterýž jemu byl nejen Čechy, nýbrž i jiné krajiny odtud až k řece Odře a odtamtud do Uher až k řece Hronu podrobil – hnut lítostí, w temnostech půlnočních, aniž

ho kdo pozorował, wsedl na koně, a prošed ležením swým, odjel na jedno místo, ležící na stráni hory Soboru, kdež předtím tři paustewníci we welkém a lidem nepřístupném lese podporau a pomocí jeho byli wystawili kostel. Tam když přišel, we skrytém místě w témž lese zabil koně swého, a meč swůj w zemi zahrabal, a když za swítání ranního přišel ku paustewníkům a oni newěděli, kdoby byl, jest oholen a oblečen w raucho paustewničí, i pokud žiw byl, zůstal nepoznán ode všech; teprw když již poznal, že jest mu umříti, sám se mnichům, kdo by byl, oznámil, a hned umřel jest. Jehož králowství za krátký čas, ale méně šťastně, drželi jeho synowé, ježto je s část Uhři rozptýlili, s část Rakušané, s část Poláci až do základů nepřátelsky pohubili.

15. Bořiwoj pak splodil dwa syny, Spytihněwa a Wratislawu, s onau, která byla dcera Slawiborowa, župana ze hrádku Pšowa, jménem Ludmila. Když on cestau všeho smrtelného blaženě sešel, nastaupil w panství otcowské Spytihněw, a po jeho smrti obdržel knížetství Wratislaw, jenž pojal manželku jménem Drahomiř, z twrdého lidu lutického, kteráž i sama byla k wíře twrdší než skála, z krajiny řečené Stodor. Ta porodila dwa syny, Wácslawa bohu a lidem milého, a Boleslawu bratrowraždau ohawného. Kterak však milostí boží vždy předcházející a všudež sprowázející kníže Bořiwoj došel swátosti křtu, aneb jakým způsobem skrz jeho nástupce w krajinách těchto den ode dne se rozmáhalo swaté náboženství wíry katolické, nebo který kníže wěřící jaké a kolik kostelů jest wystawil ke chwále boží, mínil jsem raději pominauti, nežli nechuť čtaucím způsobiti, protože jsem četl sepsání jiných o tom, něco w privilegii kostela morawského, něco w epilogu též země i země české, něco w žiwotě a umučení přeswatého našeho dědice a mučenníka Wácslawa. Neb i jídla se zprotiwují, která se častěji jídají. Stalo se pak to, což jsem swrchu podotkl, mezi těmito léty, které jsem doleji položil; neb jsem wěděti nemohl, kterého roku se co stalo nebo kterého času.

16. Léta od narození páně 895.

Léta od narození páně 896.

Léta od narození páně 897.
Léta od narození páně 898.
Léta od narození páně 899.
Léta od narození páně 900.
Léta od narození páně 901.
Léta od narození páně 902.
Léta od narození páně 903.
Léta od narození páně 904.
Léta od narození páně 905.
Léta od narození páně 906.
Léta od narození páně 907.
Léta od narození páně 908.
Léta od narození páně 909.
Léta od narození páně 910.
Léta od narození páně 911.
Léta od narození páně 912.
Léta od narození páně 913.
Léta od narození páně 914.
Léta od narození páně 915.
Léta od narození páně 916.
Léta od narození páně 917.
Léta od narození páně 918.
Léta od narození páně 919.
Léta od narození páně 920.
Léta od narození páně 921.
Léta od narození páně 922.
Léta od narození páně 923.
Léta od narození páně 924.
Léta od narození páně 925.
Léta od narození páně 926.
Léta od narození páně 927.
Léta od narození páně 928.

17. Léta od narození páně dewitistého dwadcatého dewátého, osm a dwadcatého dne měsíce Září, swatý Wácslaw, kníže české, lstí

bratrskau we hradě Boleslawi umučen, wšel blaženě do wěčného dwora nebeského. Neb kterak Boleslaw, nehodný slauti bratrem muže swatého, lsiwě pozwal jest bratra swého k hodům, kterého w prawdě zamýšlel zavražditi, aby obdržel panstwí w zemi, nebo kterak před lidmi, ale ne před bohem, ukrýwal bratrowraždy winu, jest tuším dostatečně powěděno w oslawě umučení téhož muže swatého. Po jehož šťastném žiwota skončení, druhý Kain, Boleslaw, obdržel knížetstwí, ach zle wyžádané. Za těch pak hodů, jak prwé řečeno, bratrowraždau zohawených narozeno jest dítě wytečné z manželky knížete Boleslawy wyborné, kterému od příhody té dáno jest jméno Strachkwas, kteréžto jméno znamená: strašiwé hody. Nebo které mohau strašiwější býti hody, jak při kterých spáchá se skutek bratrowraždy. Tedy kníže Boleslaw, swědom. zločinu spáchaného, boje se trestů pekelných, přemýšleje wždy w duchu čilém, kterým a jakým způsobem mohl by boha pro ten zločin smířiti, učinil slib hospodinu, prawě: Jestliže tento syn můj zůstane žiw, z celého srdce swého bohu jej zaslibuji, aby byl duchowním a slaužil Kristu po wšecy dni žiwota swého za můj hřích a za lid země této.

18. Potom rodič, slibu swého nezapomenuw, když bylo pachole již k učení a rodičům swým welké potěšení, nemoha otec sněsti, aby se učil před jeho očima, poslal jej do Řezna, a odewzdal pod řeholní péči opatu swatého Emmerama mučenníka. Tam jest zákonům církewním a řeholním naučen, tam w raucho mnišské oblečen, tam až do mužské síly odchowán. O dalším běhu jeho žiwota bude dále dostatečně powěděno. O skutcích pak knížete Boleslawy nemohl jsem zwěděti ničeho jiného wyprawování hodného, než jedno, co wám oznámiti pokládám za prospěšné. Nebo sluha boží Wácslaw zústawil kostel we hlawním sídle w Praze ke cti swatého Wíta mučenníka wystawený, ale, poněwadž jej smrt předešla, nezaswěcený. Ten aby zaswětiti ráčil biskup, jenž tehdáž předstawen byl kostelu Řezenskému, jménem Michal, kníže Boleslaw prosebně, wyprawiw posly s welkými dary a wětším slibowáním a příslibowáním, aby žádost jeho splnil, sotwa obdržel.

K čemuž zajisté biskup sotva by byl swolil, leč že pro pamět duše a pro spasení Wácslawa, přítele swého již zabitého, uzawřel tak učiniti, protože muž boží Wácslaw, pokud tělesně žil, s welkau náklonností byl jej ctil, jakožto duchowního otce a biskupa dobrotiwého. Nebo i biskup Michal podobně jeho sobě wywolil za syna nejmilejšího, tu jeho často nawodě k bázni a k lásce boží, tu jemu často posílaje dárků swých, kterých toho času nejwíce potrebowal nowý chrám Kristůw. Hned jak dosáhl kníže přání swého, lid wšechen a welmoži duchowní běželi wstříc biskupu přicházejícímu s pobožností, a s welkau poctiwostí a radostí přijali jej we přístřeší hlawního sídla Prahy. Což dále? Dne 22 Září wyswětliw kostel sw. Wíta mučenníka, biskup wesele se wrátil do swého domowa.

19. Léta od narození páně dewítistého třidcátého Otto syn císaře Jindřicha pojal za manželku Edgidu dceru krále anglického.

Léta od narození páně dewítistého třidcátého prwního císař Jindřich krále Bodrců a krále dánského učinil křesťany.

Léta od narození páně dewítistého třidcátého druhého, čtwrtého dne měsíce Března, přeneseno jest tělo swatého Wácslawa mučenníka z Boleslawě hradu na hrad Pražský ze zawilosti bratra nenáwistiwého. Nebo bratr jeho Boleslaw, ode dne ke dni hůř a hůř čině, nejza nikterak hnut lítostí nad zločinem swým, nemohl toho sněsti w hrdé mysli, že pro zásluhy swého mučenníka Wácslawa bůh zjewowal nesčíslné zázraky nad rakwí jeho; pročez nařídil podtají služebníkům sobě wěrným, by jej přenesli do Prahy a w noci w kostele sw. Wíta pohřbili, aby tudy, když by bůh jaké diwy ukázal swatým swým k oslawě, nebylo přičteno zásluhám jeho bratra, než swatého Wíta mučenníka. O jiných jeho zlých skutcích neměl jsem za hodné wyprawowati, aniž jsem wěděl s jistotau. Jeden však jeho skutek dosti smělý a pamětihodný, který před časem wykonal za swého mládí, předce žádostiw jsem Lásce Waší wyprawowati. Bylt tento kníže Boleslaw, smí-li se nazýwati knížetem, jenž byl bezbožník a násilník, krutější Herodesa, strážliwější Nerona, přewyšuje Decia hrůzau neprawostí, Diokletiana ukrutností,

odkudž získal sobě příjmí, že nazýwán jest Boleslawem Ukrutným. Neb tak byl přísný, že nic neřídil s předložením, nic dle rozumu, než všecho činil dle wůle swé a dle mysli dojmu. Tudy stalo se, že w mysli swé uzavřel, aby sobě hrad dílem Římským wystawěl. A hned přednější z lidu swolal do jednoho a do posledního, i dowed jich k místu wedlé řeky Labe, a ukázaw místo, projewil jim tajemstwí srdce swého. Zde, prawil, chci a poraučím, abyste mi wystawili zed hradskau dílem Římským welmi vysokau do kola kolem. E tomu oni prawili: My, kteří jsme ústa lidu a wedeme w hodnostech vládu, my odpowídáme ti, že ani neumíme ani nechceme učiniti, co nařizuješ; neb také otcowé naši nic takowého prwé nedělali. Hle před očima twýma stojíme, a raději pod meč twůj než pod nesnesitedlné jho otroctwí šije naše skláníme. Čiň co chceš; neb neuposlechneme, co rozkazuješ. Tu se kníže rozlítil w diwokém hněwu, a wyskočiw postawil se na spukřelém kmenu, který tam náhodau ležel we blátě, a wytasiw meč prawil: O! leniwci a leniwých otců synowé! Nejste-li polomužowé nebo špatnější než slupka hruščí, skutky slowa dokažte, a zdali jest lehčejí meči nežli jhu otroctwí šije poddati, zkuste. Byla wěc hodná podíwání a pro drzost opowážliwego knížete ku podiwu. Nebo kdyby měl tisíc prawic na jednom těle ozbrojených, netřáslo by se tolik takowé množstwí lidí. Kterézto když kníže widěl, že byli bledší než zimostráz, popadnuw jednoho, který byl prwní mezi staršími, za pačesy, seknuw, jak nejsilněji mohl, uřal mu hlavu jako slabé makowici, a řka: tak chci, tak učiním, bud místo rozumu wůle. Druzí, když to widěli, pozdě litujíce, padli ku kolenaum knížete, prosíce se slzami za odpuštění. Již, prawili. promiň kníže naše winy. Již we všem uposlechneme twých rozkazů. Již dobrowolně učiníme, cokoli budeš chtíti; nerač proti nám déle zůřiti. A hned dle wůle knížete wystawili hrad se zdí tlustau a vysokau dílem Římským, jak se spatřuje podnes, který dle jména zakladatele nazwán jest Boleslaw.

20. Léta od narozeni páně 933 Uhři, zlaupiwše východní Franky a Šwabsko i Francauzsko, přes Itálii se nawrátili.

Léta od narození páně 934 král Jindřich pobil Uhry s welkau porážkau, a mnoho jich zajal.

Léta od narození páně 935 král Jindřich poražen jest mrtvicí.

Léta od narození páně 936 zemřel král Jindřich, po němž nastaupil syn jeho Otto císař.

Léta od narození páně 937 zemřel Arnulf, wéwoda baworský.

Léta od narození páně 938 Uhři opět od Sasů zhubeni jsau welkým pobitím, a synowé wéwody Arnulfa wzbauřili jsau se proti králi Ottowi.

Léta od narození páně 939 král Ludwík pojal za manželku Gerpirku wdowu Gisalbertowu.

Léta od narození páně 940 uděleno jest Jindřichowi bratru králowu wéwodstwí lothrynské, a téhož léta jest z něho vypuzen.

Léta od narození páně 941 spikl se Jindřich bratr králůw s některými Sasy proti králi, ale nemohl jest nic uškoditi.

Léta od narození páně 942 hwězda podobná ku kometě po 14 nocí widína jest, a welké mření howad následowalo.

Léta od narození páně 943 zemřel wéwoda Otto, po němž Konrád syn Wernherůw následowal u wéwodstwí.

Léta od narození páně 944 Uhři pobiti jsau od Korutanu s welkau porážkau.

Léta od narození páně 945 zemřel Pertold wéwoda baworský, po němž nastaupil Jindřich bratr králůw.

Léta od narození páně 946 král Ludwík od swých vypuzen jest z králowstwí.

Léta od narození páně 947 paní Edgida králowna zemřela.

Léta od narození páně 948 držána jest synoda w Inglenheimě od biskupů w počtu čtyryatřidceti.

Léta od narození páně 949 Ludolfowi synu králowu narozena jest dcera Machtilda.

Léta od narození páně 950 kníže český Boleslaw protiwil se králi; proti němuž král s welikau mocí Wyattáhl a docela jej podmanil pod swé panstwí.

Léta od narození páně 951 král Otto táhl jest do Itálie.

Léta od narození páně 952.
Léta od narození páně 953.
Léta od narození páně 954.
Léta od narození páně 955.
Léta od narození páně 956.
Léta od narození páně 957.
Léta od narození páně 958.
Léta od narození páně 959.
Léta od narození páně 960.
Léta od narození páně 961.
Léta od narození páně 962.
Léta od narození páně 963.
Léta od narození páně 964.
Léta od narození páně 965.
Léta od narození páně 966.

21. Léta od narození páně 967 patnáctého dne měsíce Čerwence kníže, jemuž bylo přijmí ukrutný Boleslaw, knížetstwí swého, bratrskau krwí zle nabytého, spolu se žiwotem pozbyl. Po němž nastaupil w panstwí syn jeho téhož jména, otcí welmi nepodobný dobrými mrawy a duchowním obcowáním. O diwné milosti boží! O jak nepochopitedlné jsau jeho saudy! Hle! hrozen z ostružiny, růže z trní, fík z bodláčí zrodí se ušlechtilý: to wěz z bratrowraha wzejde Kristůw sluha, z wlka beránek, z násilníka mírný, z bezbožného Boleslawa pobožný splodí se kníže Boleslaw druhý, za žádným druhý w šlechtnosti. Aníž jeho hanobí zlého otce totěž nazwání, w němž hořela prawá láska Kristowa a čisté milowání; než jako mnozí obdrží jména swatých a předc nedosahují swatosti, protože ani swatost ani nešlechtnost nepoznává se na člowěku dle nazwání, nýbrž obojí dle zaslawení.

22. Byl pak tento panowník, Boleslaw druhý, muž nejkřestanštější, we wíře katolický, otec sirotků, ochránce wdow, kwílících těšitel, duchowních a pautníků dobrotiwý přijimatel, kostelů božích obzwláštní zakladatel. Nebo jak čteme w privilegii kostela sw. Jiří, dwadcet kostelů křesťanskému náboženstwí co

wěřící wyzdwihl, a wšemi požitky, které náležejí ku potřebám kostelním, dostatečně je zwelebil. Jeho byla vlastní sestra jménem Mlada, panna bohu zaslíbená, we swatých písmích vzdělaná, křesťanskému náboženství oddaná, pokorau nadaná, w rozprawě líbezná, chudým a sirotkům přízniwkyně štedrá a wší počestností mrawú ozdobená. Kterážto když za příčinau pobožnosti přišla do Říma, přiwětíwé od apoštolského jest přijata; kdež některý čas pobywši, mnišským prawidłům dostatečně se wyučila, a naposledy papež pán s radau swých kardinálů, ano chtěje dobrotiwau úchwalau přispěti nowému kostelu, poswětil ji za abatyši, změněným jménem Marii, daw jí swatého Benedikta řeholi a opatskau berli. Potom nowá abatyše, mající nowý a swatý řád mnišský přiněsti do země české, wzawši propuštění a požehnání apoštolské, jela do sladké vlasti s komonstwem swým welice potěšeným. Přijeli jsau ku králowskému hradu ku Praze, a kníže Boleslaw dlauho čekau poctiwé uwítal sestru milenau, a wzawše se za ruce wešli do příbytku králowského, kdež posadiwše se spolu, když se dlauho obapolně wzájemnými řečmi bawili, když mnoho, co widěla w Římě nebo slyšela powěděni a podiwení hodného, bratru swému wyprawowala, mimo to odewzdala jest mu list od apoštolského k němu psaný, jehož forma takowá byla:

Jan, sluhů božích sluha, Boleslawowi učnu wíry katolické apoštolské požehnání. Sprawedliwé jest, dobrotiwě sluch nakloňowati k žádostem sprawedliwým; nebo Bůh jest sprawedliwost, a kdož milují boha, budau osprawedlněni, a wšecho těm, kteří milují sprawedlnost boží, spolupůsobí k dobrému. Dcera naše, se wztahem twá, jménem Mlada, jinak také Maria, mezi jinými, jichž odepřítí nelze, žádostmi prosbu srdci našemu libau od tebe přednesla, aby se swolením naším we twém panství ke cti a sláwě církwe boží smělo zřízeno býti biskupství. Což my zajisté s myslí weselau slyšíce, bohu jsme díky wzdali, jenž církew swau powždy a wšude šíří a zwelebujee we wšech národech. Pročež z apoštolské mocnosti a, swatého Petra knížete apoštolů moci, jehož ač nehodní, předce jsme náměstci, swolujeme a schwalujeme i

ustanowujeme, aby při kostele swatého Wíta a Wácslawa bylo sídlo biskupské, při kostele pak sw. Jiří mučenníka aby pod prawidlem swatého Benedikta a pod poslušenstwím dcery naši, abatyše Marie, zřízen byl sbor swatých panen. Wšak ale ne dle řádu neb sekty lidu bulharského neb ruského aneb jazyka slowanského, nýbrž spíše zachowáwaje řády a nařízení apoštolské, wywol k tomu účelu jednoho z lepších duchowních se schwálením celé církwe hlawně w latinském písmě wzdělaného, který by dowedl rádlem slowa aulehel srdce pohanů probrati a pšenici dobrýeh skutků zašiti a snopy aurody wíry waší Kristu odwésti. Zdráw bud’.

A hned, jak bylo nařízeno, dle usnesení knížete i abatyše kostel sw. Wíta určen jest pro budaucího biskupa, kostel pak sw. mučenníka Jiřího na ten čas dán abatyši, sestře knížete, Marii.

23. Byl pak ze Sas jistý muž diwné wýmluwnosti a literní učenosti, jménem Dětmár, kněz dle powýšení, mnich dle přiznání, předtím někdy za příčinau modlitby přišel do Prahy; který když přišel knížeti Boleslawowi druhému we známost, za krátký čas obdržel welkau u něho milost i přátelstwí A poněwadž dokonale uměl řeč slowanskau, kníže jeho po swých poslích powolal, duchowenstwo, welmože zemské a lid swolal, a prosbami i přímluwami swými spůsobil, aby jej sobě wšichni obecným přiswědčením za biskupa zwolili. Potomního pak dne, jak se knížeti líbilo, přízniwým přízwukem ode wšech zwolen jest Dětmár za biskupa, a k císaři nejkřesťanštějšímu Ottowi, synu Jindřicha císaře, od knížete a ode wšeho duchowenstwa i lidu s tímto poslán jest listem:

O nejslawnější císaři a křesťanského náboženstwí nejwětší ctiteli! uslyš milostiw naše a wšeho žákowstwa i lidu prosby, a tohoto muže we wšem chwalitebného, jménem Dětmara, jehož sobě za pastýře wolíme, aby z Wašeho nejswětějšího schwálení a rozkazu za biskupa wyswěcen byl, snažně žádáme.

Tehdy císař, jakž byl zákona božího milovník, dle rady wéwod a knížat, ale zwláště biskupů, maje péči o spasení a nowotnost lidu křesťanského, kázal arcibiskupowi Mohučskému, který tehdaž

předstawen byl dworu, aby jej poswětil za biskupa. Tehdy biskup owěncen čepicí, nowý do nowé radostně se wrátil celých Čech osady, a když přijel do materského sídla do Prahy, wedlé oltáře sw. Wíta jest ode všech nastolen, ano žákowstwo prozpěwowalo: Tě boha chwálíme, kníže pak a welmoži hlaholili: Kriste Keynado, Kyrie eleison, a swatí wšichni pomáhejte nám, Kyrie eleison; sprostější pak a newědomí wolali: Krleš; a tak dle swého zvyku celý onen den stráwili u weselí.

Léta od narození páně 968 zemřel jest Wok župan.

24. Potom biskup Dětmar swětil kostely, od wěřících we mnohých místech ke chwále boží wystawené, a křtě lid pohanský přemnohý, činil jej wěrným Kristu, a po nemnohých dnech, totiž léta od narození páně 969 druhého dne měsíce Ledna, wybawen z paut tělesných hříwnu sobě od Krista swěřenau odwedl zestonásobenau.

25. Mezitím nawrátiw se z tábora filosofie, kdež byl slaužil deset let neb wíce, přiwez s sebau nemalé knih množstwí, byl tu rek statečný, jménem Wojtěch, dle swěcení teprw podjahní, kterýž jako autlý beránek mezi owčičkami truchlícími pro smrt pastýře swého pilně konal služby pohřební, trwaje w modlitbách denních i také nočních, duši otce obecného almužnami poraučel bohu štědrými a modlitbami swatými. Kteréhož kníže Boleslaw a jeho welmožowé widauce w tak dobrém skutku zbožného, a doufajíce, že napotom bude tím zbožnějším, milostí ducha swatého nadšeni, popadli jinocha bránícího se welmi, a přiwedše jej do shromáždění prawili: Chtěj, nechtěj, naším biskupem budeš, a byt nerád Pražským biskupem jmenowán budeš. Twá urozenost, twoji mrawowé a skutkowé nejlépe se srownawají s důstojenstwím kněžstwí.

Tys nám od hlavy wršku znám až do paty nejniž. Ty znáš dobře otwíratí nám cestu, kterau se jde do vlasti nebeské. Rozkazů twých jest nám potřebí, abychom mohli i abychom chtěli poslauchati. Tebe wšecko žákowstwo za hodného, tebe wšečen lid wywolává k biskupstwí za schopného. Stalo jest pak se toto zwolení nedaleko od hradu Prahy na Lewém Hradci na hrádku 19. dne měsíce Unora w témž roce, we kterém zemřel biskup Dětmar.

26. Toho času wraceje se z wálky saracenské přijel do města Verony přejasný císař Otto Druhý, pokoje milowník, sprawedliwosti ctitel, nejslawnějšiho otce swého Otty Prwního slawnější, jenž byl we všech bitwách wítěz nejwítěznější. K němu jel slowanský průwod z Čech se zwoleným biskupem, nesa od knížete wzkázání a ode všeho žákowstwa i lidu žádání, aby rozkazem císařským stwrdil společné jejich zwolení. Tedy nejjasnější císař, swoliw ke slušné jejich žádosti, dne 3. Čerwna dal jemu prsten a berlu pastýřskau, a jehož byl suffraganem, Villigisus arcibiskup Mohučský, který tam práwě byl přítomen, z rozkazu císařowa jej poswětil za biskupa, jménem Adalberta. Nebo předtím byl jej arcibiskup kostela Magdeburského Adalbert, kdež jej biřmowal křížmem, nazwal tímto swým jménem. Byw pak poswěcen 29. dne měsíce Čerwna, jel se swými průwodčými do milé wlasti; a když přišel ke hradu Praze, bosýma nohama a s pokorným srdcem, při radostném pění žákowstwa i lidu wsedl na stolicu biskupskau. Dle rady tohoto tak přeslawného pastýře Wojtěcha a na přímluwu swrchuřečené a milowané sestry swé abatyše Marie kníže Boleslaw wšecko, což biskup Pražský podnes má a drží k swému biskupstwí, neb což abatyše wyžádala požitků dáti a obrátiti k swému opatstwí, s ochotnau oběma udělil láskau, a stwrdil zákonů církewních mocí swatau.

27. Léta od narození páně 970.

Léta od narození páně 971.

Léta od narození páně 972 swatý Oldřich sešel se swěta.

Léta od narození páně 973.

Léta od narození páně 974.

Léta od narození páně 975.

Léta od narození páně 976.

Léta od narození páně 977 zemřela Daubrawka, která, poněwadž byla welmi nešlechetná, již co žena vysokého wěku, ježto byla zasnaubena s knížetem polským, sňala záwoj s hlavy swé a wstawila si wěnc panenský; což bylo welké bláznowstwí ženy.

Léta od narození páně 978.

Léta od narození páně 979.

Léta od narození páně 980.

Léta od narození páně 981 zemřel jest Slawník, otec swatého Wojtěcha; o jehož mrawích a žiwotu, ač mnoho vyniká paměti hodného, wšak z toho jen málo abychom powěděli, wyprawowání swé přetrhujeme. Bylť jest muž ke wšem twáře weselé, w radách myslí jasné, w rozprawách přelíbezný, bohatý na statky jak swětské tak duchowní. W domě jeho stkwěla se poctiwost a upřímná láska, saudů sprawedliwost a welmožů mnohost. We skutcích jeho byla známost zákonů, chudých podporowání, smutných těšení, pautníků přijímání, wdow a sirotků hájení. Tohoto tak znamenitého wojwody sídlem byla Libice, ležící w místě, kdež říčka Cidlina ztrácí jméno swé, wpadajíc do řeky swobodnější wody Labe. Měl pak tyto meze swého panstwí: K západní straně proti Čechám potůček Žiřinu a hrad, který leží na hoře Oseku wedlé řeky Mže. Podobně ku polední straně proti Rakausům tyto měl hrady pomezní: Chýnow, Daudleby, Netolice až k rozhraní lesa. Rowněž k východu slunce proti králowstwí morawskému hrad pod lesem ležící, jménem Litomyšl až ku potůčku Switawě, který jest na rozhraní lesa. Rowněž k půlnocní straně proti Polsku hrádek Kladsko, ležící wedlé řeky řečené Nisa. Tento wojwoda Slawník, pokud žiw byl, šťastně žiw byl.

28. Léta od narození páně 982.

Léta od narození páně 983.

Léta od narození páně 984 zemřel jest w Římě císař Otto druhý. Tomuto císaři byl Wojtěch biskup Pražský tak důwěrný a milý we službách, že o hodu božím welkonočním, který slawil w Cáchách w paláci u přítomnosti wšechných biskupů, takowau jej poctil služby wznešeností, aby mu korunu wstawil a welkau mši slaužil, což příslušelo toliko arcibiskupu učiniti. Po hodu pak, když wzal již odpuštění od císaře, aby se wrátil do vlasti, zawolal jej císař w saukromí, a učiniw zpowěd ze hříchů swých, poručil se dobrotiwému wzpomínání jeho w modlitbách. Přitom dal jemu raucha, w nichž by mši slaužil o welkonocích, totiž albu, dalmatiku,

kasuli, kápi a ručník, aby je měl na jeho památku. Kterážto se podnes chowají w kostele Pražském a nazývají se raucha sw. Wojtěcha.

Léta od narození páně 985.

Léta od narození páně 986.

Léta od narození páně 987 zemřela jest Střezislawa, swatého Wojtěcha ctihodná matka a žena bohu milá, takowého a tak swatého plodu matkau slauti a býti hodná.

Léta od narození páně 988.

Léta od narození páně 989.

Léta od narození páně 990 swatý Wojtěch w Římě u sw. Alexia, když opat newěděl, kdo by byl, učiněn jest mnichem.

Léta od narození páně 991.

Léta od narození páně 992.

Léta od narození páně 993.

Léta od narození páně 994.

29. Také nechci přeskočiti, co od jiných widím býti pominuto. Nebo biskup Wojtěch, když widěl, že stádo jemu swěřené pořád přicházelo ke zkáze a nemohl jeho obrátiti ku prawé dráze, obáwaje se, aby i sám nezahynul s lidem hynaucím, nesměl déle s nimi zůstáwati. aniž nemínil wíce darmo s kázáním práci sobě dáwati. Ale když již a již chtěl se dáti na cestu do Říma, náhodau nahodilo se, že téhož času Strachkwás, o němž jsme výše podotkli, s powolením opata swého přišel z Řežna, aby po mnohých létech nawštíwil wlast drahau a příbuzné i bratra swého, kníže české. S nímž muž boží, biskup Wojtěch, wyžádal sobě saukromi, a měl s ním rozprawu, mnoho naříkaje na newěru a neprawost lidu, na sňatky hříšné a na nedowolená rozwádění nestálého manželstwí, na neposlušnost a nedbalost duchowních, na zpupnost a nesnesitedlnau moc županů. Naposledy wšecho mínění srdce swého jemu zjewil, žeby chtěl do Říma k apoštolskému pro radu jiti a k národu odpadlickému nikdy se newrátiti. Mezi tím a k tomu to doložil: A dobře jest, dí, že ty znám jsi co bratr knížete a pocházíš z pánů této země. Tebe lid raději chce, abys panowal, a tebe raději

chce poslauchati než mne. Ty budeš moci s radau a pomocí bratra swého pyšné potlačiti, nedbalé kárati, neposlušné trestati, newěřícím domlauwati. Twá důstojnost a wědomost, swatost twého stawu dobře se hodí na duchowní spráwu. Což aby se stalo, já tobě s wůli boží a mocí mau propůjčuji, i aby smělo býti, bys za mého žiwota byl biskupem, u apoštolského všemi prosbami se wynasnažím. I wložil mu berlu biskupskau, kterau právě držel w ruce, do klína. On však ji, jako zůřiwý, na zem odhodil, a tato slowa k tomu dodal: Nechci, abych měl jakau hodnost na swětě; důstojenstwím se wyhýbám, nádherau swětškau pohrdám; pokládám se za nehodná biskupské wýsosti, a nestačím uněsti takého břemene pastýřské starosti. Mnich jsem, mrtew jsem, abych mrtwé pochowáwal s to nejsem. K tomu biskup odpowěděl: Wěz, bratře, wěz, čeho nyní nečiníš po dobrém, však potom učiníš, ale s welikau škodau swau. Poté biskup, jak si byl umínil, dal se na cestu do Říma, a lid rozkazů swých neposlušný opustil. A poněwadž té chvíle kníže nebyl w moci swé, než županů, župané obrátiwše se w nenáwist proti bohu, zlých otců nejhorší synowé, welmi zlý a nešlechetný skutek jsau wykonali. Nebo za jistého dne swátečního pokradí wtrhli do hradu Libice, we kterém bratří swatého Wojtěcha a bojowníci hradští wšichni jako nēwinné owečky stáli při slawné mši swaté, swátek slawíce. Ti pak, jako wlci ukrutní, zlezše zdi hradské, muže i ženy do jednoho zbili, s'awše čtyři bratry swatého Wojtěcha se wším potomstwem před samým oltářem, hrad wypálili, ulice krwí zkropili, a naložiwše si krwawé kořisti a ukrutnau laupež, wesele nawrátili se k swým domowům. Zabito pak jest na hradě Libici pět bratří swatého Wojtěcha léta od narození páně 995, kterých jména jsau tato: Soběbor, Spytimír, Pobraslaw, Pořej, Čáslaw.

30. Když se toto tak zběhlo, kníže Boleslaw, wzaw radu s duchowními, žádal arcibiskupa Mohučského takowými slowy: Buď k nám pastýře našeho Wojtěcha powolej zpět, čehož si wíce přejeme, buď nám jiného na jeho místě poswět, čehož nerádi žádáme. Neboť owčince Kristowy posud w národě tomto wíry zánowní, nebude-li

při nich bedliwé stráže pastýřowy, stanau se wlkům krwolačným práwě tučnými krměmi. Tehdy metropolita Mohučský, pečliw jsa, aby národ nedáwno Kristu získaný nezahynul upadna do starých bezbožných řádů, wyprawil posly, a wolal k apoštolskému, aby buď owdowělé církwi Pražské manžela nawrátil, buď jiného na jeho místo zříditi dowolil. A poněwadž služebník boží Wojtěch, z rozkazu apoštolského oswobozen od hlídání stáda páně, w klášteře sw. Alexia se starostami nebes obcowal w libém dwoře zemského ráje,

Pán jej rowně papež jak opat též jeho pobožný
Smutného slowy přátelstwí jsau těšili takto:

O synu nejsladší a bratře nejmilejší! pro lásku k Bohu tě prosíme a pro milowání bližního na tobě žádáme, abys se do osady swé blahosklonně nawrátil a w řízení oweček swých ochotně znowu se uwázal. Uposlechnau-li tě, bohu díky; pakl neuposlechnau, odejdi od odcházejících od tebe, abys nezahynul se zahynaucími, a mějž powolení kázati mezi národ; cizími. Tímto biskup welice obweselen wyččením, že mu byl dáno powolení k cizích národů učení, ne bez welkého zarmaucení sladké s bratřírai opustil obcowání. A s mužem na nejwýš rozšafným, biskupem, jehož jméno bylo Notharius, došed k arcibiskupu we dwoře we. městě Mohučském, žádal jeho, aby po jeho wyslaných mohl zwěděti, zdali by jej stádo jeho chtělo zase přijmauti. To když se stalo, co jemu lid jeho odpověděl, neb pro kterau příčinu jeho přijmauti nechtěl, neb ku kterým národům odtud šel, též w jaké po wšecky časy swého biskupstwí skrownosti bydlil, jakau mrawů poctiwostí se stkwěl, bude moci zwěděti, kdož přečte sobě jeho žiwot čili umučení.

Neb mi se již řečené nezdá tu powídati opět. Tehdy Strachkwas, bratr knížete, o němž jsme výše wzpomněli, když widěl, že byl biskup od lidu swého zawržen jaksi dle řádu a sprawedlnosti, w naduté pýše zahořel po biskupstwí. A poněwadž snadno jest chtícího nutiti, ihned toho newědu a utrhače lid nezdárný pozdwihl na biskupskau stolicí. Neb tak Bůh často swau prozřetelností dopauští se zmoci zlých lidí moci, jak při této wolbě nepořádné

obdržely wrch šprýmy zetě Cereřina. Neboť byl jest tento Strachkwas w šatstwu úprawný, w mysli nadutý, we skutcích nezřizený, očí tĕkawých, řečí marných, we mrawích pokrytec a celého bludu otec i we všech zlých skutcích nešlechetrníkŭ arcistarosta.

Wíce se říci stydím o Strachkwasu biskupu lichém. Postačí málo za mnoho. Přišli k arcipředstawenému stolice Mohučské; a když tu všecko bylo wykonáno, co mělo wykonáno býti, w pořádku, jak jest obyčej, po zkaušce biskupské, když kŭr zpíwal litanii a arcibiskup infulowaný poklekl na kobercích před oltářem, a za ním mezi dvěma podbiskupími, jenž měl swěcen býti, Strachkwas, když uprostřed padl na zem, o! hrozná příhoda, uchwácen jest ukrutným ďábelstwím; a co mu někdy služebník boží předpowěděl saukromí, stalo se jest zjewně před žákowstwem a před lidmi přede všemi. Potud o tom podotknauti bud dosti.

31. Léta od narození páně 996, když byl slawný Kristůw korauhewník, biskup Wojtěch, sítěmi wíry ulowil Uherska i také Polska, naposledy když we Prusích rozsěwal slowo boží, skončil jest tento zdejší žiwot šťastně pro Krista umucením dne 23. Dubna w den páteční. Toho roku byla jest welikánoc dne 25. Dubna.

Léta od narození páně 997 často řečený kníže Boleslaw, když widěl, an kostel Pražský zbawen byl swého pastýře, wyprawil jest posly swé k císaři, třetímu Otowi, žádaje, aby kostelu českému dal ženicha zásluhami hodného, aby stádo Kristowo nedáwno získané newrátilo se ku předešlým řádům lichým a ke skutkům nepravým. Neboť oznamowal, že nebylo té chvíle w celých Čechách duchowního biskupstwí hodného. Hned císař, rozmnožitel říše, Otto, jak jest byl we wěcech božských i lidských welice opatrný, swoliw k žádosti jich, počal jak nejpilněji přemýšleti, kterého by ze swých nejschopnějšího k tomu tak těžkému powolání wyprawil duchowního. Právě byl u dworu králowského kaplan jménem Tehdak, dobrými skutky i mrawy ozdobený, we swobodných uměních obzwláště wzdělaný, rodem ze Sas, jazyku slowanskému dokonale naučený. Toho, ježto jej příhoda naskytla, celá

královského dworu radda i císař sám welice potěšen za kněze kostela Pražského zwolil a schwálil, a poslaw arcibiskupu Mohučskému, nařídil, aby jej brzce za biskupa poswětíl.

Léta od narození páně 998 Tehdak, byw poswěcen, poctiwě od zákowstwa i lidu kostela Pražského přijat jest, a s welkau radostí na straně oltáře sw. Wíta posazen na stolici. Kníže si welice libowal, an pastýř dobrý na swé stádo se usmíwal, a stádo potěšené na nowého pastýře patřilo.

32. Sprawowal jest pak knížetstwí tento přewýtečný kníže Boleslaw po smrti otcowě dwa a třidceti let, a což se týkalo sprawedliwosti, co wíry katolické, co náboženstwí křesťanského, byl nejhorliwějším wykonawatelem, u něhož nikdo církewní, nikdo sovětské hodnosti nedosáhl penězi. Byl pak také, jak skutek ukazuje, w bojích wítěz nejwítěznější, ale ku přemoženým smilowatel nejdobrotiwější a pokoje milowník obzwláštní. On měl za nejwětší bohatstwí wálečné zásoby a we zbraních sladké zalíbení. Nebo wíce milowal železa twrdost nežli zlata lesklost; w očích jeho nikdo schopný se nezoškliwil, nikdo neschopný se nezalíbil; k swým mírný, nepřátelům strašliwý byl. Měl pak nejslawnějí kníže tento w manželstwí k sobě přidruženu Hemmu, kteráž byla co do rodu jiných ušlechtilejší, ale což wíce jest chwály hodno, ušlechtilostí mrawů mnohem wznešenější. Z níž obdržel dwa syny powahy nejslicnější, totiž Wácslawu a Boleslawu; a wšak Wácslaw žiwot od počátku křehký směnil s wěčností. Boleslaw pak po úmrtí otce uwázal se w moc knížecí, jak se w následujícím ukáže.

33. Stalo pak se, že když se blížili dnowé swrchu jmenowaného knížete Boleslawu, že již měl smrtí wyměniti žiwot wěčný, powolal syna swého stejnojmeneho a který jej přebyl, i u přítomnosti manželky Hemmy a welkého zástupu welmožů, při čemž slova již wzdyčáním byla přetrhowana, jakž mohl, takowými řečmi oslowil milého syna: Kdyby lze bylo matce, dítěti žiwota swého poskytnauti jako mléka prsau tak darů maudrosti, newládla by příroda we stwoření, nýbrž člowěk stwořený. Nicméně wšak některých darů swých udělil bůh lidem, jako Noe, Isaakowi, Tobiáší a

Mathatiášowi, tak alespoň, že kterým oni požehnali, požehnal jim bůh, a koho předustanowili k dobrému chowání za žiwota, udělil jim i bůh stálosti. Tak i dnes, synu můj, nebyloliby milosti ducha swatého, málo prospěje chlubnost mluwení mého. Knížetem, prawí bůh, jsem tě učinil; newynášej se, nýbrž buď jako jeden z oněch, to jest ač cítíš se býti vyšším než druzí, znej se proto, že jsi smrtelný, abys nehleděl na sláwu hodnosti, kterau jsi powýšen na swětě, nýbrž abys pilen byl díla, které s sebau doneseš pod zemi. Tato kázání boží zapiš do srdce swého, a těchto nařízení otce swého neopomíjej. Kostela prahy často nawštěwuj, bohu se klaň, kněze jeho cti; nebuď maudrý sobě samému, ale s jinými wíce se rad', zdaliby rozuměli tomu samému. Mnohým abys se líbil, ale jakým, snaž se. Wšecko s přátely, ale prwé o nich jednej. Sprawedliwě sud, ale ne bez milosrdenstwí. Wdowau a hostem nepohrdej, stojí-li před dweřmi twými. Miluj peníz, ale skrowně miluj podobu. Nebo říše, byt byla welmi rozmnožena, lichau podobau mince rychle bude w niweč obrácena. Jest to cos, synu můj, že Karel král nejmaudřejší a w síle nejmocnější, který se nemůže stawěti na roweň s námi lidmi welmi nízkými, když uzawřel syna swého Pipina po sobě powýšiti na stolec, hroznau jej přísahau zawázal, aby se w říši jeho nedálo podwodné a nešlechtné cenění wáhy neb mince. Zajisté žádná rána, žádný mor ani mření, ani kdyby nepřátelé celau zemi laupením a pálením hubili, tolik by neuškodilo lidu božímu, jako časté měnění a podwodné lehčení mince. Která záhuba neb která pekelná wzteklice nemilostiwěji laupí, hubí a na mizinu přiwodí ctitele Kristowy jako panowničí šidba w penězích? Ale powstanau po čase, když sprawedliwost sestárne a nezdárnost se wzmůže, ne knížata, ale zloději, ne správci lidu božího, ale ničemní dřiči, lidé lakomí bez milosrdenstwí, boha wše widaucího se nebojící, kteří třikrát neb čtyrykrát do roka měnice minci, wlezau do osidel ďáblowých na zkázu lidu božího. Takowými pak ničemnými lstmi a nebýwalými zákony zauží meze tohoto králowstwí, které jsem já rozšířil až k horám, ježto jsau za Krakowem, řečené Tatry, milostí boží a lidu možností. Neb

Národu bohatství jest králi k slávě a ke cti,

Chudoba otrocká sobě ne, ale pánu je w obtíž.

Chtěl mluwiti wíce; ale w hodině poslední rty knížete stuhly, a prwe než by wyřkl, sesnul w pánu, i učiněn jest nad ním pláč weliký; den pak smrti jeho byl 7 Unora roku od narození páně dewítistého dewadesátého dewátého.

34. Téhož léta Gaudentius, jinak Radim, bratr sw. Wojtěcha, poswěcen jest za biskupa na jméno kostela Hnězdenského. Tento přeslawný kníže, druhý Boleslaw, jehož památka zůstává žehnána, kterak široko rozšířil mečem hranice swého knížetství, swědčí apoštolské swědectví w privilegii Pražského biskupství. Po jehož smrti syn jeho, třetí Boleslaw, jak swrchu řečeno jest, nastaupil w knížetství; ale nemaje téhož dobrého prospěchu a zdám jako otec, nezachowal jest dobytých mezí. Neb kníže polské, Měšek, člowěk jehož nebyl druhý lstiwější, hned se zmocnil hradu Krakowa lstí, zbiw mečem wšecky Čechy, které tam zastihl. Měl pak kníže Boleslaw z choti ušlechtilé dwa syny, kteří byli chlaubau matky plodné, bratry Oldřicha a Jaromíra. Jaromír pak we mládí chowán jest při dvoře otce swého; ale Oldřich od chlapectví byl odewzdán ke dworu císaře Jindřicha, aby se naučil jejich způsobům a auskokům i německému jazyku. Potom po nedlauhém čase obadwa swrchuřečení knížata. Měšek i Boleslaw, sešli se w ustanoweném místě k wyjednávání, a když si dali slowo a přísahau stwrdili mír mezi sebau, kníže Měšek pozwal jest Boleslawu, aby ráčil k němu přijít k hodům. On pak, jak byl muž holubičí a beze žluči, prawil, že učiní wše, jak se radau swých wěrných poučí. Ale který mor jest škodliwější než nepřátelé domácí? Jichžto poněwadž nemohl zwrátiti zlých úkladů ano již swého osudu, o! předwidawé myslí knížecí! powolal k sobě znamenitějších, a kterých mínil zanechati w králowství, kteří se mu zdáli býti wěrnější, a takowými k nim promluwil slowy: Kdyby se mi snad, čehož nebud', jinak a mimo wíru a naději w Polsku přihodilo, poraučím waší wěrnosti tohoto mého syna Jaromíra, a na mém místě wám jeho zanechávám knížetem. A tak spořádaw věci zemské, šel, jenž měl zbawen býti

widění, a wjel do Krakowa do hradu o zlém znamení, k hodům knížete Měška newěrného. Nebo hned mezi hodowaním mír, wíra, práwo hostinské jest zrušeno, Boleslaw kníže zajat a zbawen očí, jeho pak lidi všecy zbili nebo posekali nebo uwrhli do wězení.

Mezitím domácí a družní nepřátelé knížete Boleslawa, plémě nenáwiděné, pokolení zlé, Wršowici wykonali zločin ohawný a předtím po wěky neslýchaný. Jichžto přednosta a jako hlawa wší neprawosti byl Kochan, muž nešlechetný a všech zlých lidí nejhorší. Ten a jeho příbuzní, lidé zlostní, přišedše se synem knížecím Jaromírem k místu loweckému, které slowe Weliz, když powěstí, která se roznesla, zwěděli, co se stalo s knížetem w Polsku, prawili: Kdož jest tento čłowíček, řásy mořské sprostší, že má býti wyšším nad námi a pánem se nazýwati? Zdaliž se nenajde mezi námi lepší, a který by byl wíce hoden panowání? O! zlé mysli zlého ducha! Co přemítali střízliwí, zjewně wykonali opilí. Neb jak se neprawost jejich rozpálila a wínem se jí dostaly rohy, chopili pána swého, a ukrutně swázali jej, a nahého, položeného na znak, za ruce a za nohy dřewěnými koly jej přibili k zemi, a křepčili, hrajíce w křepot wojenský, křepčíce na koních přes tělo pána swého. Což když widěl jeden z druhů, jménem Dówora, rychle běžel do Prahy, a co se stalo, oznámil přátelům knížete, a tu chwíli dowedl jich k hanebnému plesu s pílí. Které když dělníci neprawosti spatřili, ani se zbraní náhle na ně udeří, rozutíkali se jako netopýři po skryších lesních. Oni pak, jak našli kníže od much zle poštípaného, polomrtvého (neb jako roj wčel tak napadlo hejno much na tělo nahé), rozwázali jej, a položiwše na wůz dowezli na hrad na Wyšehrad. Ale sluhowi Doworowi, wší chwály hodnému knížete příteli, takowá odměna stala se za jeho zásluhu. Hlasem biřicowým totiž po trzích wšudež ohlášeno, že jak on sám Dowora tak wšeccko jeho budaucí potomstwo má býti mezi šlechtici a urozenými na wěky a přes to. Mimo to dali jemu také důstojenstwí lowecké, které přísluší ke dworu ke Zbečnu, kteréž od toho času i až doposud drží po kolenech jeho potomci.

35. Když se tyto wěci w Čechách dály, kníže Měšek přitáhnul s

welkau mocí polskau, udeřil na Prahu, a po čas dwau let, totiž

Roku od narození páně 1000 a

Roku od narození páně 1001 ji držel. Ale Wyšehrad, knížeti swému wěrný, zůstal neustrašen a nedobytný.

Téhož pak času týž kníže Měšek poslal wyslance k císaři, dáwaje a slibuje jemu nesmírné peníze, aby syna knížete Boleslawa, jménem Oldřicha, který byl pod jeho mocí, spautal a dal do wézení. O! nepřemožitelná žízni zlata! kdež je všemocné práwo říše Římské? Hle, majitel zlata, tlačěn tížemi zlata, uposlechl rozkazů knížete, a stal se katem a žalárníkem císař zkažený zlatem. A není diwu, že ten poslechl knížete, když za našich časů Wacek, narozený pod mlýnem sedlským, Jindřicha třetího, krále nejmocnějšího, o zločine nehodný! na zlatém řetěze jako chrta přiwedl do Čech, a co kázal pacholek pacholků, poslechl pán pánů, a Bořiwoje kněze sprawedlného, muže prawdy milowného, w okowích až po kolena král uwrhnul we wazbu jako člowěka zlého a podwodného. Ale o tom bude na swém místě sířeji wypsáno.

36. Stalo se wšak léta od narození páně 1002, když wzhlédl již Kristus na Čechy a swatý Wácslaw swým přispěl ku pomoci, nejisto jest nám, zdali podtají útekem wywážnuw čili z rozkazu císaře propuštěn, kníže Oldřich nawrátiw se do wlasti, wešel na hrad welmi pewný, řečený Dřewíč, odkudž wyslal bojowníka sobě wěrného a uložil mu, aby wejda do hradu do Prahy w noci zwukem trauby postrašil nepřítel, an se nenaděje. Ihned wěrný služebník rozkaz wykonaJ, a wystaupiw w noci uprostřed hradu na místo něco wywýšené, kterému říkají Žiži, zatraubil a welikým hlasem opětowal: běží Polané, běží zmateni hanebně, udeřte, udeřte Čechowé branní udatně. Ku kterémužto hlasu pojal je strach a hrůza; což bylo diwné boží dopuštění a sw. Wácslawa zastaupení. Rozběhli jsau se wšichni; onen zapomena na sebe i na zbraň, nahý wskočí na koně nahého a utíká, onen, jak byl spal, i bez nohawic na útěk pospíchá. A někteří utíkajíce padají s mostu, nebo byl most přetržen nepřátelům w auklady, jiní když utíkali po příkré cestě, což se obecně říká po opyši hradu, w úzkých zadních wrátcích pro

těsnost wýchodu množstwí se jich umačkalo, a sotwa kníže Měšek sám s málokterými ušel. A tak bylo, jak se stává, když lidé utíkají ze strachu, i šustotu powětrí se lekají, a lekání strach jim přimnožuje. Tak ti, ježto jich nikdo nehonil, widělo se jim jakoby skály a stěny za nimi wolaly a na útěku je pronásledowaly. Nazejtří kněz Oldřich wešel do hradu do Prahy, a z náwodu lstiweho týchže domácích nepřátel, o kterých jsme wýše prawili, třetího dne bratra swého Jaromíra zbawil zraku. Jemu se z řádného manželstwí nenarodil potomek pro neplodnost choti; ale z jisté ženštiny, jménem Boženy, kteráž byla Křesinowa, měl syna překrásného wzrostu, jehož dal nazýwati Břetislaw. Neb jednoho dne, když se wracel z lowu skrz jednu dědinu kmecí, spatřil tuto prwe řečenau ženštinu, ana pere raucha u studánky; a pohleděw na ni od hlawy až do paty, pocítil w prsau plameny lásky neskrocené. Bylať postawa těla jejího wýtečná, sněhu bělejší, labutě jemnější, staré slonowiny skwělejší, safyru lepší. Pro tu hned poslaw kníže, wzal ji we swé, ač starého nerozwázal, manželstwí. Neb toho času, jak se komu líbilo, dvě neb tři manželky míti wolno bylo, aniž bylo muži neprawé wzíti manželku druhého, neb manželce zasnaubiti se s mužem jiné ženy. A co se teď přičítá stydliwosti, to tehdaž bylo k welké necti, aby muž žiw byl spokojen s jednau ženau aneb žena s jedním mužem. Byliť jsau žiwi jako hlaupá zwířata, majíce manželstwí obecná.

37. Téhož léta

S tohoto jest třetí sšel Otto se swěta císař

Žiw aby byl w nebesích, wěřící kdež žije každý.

Po něm nastaupil syn jeho, císař Jindřich, který mezi jinými wěcmi welikými, jež učinil za žiwobyti swého pro jméno Kristowo, wystawil zámek na jedné hoře, kaupené s nemalým nákladem od držitele místa, který se nazýwal Pabo, odkudž wzal jméno Bamberk, což znamená hora Pabowa. Tam také založil biskupstwí, které tak welice rozmnožil statky a hodnostmi duchowními, že w celém Fransku pokládáno bylo ne za poslední, nýbrž za druhé po prwním biskupstwí. Wystawil jest tam také chrám podiwu hodné welikosti ke cti swaté panny Marie a swatého Jiří Kristowa mučenníka, který

podobně tolik obdařil nadáními kostelními a ozdobami zlatými a stříbrnými i jinými úpravami královsky, že se mi widí lépe o tom pomlčeti, než powěditi méně a než jak se má w skutku.

Ze mnoha však wypowím jeden aspoň děj chwalitebný.

Nedaleko od řečeného hradu přebýwal jeden paustewník, swatých ctností arcipřednostník, ku kterému císař, často stawě se, jakoby chtěl jíti na honbu, často bera sobě jakaukoli příčinu, tajně s jediným sluhau přicházel a jeho modlitbám se poraučel. Když císař zwěděl, že on za příčinau modlitby chtěl putowati do Jerusalema, odewzdal mu těla a krwe páně kalich zlatý, který pro swau welkost, aby mohl lehčeji od každého býti pozweden, s obau stran měl dvě držadliště, co říkáme obecně ucha, i nařídil mu a žádal ho císař, aby jej třikrát pohrauze smočil w Jordanu, kde byl Kristus pokřtěn od Jana, a dal mu peníze, kolik by postačilo na cestu. Co dále? Muž boží putowal do Jerusalema, a wykonal rozkaz, pohrauziw třikrát kalich we wodě Jordanské.

Potom wraceje se přes Konstantinopoli, cestowal přes Bulhary. Tam byl jeden paustewník, swatého žiwota smrtelník, ku kterému přišed onen Jerusalemský pautník, po mnohých a milých rozprávkách swatých snažně přimlauwal druhu, aby se za zachowání císaře Jindřicha modlil k bohu. Jemuž onen dí: Není se, řka, modliti za jeho zachowání, protože z tohoto slzawého audolí již jest přenesen k blahoslawených pokoji. Onen pak táže se a prosí, aby mu powěděl, odkud by to wěděl. A on: Této poslední noci, dí, když jsem ani tak práwě nebděl ani docela nespal, potáhlo mě wznešené widění na welké pole welmi rowné a náramně široké a krásné, a widěl jsem tam zlé duchy welmi oškliwé, z jichž hub a nosů vycházel sírowý oheň, kteří císaře Jindřicha za bradu bezděky a jako k saudu táhli; jiní do jeho hrdla železnými widlemi píchajíce radostně křičeli: náš jest, náš jest. A za nimi pozdálí šla swatá Maří a swatý Jiří, jako smutní a jakoby jej chtěli wytrhnauti a s nimi se prauce, až zawěšena jest u prostřed pole wáha, jejíž objem byl širší dwau mil. Na lewici zlá strana wkládali jsau welké a nesmírné tíže i nesčíslné, což jsau zlí skutkowé. Ale naproti widěl jsem swatého Jiří,

an chrám weliký s celým klášterem wkládá, widěl jsem zlaté kříže těžké od drahých kamenů, widěl jsem tolik plenářů welkých s perlami a se zlatem, widěl jsem stříbrné swícny a kadidlnice a pláště nescíslné, a což dobrého král za žiwota učinil. A předce ještě zlá strana přewažowala a křičela: náš jest, náš jest. W tom swatá Maří wzala zlatý kalich welký z rukau sw. Jiří, a třikrát zakrautiwši hlawau, prawila: zajisté není wáš, nýbrž náš jest; a s welkým hněwem hodila kalichem o zeď kostela, i zlámalo se jedno ucho kalicha. Při jehož wzeznění hned zmizel zástup pekelný, i wzala jest swatá Maří císaře za ruku prawau, a swatý Jiří za lewau, a wedli jsau jej s sebau, jak myslím, do bydla nebeského. Ouen wšak Jerusalémský, přemítaje w mysli to, co bylo praweno, posešel k nákladu, a našel ucho kalicha zlámané, jak byl předpowěděl paustewník. Kterýžto do dneška pro pamět welkého zázraku chowá se w kostele sw. Jiří w Bamberku.

Léta od narození páně 1003. Tuto jsau zbiti Wršowici.

38. Léta od narození páně 1004 Benedikt se swými saudruhy jest umučen. Za časů císaře Jindřicha, jenž po Ottowi třetím sprawowal říši Římskau, bylo w krajinách polských pět mnichů a paustewníků, prawých Israelitů, Benedikt, Matauš, Jan, Isaak, Křištan a šestý Barnabáš, w jichžto ústech nebyl nalezen klam ani w rukau jejich zlý skutek. O žiwotě těchto otců byl bych mohl psáti mnoho, ale chtěl jsem raději málo, protože se sladčeji požívá, jehož se skrowněji předkládá, jídlo. Nebo bylo obcowání jejich chwalitebné, bohu milé, lidem obdiwu hodné a těm, kteří jeho následowati chtěli, příkladné. Nebo proto se obdiwujeme zásluhám swatých, abychom se stali sami obdiwu hodni následujícíe jich. Těchto zajisté pět mužů ne zle přirownati můžeme buď ku pěti slaupením rybníka brawného, buď ku pěti maudrým pannám, majícím dostatek oleje milosrdenstwí, protože sami jsauce chudí, chudým Kristowým, které chowali we swých příbytcích, jak mohli, posluhowali dárky milosrdenstwí. Oni pak sami měli takowau ctnost zdrželiwosti, že některý dwakrát, některý jednau w den sobotní, ale žádný každodenně nepožíwal krmě. Potrawa pak jejich byla zelenina wlastními rukami

pěstovaná. Chléb málokdy míwali, ale ryby nikdy. Luštěnin nebo jáhel směli požíwati jen o welkonocích neb o letnicích. Wodau neporušenau připíjeli si, a to na míru; masité jídlo jim bylo ohawné a ženskau widěti ukrutné. Oděw jejich byl drsnatý a hrubý, sešitý z ocasů a hřiw koňských. Na lůžku byl kámen podporau hlavě a huně za pokrywku, a to welmi stará a zvláštní.

Neměli pak pokoje, w žalu přes noc wždy trwajíce

Nad vlastními i národu nezdárnostmi a hřichy.

Nyní znějí prsa častým tlučením zsinalá, nyní potí se těla ustawičným klekáním zemdená, nyní s rozepiatýma rukama a upřenýma očima, aby žiw byl w nebi, každý se wzdechy pilen jest modlitby. Nikdy nemluwili na sebe, než jen na přicházejícího hosta, a to málo slowy. W prawdě byli zákona konateli, ne slyšiteli, w prawdě samy sebe s winami a žádostmi swěta křížující a kříž Kristůw myslí i tělem nosíce, obět bohu milau ne z cizího dobytka, ale z vlastního těla wzdáwali; nebo každodenně se tepali. Takowýt

Byl obyčej wespolný jich den jak den a powždy,

Shora dolů po primě hned si zwláčeti záda.

Na twář léhaje pak, bratr bratrowi tak připomínal:

Šetřiti jestli budeš, máš hřich, bije nic mě nešetří.

A ten, stoje s důtkami odpowídal:

Jak chceš, děj se; a Krista wzýwal, mrskaje bratra prawil:

Skutkem tímto milý twé sejmiž zločiny Kristus.

A zas léhaje sám, wydával swá jemu záda.

Bratr také nezelel, když bratra druh jeho mrskal,

Než miserere mei Deus neb benedicite zapěl.

Lehceť jesti to nést, což každý snese ochotně.

Na jejich trpěliwost a žiwota newinnost, těž wíry a skutků ustawičnost když Bůh s wýsosti hledě již chtěl wzdati mzdu prací swatých swých, i aby je cestau diwnau uwedl we vlast rozkošnau: přišel kníže Měšek, uslyšew o jich dobré powěsti a swatém obcowání, k nim s malým průwodem, aby se poručil mužům swatým. A když poznal jejich nuznost, dal jim welkau peněz hojnost, totiž měšec plný se sto hřiwami. A wzaw od nich bratrstwí

a modliteb společenství, wesel odešel k swému dworu, welmi je prose a jim se poraučeje, aby jej měli w paměti. Ale oni newěděli, co by s penězi počali, protože nikdy ničeho takowébo neměli. Stáli w užasnutí, a poněwadž již od půl léta nebyli spolu nic mluwili, jeden z nich otewřel ústa, a prawil:

Nástraha smrti to jest zlata poklady tyto i stříbra; a těm, kterým mēšec hryzawý přeplywá, nesnadno otewrau se ráje místa líbezná, ale hrůzy plná muka pekelná k trápení jich chystá Aetna. Zajisté jest to pokušení nepřitele lidského pokolení, aby nás učinil nepřátely Kristowými. Nebo kdo jest přítelem swěta, stane se nepřitelem božím. Nebo Bohu se protiwi, kdož jeho rozkazů nezachowají. Neb řekl Bůh: Nemůže nikdo dvěma pánům slaužiti, a jako k wýkladu přidal: Nemůžete slaužiti Bohu i mammonu. Již budeme mammonu otroky, kteří jsme dotud byli šetrnosti dětmi. Zdaliž nebude se báti při zašustění wětru nesaucí zlato? Zdali nebude před laupežníkem zpíwati pocestný prázdny? Čili nepřišli k nám laupežníci často, a když nenašli, pro kterau wěc by nás zabili, odešli, někdy dawše nám rány, jindy obdržewše požehnání? Jisté běží již powěst po swětě, že milujeme swět a to což jest swěta. Wolají proti nám i tyto peníze samy, ježto nikdy mlčeti neumějí, a již již tu bude zlá rota laupežníků we dweřích, protože co činí páni, wědí mnozí. Tedy raději ať se wyhodí tím rychleji tato smrti wnada, zlého potrawa, duše škoda, a wrátí se tomu, čí jest, toto stříbro. I poslali jednoho z bratří, jménem Barnabáše, který byl wždy jednal wěci zewnější, aby tolik powěděl knížeti: Ačkoli jsme hříšníci a nehodní, předce waši pamět pořád chowáme we swých modlitbách. Stříbra wšak jsme nikdy neměli, aniž chceme mítí. Nebo pán náš Ježíš Kristus od nás nežádá stříbra, ale aby byla dvojnásobná dobrého našeho činění hřiwna. Mnich, maje peníz, nestojí za peníz. Hle, wezmi stříbro, které jest twé; nám není dowoleno mítí nedowolené. Když on odešel ke dworu knížecímu, hned w prwní nočuí hodinu byla tu rota nepřátelská, a wraziwše do dweří domu náhle, nalezli je, ani k hospodinu zpíwají a žaltář říkají. Meče k hrdlům jejich přistawiwše, prawili:

We swatém pokoji chceli zítí se Wám, wše co máte
Stříbro, to nám ihned sem dejte, a tím se ušetříte;
Dobřeť známo je nám wše, co wám od knížete dáno.

Ale oni na Boha swědka přísahali, a peníze stále zapírali, prawíce: Stříbro, které hledáte, již jest w komoře knížecí, protože nám ho nebylo zapotřebí. Jestli tomu newěříte, tu jest obydlí naše, hledejte, jak se wám líbí, jen nám neubližujte. Ale oni, twrdší než skály, prawili: Není potřeba žádných řečí; buď nám wydejte peníze od knížete, nebo hrozné hrdla odsauzení propadnete; a hned ukrutně jsau je swázali a po celau noc wšelíjakými mukami trápili, až je naposledy wšecky pojednau mečem usmrtili. A tak zlosynů zůriwostí přeneseni jsau do nebeského králowstwí. Jsau pak umučeni Benedikt, Matauš, Isaak, Křiřtan a Jan, těchto pět bratří, léta od narození páně 1004 dne 11 Listopadu.

39. Léta od narození páně 1005.

Léta od narození páně 1006 kněžna Hemma, ženského pohlawí perla, zimnicí popadena, z wazby tělesné jest wybawena. Kterěžto nápis hrobní těmito weršíčky buď jsem widěl, buď pamatuji že jsem widěl psaný:

Býwala jak perla, tlí popele hrst tuto Hemma.

Rci: modlím se, duři té buď milostiw hospodine.

Léta od narození páně 1007.

Léta od narození páně 1008 Štěpán, král uherský, panowal slawně.

Léta od narození páně 1009 klášter sw. Prokopa byl založen.

Léta od narození páně 1010.

Léta od narození páně 1011 poswěcení kostela Bamberského.

Léta od narození páně 1012.

Léta od narození páně 1013.

Léta od narození páně 1014 král Jindřich na císařstwí poswěcen.

Léta od narození páně 1015 císař Jindřich podrobil si Boleslawa, wéwodu Polského.

Léta od narození páně 1016.

Léta od narození páně 1017, 10 dne Čerwna zemřel jest Tehdak,

třetí biskup kostela Pražského. Byl pak tento Tehdak swatého biskupa Wojtěcha nástupce schopný, co do těla panenský, co do mrawů zlatý, co do skutků purpurowý; následuje předchůdce swého šlépěje, swěřeného sobě lidu nepravosti stihaje, když ne tělem, Wšak duchem podnikl mučennictwí; a nesešel dle obyčeje lidí, než následowaw pána w pokoji, tak také spí a odpočívá. Po němž léta od narození páně 1018 nastaupil jest biskup Hekkart.

Léta od narození páně 1019.

Léta od narození páně 1020.

40. Mezitím syn knížete, Břetislaw, z pacholetstwí přešed we mladictwí, kráčel od ctnosti ke ctnosti. Bylať při něm obzwláště zdařilost předsewzetí, vysoký těla wzrůst a krása postawy, síly a maudrosti welikost, we protiwenstwí udatnost, we štěstí mírná krotkost. Toho času byl w krajinách německých jeden hrabě welmi mocný, jménem Bílý Otto, který pocházal z krwe králowské dle poslaupnosti otcowské. Ten měl jedinau dceru Juditu, krásau

Pod sluncem co je jich, stkwící se přes děwy wšecky; kterauž dobrý otec a matka nejlaskawější, aby se žaltáři naučila, oderwzdali do kláštera, jenž slowe Swinibrod, polohau místa i zdmi welice pewného. Ale které wěže, kterakkoli vysoké, neb které zdi jakkoli pewné mohau odolati milosti neb odlaučiti milowníka?

Láska přemáhá wše, král, wéwoda lásce koří se.

Tedy Břetislaw, z jinochů nejkrásnější, rek nejudatnější, slyše od mnohých wyprawujících o wýtečné kráse a ušlechtilosti mrawů i urozenosti půwodu řečené díwky, již neměl ducha, a sám při sobě začal o tom přemýšleti, měl-li by se pokusiti ji mocí unésti, čili námluwami jednati o swatbu. Wšak uzawřel, raději mužně si počínati, než prošením schylowati šiji. Nebo powážil wrozenau Němcům hrdost, a že wždy s nadutau pýchau pohrdají Slowany a jazykem jejich. Ale čím býwá wždycky těžký přístup k lásce, tím prudčejší oheň whání syn Venušin w milence. Praudí mysl jinocha, roznícená plamenem Venušiným, jak se ohni rozdmychuje Aetna. A takowým zahlaholí k sobě oslowením: Bud'to já w manželstwí wstaupím wýtečné, nebo se pohrauzím w potupení wěčné; není

možná, aby nebyla má Judita, paupě rodem ušlechtilé, panna sličná přelíbezná, jasnější swětla slunečného, dražší mi žiwota mého; aby dlaho žila, stále bud bohu chwála. A hned kázal těm, které ze swých znal hbitější a sobě wěrnější, aby připrawili koně zkušené a co nejwice otužené, a předstíral, jako by chtěl rychle jeti k císaři a ještě rychleji se nawrátiti. Učinili, co jim bylo kázáno; ale co pán jejich zamýšlel, newěděli. Diwili se mezi sebau, že tak rychle jeli, a když tak asi sedm dní byli na cestě, wešli po hostinsku do předsíně řečeného kláštera. Byl pak syn knížecí wšem swým zapowěděl, aby jeho žádnému, kdo by byl neb odkud, neoznámili, než aby se k němu chowali jako k jednomu mezi sebau. Ať se ztratí Ithakus, že chytrým důwtipem wypátral syna Thethidina, i ať se nechlubí pastýř Iliacký, kterak Tyndarowce uchwátil w Amyklích, protože tento jinoch Břetislaw oba přewyšuje srdnatostí a smělého činu welikostí. Nebo když jim bylo dowoleno tam přenocowati; jako wlk, když obchází owčín, hledaje kudy by wrazil, aby ukradl pěknau owečku, tak také rek Břetislaw zrakem ostrým a duchem jasným ohledáwaje klášter, chtělby wraziti, ale nesmí, protože nemá takowé síly bojowniků. Šťastnau náhodau byl den swáteční; a hle panna tisícerými tužbami wyžadowaná Judita se swými družkami wyjde z kláštera, jak byl obyčej, že díwky autlé k nešporům zwoníwaly prostřed kostela. Jak ji uwiděl smělý uchwatitel, radostí sebe zapomenuw, jako wlk ze skryše wypadá a uchwacuje owečku a swědom skutku spustě ocas utíká a pádí do vzdálenějších skryší, tak také on wzaw pannu běží, a když přijde ke wratům, spatří je přepiaté řetězem tlustším než prowaz mlýnský a cestu k wyjití zawřenu. Ihned wytáhna meč ostrý, přetne řetěz jako stěblo; a jest podnes widěti toto sečení na pamět rány přesilné. Ostatní wšak druzi, ničehož o tom newědauce a ještě w stanech zůstáwající, jsau od nepřátel, kteří na ně udeřili, zjímáni, jedněm oči wylaupeny a nosy uřezány, jiným ruce a nohy osekány; kníže pak s několika málo a s pannau unesenau sotwa utekl w temnosti noční. Byla pak unesena Judita panna roku od narození páně 1021. I aby nebyla Němcům dána sprawedliwá příčina k winění Čechů jako pro

křiwdu učiněnou, hned hrdina Břetislaw s nowau chotí swau, pozdrawiw otce, kněze Oldřicha, rownau cestau jel na Morawu. Nebo předtím byl mu otec celau tuto zemi dal w moc, wypudiw Polany ze všech hradů, jichž mnoho jatých po stu a stu pořád spautaných kázal jest prodati do Uher a dále; poněwadž zajisté po smrti druhého Boleslawa tak jako hrad Prahu, i celau Morawu násilím byli opanowali Polané.

Léta od narození páně 1022 stalo se jest w Polsku pronásledování křesťanů.

Léta od narození páně 1023 dne 8 Srpna Okkard, čtvrtý biskup Pražský, odešel z tohoto swěta, aby žiw byl w životě wěcném. Byl pak tento biskup proti mocným přísný, k nízkým a skrowným dobrý a mírný, kazatel wýmluwný, almužny dárce štedrý, čeládce páně w měření pšenice správce wěrný. On jest ustanowil, aby místo desátku jedenkaždý, buď mocný neb bohatý buď chudý, jen měli swé wýsluhy neb swého jmění jedno popluží, odwáděl biskupu dvě měrice o pěti pídích a dwau palcích, jednu pšenice a jednu owsa. Nebo předtím, jak bylo ustanoweno prwním biskupem Dětmarem, dávali desátku po dwau kupách obilí. Říkáme pak kupa, což jest padesát snopů. Po jeho smrti obdržel Izzo biskupstwí, který téhož roku swěcen jest dne 29 Prosince od arcibiskupa Mohučského.

41. Léta od narození páně 1024 dne 12 Čerwence zemřel král Jindřich.

Léta od narození páně 1025 dne 17 čerwna zemřel Boleslaw král.

Léta od narození páně 1026 poswěcen w Římě král Konrad.

Léta od narození páně 1027.

Léta od narození páně 1028.

Léta od narození páně 1029.

Léta od narození páně 1030. Toho roku kněz Břetislaw welkau porážku spůsobil Uhrům, a zemi jejich pohubil až ke hradu Ostríhomu.

Téhož léta dne 30 Ledna Izzo, pátý biskup kostela Pražského,

S tohoto swěta sešed, již užívá odplaty sladké. On byl rodu ušlechtilého, však jednání ušlechtlejšího, jenž prwé činil, co činiti

rozkazoval. Neb nikomu není lépe známo vlastní sídlo, než bylo jemu vězení a nemocných bydlo. Aníž bylo jeho tajno, kolik lidských hlav wstoupilo do žiwota,

Neb koliko w černé smrt stíny odeslala duši.

Mimo to měl obyčej, že každodenně krmil čtyřicet chudých, kterým, poskytuje w hojnosti, žehnal sám jídlo a pití a sám přiwětíwě podával. Byla pak znamenitá těla jeho krása a přitom hlawa od vlasů bělejší jak labuť, od čehož obdržel přijmí, že se říkalo bílý a líbezny biskup Izzo. Po něm

Šebír následowal biskup šestý dle pořádku, který w létech mladosti podiwuhodnau slynul obratností, tak že, což jich bylo při dvoře knížecím, wšecky předchážeje swau úslužností, pilnau a milejší, protože wěrnau, swému pánu konal službu. Nebo prwní býwal při powinnostech žáků, a neméně pilný zaměstnání laiků; pokaždé byl knížeti průwodčím nerozdílným při honbách, a prwní býwal při ruce při zabíjení kance, i uříznuw mu ocas, wyčistil a připrawil jej, jak wěděl, že měl kníže rád, a připraweného podával ho pánu přicházejícímu k jídlu; pročež kněz Oldřich častěji prý říkal: O Šebíři, prawím tobě, wěř mi, za to tak sladké jídelko biskupstwí hoden jsi. Pro ty a takowé wděky byl w milosti u knížete a wšechněm se líbil.

Léta od narození páně 1031 we swátek swatých apoštolů Petra a Pawla swěcen jest biskup Šebír od arcibiskupa Mohučského. Téhož léta narodil se Spytihněw, syn knížete Břetislawa.

Léta od narození páně 1032 stal se počátek kostela Sázawského.

Léta od narození páně 1033.

Léta od narození páně 1034.

Léta od narození páně 1035.

Léta od narození páně 1036.

42. Léta od narození páně 1037 umřel kníže Boleslaw, kterého byl Měšek zbawil zraku.

Téhož léta dne 9 Listopadu kněz Oldřich opusti w zemské, obdržel králowstwí nebeské. Tehdy Jaromír, o němž jsme swrchu prawili, zraku zbawený, kterému byl kněz Oldřich ustanowil, aby

bydlil w Lysé we wésce, uslyšew, že bratr jeho sešel s tohoto swěta, wstal při swítání, a nařídil, aby jej na woze dopravili do hradu do Prahy. Tam když přišel, již nalezl bratra swého doneseného do kostela sw. Jiří; při jehož pohřbu stoje wedlé mar, srdce wšech přítomných pohnul a dojal nářkem takowého znění: Což nastojtel mi říkati, než: nastojte, a opět: Nastojte mi! bratře, nastojte, hrozná jest newyhnutelnost smrti hořké.

Hled! mrtwý tu ležíš, ani já ani ty netěšíš se

Již z panstwí tohoto swěta nestálého trwání.

Předwčirem kněz slawný, dnes trup nepohybliwý, zejtra čerwům krmí, potom lehkým popelem a prázdnu budeš bájkau. Zrak

Tys mi wzal, laskaw jsi nebyl jak bratr na bratra;

Bys byl neučinil, chtěl bys teď, cos učinil mi;

Wím, žebys oči mi rád dal zpět teď, by bylo možno, když jsau odhaleni a zjewní twoji skutkowé dobři i zlí.

Já wšak, bratře milý, odpauštím rád ti upřímně,

By smilowal se a odpustil ti i Bůh wšemohaucí,

Duch pak twůj napotom by w pokoji mile přebýwal.

Potom, když byly řádně wykonány služby pohřební, pojal Břetislawa synowce, a wedl jej na stolec knížecí; a jak se wždy stává při wolení knížete, přes mříže hořejší síně házeli peníze, deset tisíc nebo wíce, mezi lid, aby knížete na stolci nemačkali, než raději sbírali házené peníze. Když pak byl kněz powýšen na stolec a stalo se ticho, Jaromír, drže synowce za prawau ruku, promluwil klidu: Hle, kněz wáš! Oni pak třikrát wzezwučeli: Krleš, což jest: Kyrie eleyson. Opět dí Jaromír k lidu: Přistuptež z pokolení Municů, přistuptež z pokolení Těpty, a wolal dle jmen ty, které znal we zbrani mocnější, we wěrnosti stářejší, we wojně udatnější a bohatstwím čelnější. A když pozorowal, že přistaupili, prawil: Poněwadž mé příhody mi nedopauštějí, abych byl wášim knížetem, ustanowujeme wám tohoto za kníže a schwalujeme, abyste ho byli poslušni, jak náleží knížeti, a abyste mu powinnau wěrnost prokazowali, jak se sluší k panowníkowi. Tebe pak synu napomínám a opakuje opět a opět tě napomínati budu, abys tyto ctil

jako otce, tyto milował jako bratry, a we všech věcech měl je sobě za rádce. Těm hrady a lid poruč ke sprawování; neb jimi stojí země česká a stála a bude státi na věky. Ale těch, kteříž jsau Wršowici, zlých otců ničemní synové, rodu našeho nepřátelé domácí, rodní škůdci, jako zabláceného kola se wystříhej a družstwa jejich se chowej, neb nám nikdy nebyli věrní. Hle, mne newinného a panowníka swého, jsau nejprwé swázali a rozličné se mnau prowodili šašky; potom wrozenými sobě potměšilostmi a lstiwými radami to spůsobili, že bratr bratra těchto očí mě zbawil. Měj, synu můj, wždy w paměti swatého Wojtěcha prococtwí, který pro jich ukrutné skutky, třikrát aby na ně přišly pohromy, swatými stwrdil ústy a prokrel je w církwi. Dwakrát již se stalo z božího welení. By se potřetí stalo, ještě se starají osudy. Ale oni, slyšíce to, sápali se w srdcích a skřípali naň zuby jako lwové: a po nemnohých dnech Kochan, o kterém jsme wyše powěděli, wyprawiw drába swého, když onen slepý konal potřebu w chyšce, w hodině noční ostrým oštěpem proklál jej zadkem až do wnitřností břicha. A tak muž sprawedliwý, Jaromír kněz, jako mučenník boží skonál roku od narození páně 1038 4 dne měsíce Listopadu.

Až dotud obsahují, co se za starodáwna zběhlo, knihy prwní. Než poněwadž, jak prawí swatý Jeroným, jinak wyprawují se věci widěné, jinak slyšené, jinak smyšlené, co lépe wíme, lépe také pronášíme: nyní pomocí boží a swatého Wojtěcha duch k tomu nás nese, abychom wyprawowali, co jsme sami widěli, neb co jsme od wyprawujících těch, kteří widěli, prawdiwě zwěděli.

Končí se prwní knihy o letopisech českých.

Počíná se předmluva ku Klimentowi, opatu kostela Břewnowského.

Klimentowi kláštera Břewnowského otci duchovnímu, jméno dle skutku tak majícímu, pořád w učenosti trwajícímu, Kosmas, nehodný slauti děkanem, družstwa andělského přeje sboru. Když jsem mnoho při sobě přemítaje na tom zasedal, co bych nejwhodněji k libosti muži takowé swatosti poslal, kterému totiž tíže zlata a stříbra jsau smetím, a jen co jest duchowního, líbí se, měl jsem za nejlepší pauze uposlechnauti vůle twé. Zwěděl jsem totiž od twého žáka jménem Bohumila, který mi saukromí powěděl důvěrně, žebys mé frašky, které jsem někdy psal Gervasiowi, rád chtěl widěti. Posílen tauto mi danau příležitostí, ano přimlauwáním milého přítele donucen, nejen, cos si přál, nýbrž i druhau téhož wyprawowání, abych tak řekl, knížku, kterau jsem podobně, jak mi lze bylo zwěděti, sepsal od času Břetislawa syna knížete Oldřicha, až do jeho jmenowce, syna krále Wratislawa, otcowstwí twému předkládati se osměluji. Neb ačkoli, ctihodný otče! nepřestáwáš wypíjeti písma božská a pořád wyčerpáwáš hluboké filosofie prameny; nepohrdni předce, sprostým tímto nápojem propláknauti rty twoje swaté. Neb stáwá se často, že po silných wínech a uspáwajících číších také jednau přijde člowěku žizeň přirozená, a býwá napití čisté wody milejší než číše sladké. Býwá často, wojín zwyklý zbraní se potýkat Že se do dívčích her weselých rád též spolu pustí, Neb se mu we chlapčím kruhu zachce hráti oblaukem. Tak ty, otče nejswětější, již zanech swazků welikých a syllogistických, a přečti si tato má dílka smyslu chlapeckého, slohu sedlského; kdež najdeš wšelicos aušklebku a wysmání hodného; což nicméně proto sobě wlož w pamět, abys maudrostí tobě od boha danau někdy do cista opravil. Že pak na některých místech najdeš jako metrické werše, wěz, že wědomě newědom jsem činil, když jsem werše činil. Bud' zdráw.

Počínají se knihy druhé.

1. Tak tedy kníže Břetislav, když se již utvrdil na knížecím stolci, skutky jak Bohu tak lidem milými sleduje šlépěje otců svých a je přewyšuje nepřetržitau hradbau ctností, jako slunce w síle swé swětlo hwězd a měsíce welkým leskem zastiňuje a oslabuje, tak nowý Achilles, nowý Tithides Břetislav nowými wítězstwími statečné skutky a nejwítěznější dědů swých palmy zmenšuje a zatemňuje. Neb jemu Bůh takowau milost dal, že kterých darů jednotlivým lidem částečně, těch také jemu bez ujmy udělil obecně. Takový totiž obdržel saubor předností, že we wojenstwí přewyšowal udatností Gedeona, silau těla byl nad Samsona, jakausi pak zwláštní přewahau maudrosti předcházal Šalomauna. Tudy přišlo, že we všech bitwách byl wítězem jako Josue, na zlato a stříbro byl bohatší než králowé Arábie, a oplýwaje wšudež newyčerpatedlným bohatstwím, w rozdávání pak darů neustáwaje, podobal se wodě, již nikdy neschází toku. Jemu manželka Judita rodem nejušlechtilejší, plemene dítek nejplodnější pět jinochů porodila, tělem wýtečných a vysoko wztýčených jako hory Hematejské, maudrosti zwláštní, rozšafnosti, jakau se jim nikdo newyrownal, mrawů příjemných, ku prowinihcům smířliwých, we wší poctiwosti ctností chwalitebných. Byl pak prworozený jménem Spytihněw, druhý dle narození Wratislav, třetí w poslaupnosti Konrád, čtvrtý rodem Jaromír, pátý a poslední Otto nejkrásnější. O jejich žiwotě a sláwě, pokud stačí hojnost slow mně, bude místy swými dostatečně powědíno. Jim, že když ještě stáli w létech pacholetských, slynnuli snahami mužů, otec welice diwil se,

Patře na ozdobu wýtečnau, krásnau tuto saubratř,

Matka také blažená nemenší plála radostí
z takowého prospěchu synů a oslawy welké.

2. Toho času když Kazimír, slawný polský wéwoda, vykročil z tohoto swěta, a synowé jeho Boleslaw a Wladislaw ještě w dětstwí zůstáwali u prsau mléčných, nebylo než jedno útočiště w bídném útěku Polákům na rozličné strany se rozutíkawajícím. Což když

spatřil kněz Břetislav, ve čtvrtém roce svého knížetství, pokládaje za nejlepší, neodkládati dané příležitosti k trýznění svých nepřátel, ano ku pomstě za utrpené křivdy, které byl někdy kněz Měšek spáchal nad Čechy, jak na rychlo mohl, poradiw se se swými, uzawřel na ně udeřiti, a hned nález wyhlásil strašliwý po celé české zemi, wyslaw popruh z lýčí ukraucený, kdožby wytáhl do pole později, než dáno znamení, aby wěděl bez pochybení, že takowým popruhem má býti oběšen na šibenici. Kteřížto když se tu chvíli okamžením sebrali w jedno a do jednoho, wešel do země polské, knížete svého zbawené, a nepřátelsky na ni udeřil, i jako weliký wichr zuří, řádí, vše poráží, tak dědiny wražděním, laupením, pálením hubil, hrazená místa ztékal. Do Krakowa pak, hlawního sídla jejich, wtrhnuw, wrchem dolů jej podwrátil, a kořisti jeho pobral. K tomu i staré poklady od dáwných knížat w pokladně uschované wylámál, totiž zlata a stříbra nesmírné množství. Podobně též ostatní hrady ohněm wypálil, i až po zem rozbořil. A když přišel ke hradu Hedči, hradčané i také kteří se tam byli utekli wesničané, nemohauce odolati útoku knížete, wyšli jemu naproti nesauce zlatau metlu, což bylo znamení wzdání se, a poníženě žádali, aby je w pokoji s dobytkek jich a jinými swrchky přewedl do Čech. K jichžto žádosti kníže swoliw, když je do Čech přiwedl, dal jim nemalau část lesa, který slowe Černín, ustanowiw jim jednoho z nich za správce a za saudce, i nařídil, aby pod práwem, které měli w Polsku, jak oni tak potomci jich žiwi byli na wěky; a jménem wzatým od hradu nazýwají se podnes Hedčané.

3. Nedaleko pak od řečeného hradu přitáhlo wojsko k sídelnému místu ke Hnězdnu, powahau místa i ohradau pewnému, však lehkou bylo ho dobyti nepřátelům proti skrowným na počet zůstawajícím w něm obywatelům; kdež toho času w basilice swaté boží rodičky Marie, wěčné panny, nejwzácnější odpočíwal poklad, totiž tělo nejblahoslawenějšího mučenníka Wojtěcha. Toho hradu Čechové hned dobyli bez boje, a s welkau radostí do weřejí chrámu wstaupili, a wší kořisti nedbali, jediné žádali, aby jim dána byla wzácná hmota swatého těla, která pro Krista utrpěla. Jichžto když widěl biskup

Šebřir opowázliwost a k dobrému jak ke złému znamenal wůle náchylnost, hleděl takowýmito řečmi zdržeti je od nedowolených předsewzetí: Bratří moji a synowé církwe boží! nejde to tak lehce, jak wy myslíte, aby swaté rudy těla, kteráž jest božských ctností plna, čłowěk který tak wšetečně směl dotknauti se. Neb já se welmi bojím, abychom nebyli poraženi bud pominutím myslí, bud slepotau, bud nějakau údů mdlobau, kdybychom wšetečně se opowázili to učiniti. Pročež prwé po tři dni se postíte, ze hříchů swých pokání čiňte, a wšech ohawností, které jemu byly ohawné na wás, se odřeckněte, a z celého srdce swého, že jich wíce konati nemíníte, slibte. Doufámť w milosrdenství boží a našeho dědice Wojtěcha swatého, že nebudeme zbaweni naděje žádosti naší, když setrwáme w oddanosti wíry a stálém modlení se modlitby. Ale jimwiděla se slowa biskupowa býti jako bláznowstwím, a hned zawřewše uši swé, učinili náwal, aby wzali swaté tělo; a poněwadž bylo pochowáno za oltářem wedlé zdi, a jinak nemohlo býti wykopáno, léčby byl oltář rozbořen, ruka nešlechetná a mysl sweřepá wy konaly skutek bezbožný; ale nezůstalo bez boží msty. Nebo při samém skutku swé opowázliwosti stanuli o smyslích ztupělých; nebylo hlasu ani citu ani zraku po tři hodiny, až zase propůjčením milosti božské nawrátily se k swým výkonům. Hned pak ač pozdě lítostí pohnuti, splnili kázauí biskupowo, a čím byli pokynutím božím patrněji pokárání, tím pokorněji setrwali w modlitbách bez ustání, tři dni se postíce a odpuštění žádajíce.

4. Třetí noc, když biskup Šebřir po ranní službě odpočíwal, swatý biskup Wojtěch u widění se mu zjewiw, prawil: To powěz knížeti a jeho županům: Otec s nebes dá, čeho žádáte, nenawrátíte-li se k złým činům, kterých jste se odřeckli we wodě křestu. To když biskup ráno oznámil knížeti a županům jeho, hned obweseleni wšedše do chrámu swaté Maří, před hrobem swatého Wojtěcha na zem padli, po delším pak společném konání modlitby wstal kníže, a stoje na kazatedlnici, takowým slowem přetrhnul ticho: Zdali chcete naprawiti neprawosti swé a nawrátiti se k rozumu od skutků złých? Oni pak s wystaupením slz wolali: Ochotni jsme na prawiti, w

čemkoli otcové naši neb my jsme vykročili proti swatému Božímu, a od všelikého skutku zlého upustiti. Tu kníže, wztáhnuw ruku swau nad swatým hrobem, takto počal mluwiti ke shromáždění lidu: Pozdwihněte, bratří, wespolek rukau swých k hospodinu, a pozorujte řečí mých, které chci abyste přísahau wíry swé stwrdili. Tedy toto jest mé nejprřednější a prwní prikázání, aby sňatky waše, které jste měli dotud jako smilniště, a jako hlaupá zwířata obecné, od té chvíle byly dle církewních prikázání zákonné, byly saukromé, byly nerozlučitedlné, tak a nejinak, aby muž sjednau choťi a choť s jedním mužem spokojeně žili. Kdyby pak choť mužem nebo muž manželkau opowrhnul a swár mezi nimi wzplanul až do roztržení, kdo by z nich ku předešlému swazku práwně zawřenému nechtěl se nawrátiti, chceme aby rušitel toho byl uweden w porobu ne dle řádu země naší, nýbrž spíše tuhostí nezměnitelného našeho prikazu, bud osoba jakákoliwěk, aby odweden byl do Uher a nebylo mu lze nikterak aby se za cenu wykaupil neb do země této nawrátit, aby jedné owečky nákaza po celém owčinci Kristowu nelezla. Šebř biskup prawil: kdožby se jinak zachowal, klet bud. Týmž nálezem budte stihány panny a wdowy neb cizoložnice, o kterých se zwí, že dobrého jména pozbyly a stud porušily i smilstwím počaly. Nebo když mají na swobodné wůli wdáti se, proč dopauštějí se cizoložstwí a rody swé zapuzují, což jest nejhorší neprawost neprawosti. Potom kníže doložil, rka: Kdyby však žena prohlásila, že jí muž rovně nemiluje, nýbrž nemilostiwě trápí a bije, wydán bud' mezi nimi saud boží, a kdož bude nalezen winným, trp pokutu winníka. Podobně o těch, kteří jsau nařčeni mužobojstwími, arcipryšt oznam jména jejich županu toho hradu, a župan je požěň, a protiwi-li se, uwrz je do wězení, až bud' učiní whodné pokání, bud', jestliže zapírají, utáží se železem rozžatým neb wodau zažehnanau, jsau-li winni; ale bratrowrahy a otcewrahy neb zabijce kněží a w takové hrdelně zločiny upadlé nechať je arcipryšt oznámí županu nebo knížeti, by je na rukau i okolo břicha spautané wywrhnul z králowstwí, aby jako Kain blaudíce a utíkající pobíhali po zemi. Šebř biskup řekl: toto uzawření knížete sprawedliwé bud'

klatbau utwrzeno. Nebo k tomu wám, knížatům, wisí meč po straně, abyste ruce swé častěji smýwali w krwi hříšné. Opět kníže: Krčmu, dí, která jest kořen všeho zlého, odkud pocházejí zlodějstwí, mužobojstwí, cizoložstwí a jiné hříchy, kdoby zřídil i kdoby zřízenau přijal; biskup Šebř přawil: klet bud'! A kníže přawil: Který by tohoto příkazu rušitel postižen byl, krčmář, bud' uprostřed tržiště ku kolu při wázán a do unawení biřice zmrskán a seškubán; swrchky však jeho nebud' tež pobrány, ale pití toliko na zem wylito, aby se nikdo proklatým nápojem nepoškwrnil. Pijáci pak, když by byli postiženi, necht prwé newyjdau z wězení, až každý složí 300 peněz do důchodu knížecího. Šebř biskup přawil: Co kníže usaudil, moc má potwzuje. Dále pokračowal kníže, prawě: Trhowé pak we dni nedělní aby dokonce nebywali, zakazujeme, které lidé w těchto krajinách proto nejwíce konají, aby jiné dni byli prosti práce. Pakli by kdo jak w nedělní tak we swáteční dni, o kterých weřejně w kostele ohlášeno jest, že se swětí, spatřen byl při nějakém díle robotném, seber arcipryš i dílo i potah ten, který bude při díle dopaden, a do důchodu knížete ať zaplatí 300 peněz. Podobně také, kteří swé mrtwé pochowáwají w polích nebo w hájích, kdož takowau wěc před se berau, dejte arcijahnowi wola a 300 peněz do důchodu knížete; mrtwého pak pochowejte znowu na hřbitowě wěřících. To jsau wěci, kterých nenáwidí Bůh; z těch swatý Wojtěch se omrzew, nás, swé owčičky, opustil a raději k cizím se odebral národům. Těch že wíckrát činiti nebudeme, přisahau spolu na swau jak na waši wíru stwzujeme. Tak přawil kníže. A biskup, wzywaw jméno swaté Trojice, a wzaw kladiwo, při čemž ostatní duchowní sedm žalmů a jiné k tomu swatému skutku se hodící modlitby zapěli, počal polehaunku bořiti swršek hrobu a bořil jej až do wnitř k samému swatému pokladu; a když otewřeli rakew, wšichni, kteří byli w kostele, takowým wáním přelíbezne wůně jsau nadchnuti, že po tři dni, jakoby nejsytějších krmí byli požili, zapomněli na posilnění se jídlm; ano také welmi mnoho nemocných uzdraweno jest tauž chwíli. Tu když kníže a biskup a několik málo županů pohleděwše widěli swatého božího, we wzeření a w podobě tak

jasného, a těla tak celého owšem, jakoby toho dne byl slawil mše swaté, zapěli duchowní Tě boha chwálíme, a laikowé Kyrie eleison, a hlasy jejich se rozléhaly až k wýsostem. Když pak to tak bylo wykonáno, kníže, jehož obličej z radosti byl polit slzami, takto se modlil: O mučenníče Kristůw, swatý Wojtěše! jenž jsi měl s námi wždy a wšude slitowání, hled' na nás s obwyklau dobrotau nyní, a bud nám hříšníkům milostiw, z toho, že tě, ač hříšní jsauce, k twé stolici, ku kostelu Pražskému, doneseme, nehněwiw. Diwná wěc a welice k úzasu; jehož hrobu před třemi dni nemohli se dotknauti, ihned kníže a biskup bez překážky tělo jeho z hrobu wyzdwihli, a pokrywše hedwábím, postavili na wyšším oltáři, aby lid splnil sliby swé, které byl zaslíbil Bohu a jeho swatému, a toho dne zajisté složeno jest hřiwen na dvě stě na wrchu oltáře.

O bože, jenž swět we běhu wěčně držíš, wšemohauci,

Wěčně ty jenž kraluješ, sám jenž řídíš, spravuješ wše!

Kriste milý! což na swětě jest, bylo neb bude, bez twé nic neděje se bez wůle. Neb který člowěk smrtedlný by tomu kdy uwěřil, žeby owěncený již w králowstwí nebeském dopustil tělo swé přenéstí zpět ku plemenům odpadlým, jejichž společnosti utíkal, maje w ošklivosti skutky jejich, když ještě žiw byl. Ale když powážíme wětší a starodáwné boží zázraky, kterak lid israelský suchýma nohama přešel přes moře, kterak ze suché skály tekly prameny, nebo kterak stwořitel swěta zjewil se we swětě, narodiw se z Marie panny; není se diwiti, ale sluší se raději Bohu, jenž činí a činiti může co chce, se kořiti a jeho milosti wšecko přičítati; z jehož milostiwého wnuknutí wstoupilo také do srdce knížete, aby rowněž přenesl tělo arcibiskupa toho místa, jménem Gaudentia, který w témž práwě kostele odpočíwal. Ten byl, jak jsme wyše wyprawowali, nejen tělesným ale i duchowním swazkem bratr swatého Wojtěcha a towaryš nerozdílný we wší práci a trýzni, a s ním mučennictwí, byt ne tělem, ale saustrastí mysli přestál. Neb nemohlo býti, aby duši jeho neprojel meč, když widěl, kterak bratr jeho meči pohanů na kusy byl sekán, a když sám sobě welice přál, býti těž usmrčen. Také se widělo knížeti a biskupu, aby ostatky pěti

bratří, o jejichž životě a utrpení jsme výše pravili, kteří v témž hradě, ale v jiném kostele odpočívali, k svatému tělu přiložíce, rovněž s největší pílí přewezli. Což wíce?

5. Přišli jsau se wším poswátným nákladem se zdarem a u weselosti do Čech, a u wigilii swatého Bartoloměje apoštola blíž hlawního sídla Prahy položili jsau tábor u potoka Rokytnice, kdež při rozednění přišlo naproti duchowenstwo a wšechen lid w processí, jehož dlauhau řadu sotwa osáhlo široké pole. Neb takowé bylo processí: Kníže a biskup, podjawše na ramena, nesli jsau milé břímě mučenníka Kristowa Wojtěcha. Za nimi pospolu opatowé nesli ostatky pěti bratří. Potom arcipryštowé se těšili z břemene Gaudentia arcibiskupa, za nimiž kráčelo 12 kněží wywolených, sotwa snášejíce tíži zlatého ukřížowaného. Nebo byl kněz Měšek tříkrát sám sebe dowážil tím zlatem. Na pátém místě nesli jsau tři desky těžké od zlata, které byly položeny okolo oltáře, kdež odpočíwalo poswátné tělo. Bylať wětší deska pěti loket w délce a desíti dlaní w šířce, hojně okrášlená drahými kameny a wykládáním kříšťálowým, a na kraji tento napsán byl weršík:

Tři sta liber zlata wáží, hle! toto dílo zajisté.

Ku konci wezli na wíce než na sto wozích ohromné zwony a poklady Polska, za nimiž šel nesčíslný zástup urozených mužů, spautaných železnými okowy ručními a stažených kruhy okolo krků; mezi nimiž hle! nešťastně zajatý přiweden jest můj staroděd, towaryš w duchowenstwí, kněz w důstojenstwí. O dne onoho, dne Čechům slawného a na wěky památného, který má býti swatými obřady slawen, důstojnými oslawami swěcen, chwalozpěwy pobožně ctěn, bohatým radosten, chorobným žádosten, chudým milosten, wyznačowán dáwáním almužen a wšelikými dobrými skutky blažen, w kterýžto stkwějí se hody na hody nahromaděné. O mateřské sídlo, Praho přewelmi šťastná, někdy swatým wojwodau powznešená, nyní blahoslaweným biskupem ozdobená! od Boha hospodina propůjčená tobě weselí přijímáš dwojnásobně, a pro tyto dvě milosrdenstwí oliwy wzlétáš we sláwě až za Saromaty i za Sarigy. Stalo pak se jest toto přenesení nejblahoslawenějšího

mučenníka Kristowa Wojtěcha léta od narození páně 1039 dne 1 Září.

6. Ale při tomto zdaru od Boha propůjčeném nezůstalo bez nešlechetného udawače, který oznámil apoštolskému, jak se stalo, a prohlásil, že porušil kníže a biskup český božské zákony a swatých otců podání, a kdyby toho papež pán pomínul bez pomsty, že by tím práwa stolice apoštolské, která mají po celém swětě býti zachowáwána, zlehčena byla. Ihned držáno jest swaté shromáždění, církewní zákony čtly se, swatá písma zkaumala se. Kníže i biskup, jakkoli nepřítomen, winěn jest z opowážliwosti; jedni nelezli, aby kníže, zbawen všeho důstojenstwí, po tři léta byl u wyhnanstwí; jiní usaudili, aby biskup ssazen se všeho kněžského úřadu, jak dlauho žiw bude, přebýwal w klášteře mnichů; jiní wolali, aby obadwa byli udeření mečem klatby.

7. Zatím přijeli poslowé knížete a biskupa českého od celého národu i od nich do Říma, přinášejíce wzkázání wíce dary obmazané než slowy wýmluwnosti uhlazené. Když jim bylo dowoleno mluwiti, před twáří apoštolského a swatého sboru takowau řečí wedli wěc swého poselstwí: O řediteli wíry katolické a stolice apoštolské nejswětější, a wy otcowé w knize žiwota zapsaní, jimž od Boha propůjčena jest moc sauditi i také smilowati se! smilujte se nad těmi, kteříž se znají že hřešili, odpusťte litujícím a odpuštění žádajícím. Nebo přiznáwáme se, že jsme učinili, což nedowoleno a proti ustanowením zákonů, protože jsme z tak vzdálených krajin pro krátký čas k tomuto tak swatému sboru vašemu nemohli míti posla; ale což jest koliw, co jsme učinili, wězte otcowé shromáždění, že jsme toho neučinili z opowážliwosti, nýbrž pro welký užitek křesťanského náboženstwí a z dobrého úmyslu. Ale ač jestliže dobrý úmysl spadá w prowinění, o otcowé swatí! wedlé vašeho usauzení hotowi jsme naprawiti swé pročinění. K tomu apoštolský dí w krátkosti: blud, když se ho želí, neškodí. Hned poslowé propuštění z rady odebrali se do hospody, aby druhého dne na saudě skládali počty. Té noci však wyslanci knížete a biskupa, obšedše, porušili penězi kardinálů lstiwost, zlatem

podrazili sprawedliwost, cenau wykaupili milost, dary obměkcili nálezu saudního twrdost. Druhého pak dne, když poslowé opět postawili se před kapitulau swatého sboru, pan apoštolský otewřel ústa swatá, wážných slow a wznešenosti plná. Jakož, dí, proti zatwřelým we wině bezbožnosti sluší se krutější konati pomstu, tak zase těm, kdož prowinění swé wyznávají a jeho litují, lehce propůjčujeme swolení, a proti ranám od nepřítelů zasazeným užíváme léku smilowání. Neb welký jest to hřích, cizí statek pobrati, ale wětší, křesťany netoliko olaupiti, ale i zjímati; a zajaté jako hlaupá zwířata prodati, jest nanejwýš oškliwé; což že jste wy spáchali w Polsku, jest nám oznámeno zprávami hodnowěrnými. Že pak nikomu dowoleno není bez našeho dowolení z místa na místo přenéstí swaté tělo, swědčí zákony, zakazují otců nálezy, a o těch, kteří se takowé věci dopauštějí, kází božské wyroky, aby mečem klatby byli udeřeni. Ale poněwadž jste wy bud z newědomosti bud z příčiny dobrého aumyslu tu wěc učinili: rozkazujeme, aby za toto tak opowážliwé předsewzetí kníže wáš a biskup wystawili klášter, wšemi kostelními potřebami a poctami dostatečně zwelebený, w místě k tomu přiměřeném, i aby osoby spůsobilé a úřady slaužícího žakowstwa dle obyčeje zřídili, kdež by pilná služba boží jak za žiwé wěřící, tak za zemřelé powždy byla konána, aby aspoň tudy před obličejem božím wina wášeho přestupku setřena byla. Ihned poslowé, zaradowawše se welice, na cestu se dali, a knížeti rozkazy apoštolské oznámili. Kterýchžto kníže jako božských rozkazů uposlechnuw, ke cti swatého Wácslawa mučenníka we hradě Boleslawi při řece Labi, kde týž swatý někdy blaženě podstaupil mučennictwí, překrásný wystawil klášter, we kterém, jak se i podnes spatřuje, Bohu slauží hromada bratří četná a jest proboštstwí a basilika welice zbožná.

8. Léta od narození páně 1040 powěst, nad kterau není horšího zlého na swětě, a která lžemi tlaustne a přiměšuje k málu wíce, k prawdě neprawé, w letu roste, donesla k uším císaře druhého Jindřicha, stokrát wíc, než prawda bylo, že čechowé zlata a stříbra tíže odwezli z Polska. Tu císař počal hledati příčin proti nim, jak by

jim pobral zlato, o kterém mu bylo praweno. I wzkázal jim po drábích, jestliže peněz, které w Polsku wzali, jemu w ustanowené lhůtě do posledního peníze nepošlí, wálkau hroze. K tomu Slowané prawili: Wždycky jsme byli bez ujmy práwa našeho a jsme podnes pod panstwím Karla krále; aniž nástupcům jeho kdy zprowil se národ náš, a tobě též we všech wálkách zůstal a zůstává wěrným, jen když nám učiníš po sprawednosti. Neb takowau powinnost nám ustanowil Pipin, syn Karla Welikého, abychom nástupcům císařů odwáděli ročně 120 wolů wybraných a 500 hřiwen. Hřiwnu naší mince klademe po 200 peněžích. To swědčí našinců pokolení za pokolením; to tobě každého roku platíme bez odpornosti a chceme platiti nástupcům twým. Ale jestližebys nás chtěl nějakau porobau mimo zwyklost práwa obtěžowati, jsme hotowi raději umřiti, než snášeti břímě nezwyklé. K tomu císař odpowěděl: Králowé mají tu zwyklost, vždy něco nowého přidati ku práwu předešlému; neb není všecko práwo ustanoweno jedním časem, nýbrž poslaupností králů wzrostla řada zákonů. Nebo ti, jenž sprawují zákony, nesprawují se zákony, protože zákon, jak wůbec říkají, má nos z wosku, a král ze železa ruku dlauhau, aby jej mohl natahowati, kam by se mu líbilo. Pipin král učinil, co chtěl; ale wy, neučiníteli, co já chci, ukáži wám, kolik mám štítů malowaných, neb co zmožu we wálce.

9. A hned wyprawiw listy po celé říši, welmi silné sebral jest wojsko. Druhau cestau, kterau se jde skrz Srbsko a jest wychod ze hwozdu do této země přes hrad Chlumeck, kázal Sasům wpadnauti do Čech. Jichžto wéwodau byl tehdy Okkart, jehož celá saská země jako krále poslauchala zawše. Byl muž welkého dūmyslu a w řízení záležitostí říšských zwláštní schopností nadaný, wojenstwí od mládí oddaný. Ale nikdy neobdržel šťastného wýpadku wálky. Sám pak císař položil se jest na obojí straně řeky Řezna. Potomního pak dne přešed přes hrad Kaubu, když se s orly přiblížil k lesu, jenž dělí Bawory od Čech, jak shledal, že Čechowé zaraubili cesty přes les, rozhněwaw se, maličko se zamlčel, a třikrát zatřás hlawau, zlobil se, jak na císaře sluší se, a w tato slowa otewřel ústa: Byť wystawili zdi

lesů vyšší, byť wyzdwihli wěže až k nebes wýši, jak by darmo wrhnul síť před očima opeřenců, tak nic neprospějí proti Němcům náspy Čechů. Byť wystaupili bud nad oblaky, bud zawřeli se mezi hwězdami, ztracenému a bídnému národu nic nepomohau. Tak prawil, a kázal všem wtrhnauti do lesa, a sám kráčeje před nimi, wystaupil na horu wysokau stojící uprostřed lesa, a sedě na třinoži, promluwil ku knížatům celé říše při něm stojícím: W tomto náspu skrývá se leniwá tlupa Čechů, jako polní myši we swých děr skrýši. Ale zmýlil se císař we swém mínění; nebo teprw za druhau horau bylo jejich ohrazení. Tehdy císař, jednoho každého jménem jeho wolaje, napřed poslaw markrabí, potom wšecky znamenitější ozbrojené, kázal jim pěšky jiti do boje, těmito slowy wítězstwí jim slibuje: Není wám potřeba pracného boje; jen sestupte dolů; oni jistě utekau ze strachu; nebo nemohau sněsti vašeho útoku. Jděte, jděte moji sokoli! chyťte bázliwé holuby, a jako diwocí lwi na spůsob wlků, kteří když wtrhnau do owčince, o počet owcí se nestarají, a teprw když celé stádo zahubí, do jídla se dají.

10. Ihned dle rozkazu králowa hrnau se obrněné zástupy; o prwní místo w půtce prau se welmoži, auhledné lesknau se šiky jako led průhledný, a když slunce zaswítilo na jejich odění, zalesklo se od něho listí lesní i hor wrcholy. Ale když sestaupili do audolí, nikoho nenalezli, protože zde i tam jest hustý les a místa neproniknutedlná. A jak býwá při každém boji, zadní tlačí přední do boje i proti jich wůli; tak welmoži již unawení nuceni jsau od následujících přejiti také přes druhau horu. Ale již horkem a žízni lpěl jim jazyk na ústech; síly ubýwaly, prawice zemdlíwaly, a dechy těžké z prsau vyráželi, a předce nemohli kroků zastawiti. Někteří sházeli pancíře swé přes štíty; jiní stáli podpírajíce se na stromy, darmo lapajíce prázdny wzduch; jiní leželi jako špalkowé, lidé tlustí a nezwyklí chůzi w pěším boji; a když uhodili na ohrazení, strhnul se odewšad křik, wystaupila ze zemdleného těla pára nad les jako oblak. Což když spatřili Čechowé, krátkau chwíli rozpakowali se; potom hned, když zpozorowali, že oni zemdleli w síle, srdnatě wyskočili z ohrazení. Smělosti jim dodáwala nepřemožitedlná sestra štěstí

Bellona. O! štěstí náhodné, nikdy nejsi stále dobré;

Nestálým ty kolem svým welmože na dno potápíš;

Přešťastných hle! mužů těch jak tu twáře ctihodné

Podkowa skáčících komoňů tepe hnusně železná,

a břicha w lahůdkách i boky opásané pásy dwakrát w šarlachu smočenými klisna kopytem páře a roztahuje střewa a wnitřnosti jako tkanici nebo podwazky.

Wíce se ostýchám takowéhoto pád urozenstwa

Wypsawat nenadálý, jež líčit je nehodno.

Neb takowá se tam stala porážka lidí urozených, jak ani w polích Emathejských, ani za času Syllu ani žádným morem na lidi, ani mečem nepřátelským nikdy neprawí se o zahynutí šlechty německé najednau. Mezitím císař sedě na wrchole hory, zmýlil se w předpowědění své mysli. Nebo když nemyslí, žeby jeho lidé byli přemoženi od nepřítelů, jak spatřil, že jsau tu wítězowé okrwácení, wskoči w na hřbet oře, přihnul se ke hřiwě, a wrazil ostruhy do boků čtvernožce císař. A kdyby ho byl neměl hbitého, tu hodinu byl by sestaul w krajinu podzemskau bez prodlení císař Římský.

11. Když se toto tam dalo, Sasowé s wéwodau Okkartem, o němž jsem wyše prawil, wtrhli do Čech, a malau jednu krajinu, kteráž jest okolo řeky Bíliny, nepřátelsky zpustošili. Zatím když wéwoda jejich uslyšel zpráwu nemilau, že Slowané nad císařem zwítězili, stanul u Hněwina mosta na řece Bílině, welice se rozmýšleje, zdali by se měl bitwau o štěstí pokusiti čili s takowau hanbau domů odtáhnauti. Mínil však raději prwé zkaumati smýšlení knížete, a zkaušeje jej po poslích, radil jemu slowy přátelskými: Ty, jenž se nyní těšíš, že jsi w boji zwítězil, kdybys byl zwítězil prošením, mnohem lepším byl bys wítězem. Pročež newynášej se marně příliš nad sebe, protože jest ti těžko kopati nohama proti otce. Nebo ten, jenž tentokrát, jako by wás šetřil a litowal, do waší země wtáhl s malým počtem, jestliže zatím jeho milosti nedojdete, brzy s takowým množstwím wojsk na wás přijde, že jim ani wody waše stačiti nebudau, a do waší zemičky se sotwa wejdu; potom budau poslední věci horší prwních. Pročež opět napomínám tě a radu ti dávám, abys všeho, co. myslíš míti,

nepozbyl. Peněz, toho krále, který všechno přemáhá, rozhněvané udobřuje, nepřátely smiřuje, po svých věrných přátelích nemálo posli, aby se ony za tebe přimluwily a milost jeho ti zjednaly. K tomu kněz Břetislaw, hněwem pohnut, zawrhnul dobré napomenutí, a podepřew ruku na jílec, tak prawil: Řekněte swému Okkartowi: Rady já dost mám, nemysli, že napomenutím co pořídíš. Ať tě poslauchají Sasi, twrdší nežli skály, neb jsau-li jiní lidé nepředloženi, kteří myslí, že něčemu rozumíš. Já však, jestli w těchto třech dnech z této krajiny beze všeho násilí neodejdeš, tímto mečem hlavu ti useknu a položím ti obličej k zadku. Co se děje we dvoře císařowě, nedělá mi starosti. Pokud po boku Břetislawa wisí meč, nepoteče mléko, nýbrž podobná krew z těla císařowa. Což když wéwodowi bylo wyřízeno, ačkoliw welmi těžce to nesl, předce neřád, jako wlk, který když ztratí kořist a psi jej stihají, swísí ocas a utíká do lesa, tak wéwoda Okkart s welkau hanbau odtáhl do Sas. Také doneseno bylo knížeti Břetislawowi o Prkoši županu, který byl postawen nad hradem Bílinau, že podplacen penězi Sasů nepostawil se proti nim na stráži we hradě; nýbrž kde jsau háje nepříteli schůdné, tam postawil hlídky. Neb toho byl kníže postawil nad celým zástupem, který byl z Morawy, a nad třemi pluky, které jemu byly poslány na pomoc z Uher. Kníže rozhněwaw se, dal mu wylaupiti oči, ruce a nohy usekati a hoditi jej do hlubiny řeky léta od narození páně 1041.

12. Léta od narození páně 1042 Jindřich císař, powždy slawný wítězitel, chtěje pomstiti záhubu swých wýtečníků, třemi cestami wtrhnul do země Čechů, a skoro celau ji nepřátelsky zpustošil, a mnoho hradů, které oni opustili, nemohauce jich brániti, wypálil. A když přitáhl ke hradu ku Praze, před ní wstříc zarazil orly na Šibenici na kopečku. Tam se, pokud mi známo, nestalo nic wyprawowání hodného, leč že biskup Šebír tajně w noci utekl ze hradu do ležení císařowa, obáwaje se, jak myslím, aby jako pánu swému odbojný nebyl zbawen stolice biskupské hodnosti. Což když spatřil kněz Břetislaw, newěděl, co by činiti měl; žal odewšad swíral jeho srdce. Již litowal, že kdy bojuwal s císařem, již litowal, že

pohrdnul napomínáním wéwody Okkarta; již chtěl raději bojowati prosbami a prosbami jej přemoci, jež prwé byl přemohl bojem; a takowými slowy pokusil se ukrotiti císařůw hněw hrozný:

Císaři! wálky wedeš, z nichž míti sláwy nemůžeš.

Neb země jest twá komora, a my jsme twoji, a twými přejeme si býti. Kdož pak zuří proti poddaným swým, jest zajisté ukrutného nepřítel ukrutnější; hledíš-li k síle swého wojska, my ti nejsme ani, coby za to stálo. Což ukazuješ moc swau jako proti listečku, jež wítr wezme? Nebo wítr pomíjí, kde se mu nic neprotiwí. Co chceš, bys byl, již wítěz jsi,

Již, již wítězné bobkem si skráně owíjej.

Krom toho slibowal mu tisíc a pět set hřiwen peněz, což byl poplatek za tři léta již prošlá. Ihned jako znamenitý oheň plameny plápolá, když někdo naň nalije hodně mnoho wody, pomalu prudkost jeho zemdlí, a wodau přemožen oheň zanikne; nejinak peníze, ten král, uhasily hněw císařůw. Neb který prwé do země této byl wkročil nemilostiwý, obdržew peníze wrátil se milostiwý, pod umluwau míru.

13. Léta od narození páně 1043 byl jest takowý hlad w Čechách, že třetina lidu zahynula hladem.

Léta od narození páně 1044.

Léta od narození páně 1045 zemřel jest Gunter, mnich, dne 9 Října.

Léta od narození páně 1046 zaswěcen jest chrám we hradě w Boleslawi dne 19 Kwětna Šebířem, kostela Pražského šestým biskupem.

Léta od narození páně 1047.

Léta od narození páně 1048.

Léta od narození páně 1049.

Léta od narození páně 1050.

Léta od narození páně 1051.

Léta od narození páně 1052 zemřela Božena, manželka knížete Oldřicha, matka Břetislawowa.

Léta od narození páně 1053 zemřel jest swatý Prokop opat

Léta od narození páně 1054 hrad Wratislaw a jiní hradové jsau od knížete Břetislawa nawráceni Polákům na ten způsob, aby jak jemu tak nástupcům jeho platili pět set hřiwen stříbra a 30 zlata ročně.

Léta od narození páně 1055.

Ctností všech wrcholem slavný Břetislaw kněz,

Perla Čechů ona, otců swých to swětlo přejasné, když byl s pomocí boží celé Polsko sobě podrobil, dwakrát byw wítězem, již potřetí mínil udeřiti na Uhry, a když jeda napřed čekal na wojsko swé, we Chrudimi we hradě prudkau uchwácen jest nemocí; a když pozorowal, že se nemoc zmáhala a síly těla jeho mizely, swolal přednější w zemi, kteří tu práwě byli, ku kterýmž přistojícím promluwil takowými slowy: Poněwadž mě wolá osud můj, a smrt strašliwá již se míhá před očima, chci wám oznámiti a wěrnosti waší poručiti, kdo by po mně měl zemi sprawowati. Wám jest powědomo, že byl náš knížecí rod dílem neplodností, dílem že zemřeli w nedospělém wěku, sešel až do mne do jediného. Nyní wšak, jak widíte, jest mi od Boha dáno pět synů, mezi které zemi českau rozděliti newidí se mi užitečné býti, protože každé králowství w sobě rozdělené zahyne. Že wšak od stwoření swěta a od počátku císařství Římského i až do těchto časů bratrská láska býwala wzácná, swědčí příkladové zjištění. Nebo co Kain a Abel, co Romulus a Remus, co Boleslaw a swatý Wácslaw učinili, když pomníme, wždy bratří dwa, co pojde z bratří patera? Když na ně patřím, čím jsau schopnější a mocnější, tím w duchu předzwídawém tuším věci horší. Ach, myslí wždy auzkostliwá rodičů pro nejisté osudy synů! Pročež potřebí jest opatřiti, aby po mém skonání newznikla mezi nimi nějaká rozepře o obdržení panství nad zemí. Proto žádám wás pro hospodina a zapřisahám wás přisahau waší wěrnosti, aby mezi mými syny nebo wnuky wždy prwní dle stáří obdržel práwo a stolec w knížetství, a wšichni jeho bratří nebo kteří jsau z panownického pokolení, aby stáli w jeho poslušenství. Wěřte mi, nebudeli jeden mocnár sprawowati tohoto knížetství, půjde wám předním o krk, lidu pak bude ke škodě weliké. Dořekl to, a w

rukau přistojících duch jeho opustiw audy tělesné, wzletěl k nebesům dne 10 Ledna, i byl z toho hned pláč weliký. Pak jak kníže tento Břetislaw byl rozumný a jak maudrý w zákonech božských i w práwích lidských, neb jak byl štědrým almužen dárce, jak zbožným kostelů a wdow zastáncem, Tulliowa by prwé wýmluwnost došla, nežby wšecky jeho zásluhy wyložila.

14. Po jeho smrti wšichni welcí i malí národu českého z usnesení obecného a z jednosworné wůle zwolili sobě prworozeného syna jeho, jménem Spytihněwa, za kníže, písničku pěknau Kyrieieleison zpíwající. Nebo byl muž welmi krásný, vlasů černějších než smůla černá, wausů hustých, wzezření weselého; twáře jeho byly sněhu bělejší a maličko přičerwenalé w prostředku. Co wíce? Byl muž dobrý a od hlawy do nejnížší paty krásný. On sobě prwního dne, jak byl posazen na stolec, welkau a diwnau i na wšecky wěky pamětihodnau takowau zjednal památku. Koliko totiž nalezlo se rodu německého, bud bohatých bud chudých bud, příchozích, wšechny najednau do tří dní kázal wyobcowati ze země české. Ba ani matce swé nedopustil tu zůstati, o níž jsme swrchu wzpomněli, dceři Ottowě, jménem Juditě. Podobně i abatyši swatého Jiří, dceru Brunonowu, wyobcowal, poněwadž ona jej byla někdy před časem urazila slowy důtkliwými. Nebo když otec jeho Břetislaw přestawowal zdi celého hradu Pražského kolem do kola a hrdina swrchuřečený měl toho času kraj Žatecký sobě propůjčený, stalo se práwě, že se swými kladl zed u kláštera sw. Jiří. A když žádným spůsobem nemohla zed dobře býti postawěna, léčby rozbořena byla pec abatyše, která tam práwě stála, a již byl obhozen okolo ní prowaz, tu když druzí se wáhali to učiniti, přistaupil syn knížecí, a jako posměch sobě dělaje, s welkým chechtotem kázal ji najednau shoditi do potoka Brusnice, řka: Dnes paní abatyše neokusí teplých koláčů. Což zwěděwši abatyše, wyšla z kláštera rozzlobena, a welmi těžce nesauc jeho slowa, takowými jej oslowila a zahanbila řečmi ironickými:

Slawný, urozený muž, chrabrý, we zbrani čelný,
Jak welikých twřzí i hradů dobyl on tuto chwíli;

A z pece pbwěstnau sobě získal wítězosláwu!
Skráně nechať bobkem wítězné obwine, zlatem.
Žáci zpívejte mnohozvučně, a na zwóny zwoňte;
Neb jest pec porazil váš kníže, a diw tu dokázal.
Ach, o! hanba wyřici, co ten páchat se nehanbí!
Stuhlo mu tělo celé, a hlas w ústech mu uwázl,
Rozhněwaný však poWzdychnuw, hněw swůj utajil jest.

Ta slowa abatyše poněwadž kníže hluboko w mysli swé uložená zachowal, když byl postawen na stolec, prwé než wešel do kostela sw. Jiří, abatyši wyhnal, wzkázaw jí tak: Nyní spíše sluší se, aby žakowstwo zpíwalo zpěwy a zwonilo na žwony, když se abatyše wen a ze země vyhazuje, nežli když byla pec její shozena. Hle muže chrabrého a we zbrani čelného! ne z dobýwání twrzí a hradů, ale z wyhození tebe abatyše, páni oné pece, má dnes powěstnau wítězosláwu, a owíjí skráně swé bobkem. A jak bylo nařízeno, posazena jest abatyše na wůz dwauspřežní a wezena kwapem, i rychleji než wyřčeno wyhozena jest přes meze této země.

15. To když se stalo, wyjel nowý kníže, aby uspořádal nowé panstwí morawské, kteréž někdy otec jeho mezi syny swé rozdělil, polowici byl dal Wratislawowi, druhau polowici Konradowi a Ottowi; Jaromír pak oddaný učení ještě meškál we školstwí. Poslal pak kníže Spytihněw napřed list ku předním mužům oné země, kterým wyzýwal zejména 300 mužů, které znal jako nejlepší a nejznameníější ze všech hradů, a pod ztrátaw hlawy nařizowal, aby mu přijeli naproti do hradu Chrudimě. Muži rozkaz zachowali, a již za branau štrážnau w polích Hrutowských přišli knížeti w austrety; kníže však rozhněwán, že nepřišli na místo ustanowené, hned kázal je jmauti, a w okowích dal je wěziti, rozdělil je po jednotlivých hradech w Čechách. Koně pak a zbraně jejich rozdělil mezi swé, a táhl dále cestaw do Morawy. To uslyšew bratr jeho Wratislaw, bál se ho welmi, a utekl jest do země uherské, zůstawiw manželku swau we hradě Olomauci. Ježž král Ondřej příwětiwě přijal, a pokud u něho byl, poctiwě chowal. Tedy kníže Spytihněw, když wšeccko dle swé libosti spořádal na Morawě, wzal bratří swé, aby byli s ním u

jeho dwora, Konrada předstawiw lowcům, Ottu pak postawil co mistra nad pekaři a kuchaři. Swaku pak swau chopiw, dal dowézt na jistý welice pewný hrad, řečený Leštěn, a poručil ji hlídati županowi jménem Mstišowi; kterýž chowal ji, ne jak se slušelo na takowau paní. Neb každé noci nohu její se swau nohau spautal okowem. Což když zwěděl muž její, těžce to nesl, a jakau mzda se županowi za tak opowážliwý skutek potom odplatil, dáleji se ukáže.

16. Když však minul jeden měsíc, ku přimluwě biskupa Šebíře a županů propustil swaku swau, a daw jí průwod, spůsobil, aby se nawrátila k swému choti. Ona, poněwadž byla blízko porodu, když na cestě pospíchala, ublížila mateřskému žiwotu, a do tří dní vypustila ducha žena nejkrásnější, poněwadž nemohla ze sebe wydati nezralého autěžku žiwota. Když král Ondřej widěl, kterak host jeho z její smrti až příliš byl zarmaucen, těšil muže mladého takowými přátelskými slowy: O můj hosti milý; bůh učiň, abys byl blažený. Ostatně wznese strast swau na hospodina, a w něj doufej; on pak učiní, aby se twůj zármutek brzy obrátil w radost. Neb se často stává, že z čeho člowěk méně dobrého se naděje, z toho wíce užitku wezme. Což pak do smrti choti twé, bud mužem silným, a nežel přes míru, jakoby se tobě samotnému bylo stalo něco nowého, ježto všem lidem jest známo a jisto, že se každé tělo lidské nawrátí k swému půwodu. To řekl, a wedl smutného hosta s sebau ke stolu, kdež se sytými jídly posilnili a starým wínem obweselili.

Král tento měl zrowna jedinau dceru, jménem Adleytu, k manželstwí již dospělau, welmi krásnau, a která byla mnohým ženichům předmětem naděje záwistiwé. Jak ji host spatřil, zle se zamilowal, čemuž král dobrý nebyl na odpor, a po několika dnech oddal mu ji k manželstwí. Což když uslyšel kněz Spytihněw, bystrým rozumem chtěje předejiti, aby třeba bratr jeho neudeřil na celau Morawu s Uhry, wyprawiw posly, powolal jej zpět z Uher, a nawrátil mu hrady, které jemu byl prwé otec jeho dal na Morawě. Nebo byl kněz Spytihněw muž opatrný w rozhodné době, uměje luk swůj napínati a popauštěti w prawau chvíli. Z jiných jeho ctností to zwláštňi snažení pamětihodné a jehož by budaucí mohli

následowati, oznámím. Takowý totiž byl jeho obyčej; pokaždé w čas postní bydle w domě mnichů nebo kanowníků konal almužny, trwal na službách božích, oddával se bdění a modlení, tak sice, že před ranním zpíwáním buď roztáhnul ruce buď s poklekáwáním celý žalm přeříkal. Po kompletoři pak na způsob mnichů zachowal mlčení až do času primy. A pokud byl lačný, jednal záležitosti církewní; po obědě pak konal swětské saudy. Kožíšek pak biskupský a sukni žákowskau, kterau přes sebe bráwal na začátku postu a přes celý čas čtyřidcetidenní nosíwal, w den wečeře páně dáwal swému kaplanu komnatnému, dobře a zbožně přemítaje, aby ten, jenž w čas pokání byl práce účasten, w den welkého hodu neodešel prázdnen.

17. Léta od narození páně 1056.

Léta od narození páně 1057.

Léta od narození páně 1058 dne 2 Srpna zemřela jest Judita, manželka Břetislawowa, kněžna česká, kterážto když ji syn její Spytihněw vypudil ze země swé, když se nemohla za křiwdu utrpenau jinak pomstiti nad synem, k hanbě jeho a všech Čechů zasnaubila se s Petrem králem uherským. Ona později od syna swého Wratislawu knížete odtamtud přenesena jest a pohřbena w Praze wedlé muže swého Břetislawu w kostele swatých mučenníků Wíta, Wácslawa a Wojtěcha poctiwě.

Léta od narození páně 1059.

Léta od narození páně 1060, když kněz Spytihněw o swátku sw. Wácslawa přijel do Prahy, wida, že kostel sw. Wíta nebyl tak welký, an nestačil pro lid sbíhající se k swátku zaswěcenému, jež byl totiž sw. Wácslaw wystawil ku podobenstwu kostela Římského okrauhlý, w němž také tělo téhož swatého Wácslawa odpočíwalo, jakož i také druhý kostelíček, který byl wedlé a jako we dweřích téhož kostela postawený, w jehož prostředku w místě welmi těsném byl hrob sw. Wojtěcha; uznaw za nejlepší, aby obadwa rozbořil a nowý welký kostel pro obadwa dědice wystawil, wykázal ihned dlauhým okolem místo pro kostel, a položil základy; dílo rostlo, zeď se zdvihala: ale začátky jeho šťastné přetrhla již w roce potomním

smrt we chvíli newhodné.

Téhož roku w čas, když plukowé táhnau do wojny, když již korauhwe byly wztýčeny a kníže wykonal již jako cestu jednoho dne, přišla jemu wstříc wdowa, která plačíc a bědujíc a nohy jeho líbajíc, za ním běžíc křičela, prawíc: Pane, pomsti mě nad protiwníkem mým. A on prawil: Učiním to, až se wrátím z wýprawy. A ona řekla: Což jestliže se newrátíš, komu mě zanecháš, aby mě pomstil? Anebo proč maje wzíti odměnu od Boha, pomíjíš jí? On pak hned k žádosti jedné wdowy nechá zatím wýprawy, a saudem sprawedliwým pomstil ji nad protiwníkem. Co tomu wy říkáte, nynější knížata, kteří tolika wdow, tolika sirotků wolání nedbáte, nýbrž w hrdém nadýmání-se pyšně jimi pohrdáte? Takowými, jak swrchu řečeno, milosrdenstwí wnitřnostmi kníže Spytihněw to přijmí sobě ziskal, že ode všech nazýwán jest otcem duchowních, obráncem wdow. Ale poněwadž často widíme, že ze skrytého usauzení božího zlí tu zůstawají, dobří býwají odjímáni, muž tento tak nábožný wzat jest z tohoto swěta dne 28 Ledna, roku swého knížetstwí šestého, léta pak od narození páně 1061.

18. Po jeho smrti powýšen jest bratr jeho Wratislaw swolením všech Čechů na stolec; kterýž hned zemi morawskau rozdělil mezi bratry swé na polowic, daw Ottowi krajinu wýchodní, kterau byl sám prwé držel, která se hodila wíce k lowům a měla wětší hojnost ryb; západní pak, která jest proti Němcům, dal Konradowi, který sám také uměl německy. Ta krajina pak jest rownější a laučnatější i také na obilí aurodnější. Mezitím když stálo slunce na prwní Části ryb, Jaromír, jinoch hodný, uslyšew o smrti bratra swého Spytihněwa, kterého ctil s bázni a s láskau neméně než otce, již odložiw bázliwost chlapčí, odešel z učení, doufaje obdržeti nějaký podíl dědictwí w panstwí otcowském. Bratr jeho wšak, kněz Wratislaw, když znamenal, že on wíce baží po swětském než swatého učení rytířstwí, takowými slowy káral jeho zatwzrelstwí: Nechtěj, bratře, prawil, nechtěj odpadlictwím odříznut býti od hlavy, jejímž audem učiněn jsi, a uwržen bytí. do pekelné propasti. Již tě jednau milost boží prozřetelností swau zwolila k stupni

kněžstwí; proto tě také rodič náš odewzdal na literné učení, abys byl schopným biskupa Šebíře nástupcem, když jej jen z milosti boží přečkáš swým žiwotem. A hned, jak přišel měsíc Březen, prwní den sobotní, když se sláwí swěcení na kněžstwí, oholil jej ač bezděky a z přinucení, ježto se welice tomu bránil, i u přítomnosti knížete samého swěcen jest až do hodnosti jahenské, i četl weřejně ewangelium, a biskupu mši slaužícímu dle obyčeje ministrowal. Poté nowý jahen, ba aby slaul starým odpadlíkem Julianem, štít poswátného rytířstwa nechwalně odhodiw, a milostí, kterau wložením rukau obdržel, pohrdnuw, wzal pás rytířský, a utekl se swými následowníky ku knížeti polskému, i zůstal u něho až do smrti biskupa Šebíře.

19. Toho času Mstiš, župan na hradě Bilíně, syn Borůw, muž welké smělosti, wětší wýmluwnosti a nemensí prozřetelnosti, ačkoliw nezapomněl, že mu byl kníže podezřelý, protože byl někdy manželku jeho z poručení pána swého držel u wězení, předce směle wešel do paláce knížecího s prosbau k němu, a těmi slowy jej prosebně oslowil: Z milosti, prawil, twého bratra wystawil jsem kostel ke cti swatého Petra apoštola, k jehož slawnosti zaswěcení abys ráčil přijít i také hrad příjezdem swým potěšiti, nerač oslyšeti prosby mé. On, ačkoliw nezapomněl na úkor sobě učiněný, jehož onen se dopustil na jeho choti, však hledě k nowosti swé, utajil hněw, jež měl w srdci swém, a prawil: Já přijdu, hrad twůj potěším, a co bude kázati potřeba a sprawedliwost, učiním. Tomuto slowu, které kníže řekl, župan neporozuměl, a čině knížeti díky weliké, odešel wesel, a připrawowal což potřebí k welikému weselí. Přišel kníže i biskup, a když byl hned kostel wyswěcen, který ležel w podhradí, odebral se kníže nahoru na hrad k obědu; biskup pak a župan we dvoře swém, který byl před kostelem, rowně posadili se k stolům postaweným. A mezi obědem přijde posel pošeptat županu do ucha: Jest ti odejmuto županstwí hradu a dáno jest Kojatowi synu Wšeborowu, kterýž byl toho času prwním w paláci knížecím. K tomu župan odpowěděl: Jest knížetem a pánem, učiň s hradem swým, jak se mu líbí. Co však kostel můj dnes má, toho

odejmauti kníže moci nemá. Ale kdyby byl té noci s radau a pomocí biskupa neutekl, beze wší pochybnosti byl by zbawen byl očí i nohy swé, kterau někdy byl spautal s nohau choti knížete.

20. Léta od narození páně 1062 dne 27 Ledna zemřela jest kněžna Adleita, matka Judity a Ludmily jakož i Břetislawa mladšího a Wratislawa, který w prwním kwětu mládí sešel dne 19 Listopadu. Po projití wšak času skoro jednoho roku od smrti kněžny Adleity, Wratislaw kněz pojal manželku, jménem Swatawu, Kazimíra knížete polského dceru, Boleslawa pak a Wladislawa vlastní sestru, z níž měl čtyry děti, hodné muže: Boleslawa, Bořiwoje, Wladislawa, Soběslawa. O kterýchžto na swých místech, jak dá bůh, dosti obšírně bude jednáno.

21. Léta od narození páně 1063.

Léta od narození páně 1064.

Léta od narození páně 1065.

Léta od narození páně 1066.

Léta od narození páně 1067 dne 9 Prosince Šebřř kostela Pražského biskup šestý se swěta tohoto sešel, odměny utěšené došel. On obojího štěstí, dobrého i zlého, dosti zkusil. Neb jednau od knížete Břetislawa zajat, spaután, do wězení uwržen, obojí mučennictwí zároweň we skrytu i zjewně utrpěl. On sprawowal téměř po celý čas swého biskupowání beze wšeho protiwenstwí a beze wšeho odporu jako jedno a nerozdílné biskupstwí w Čechách i na Morawě, a byl by sprawowal, kdyby nebyl po smrti Spytihněwa, přemožen příliš welkým prošením knížete Wratislawa, swolil k dosazení Jana biskupa na Morawě, wyjednaw wšak prwé pod swědectwím mnoha osob takowé léno a zboží neboli směnu, aby sobě biskup Pražský zwolil za ono biskupstwí 12 wesnic, které jsau w celých Čechách nejlepší, mimo to také aby dostáwal ročně sto hřiwen stříbra z komory knížecí, dwůr pak, který jest na Morawě u Sekyře Kostela, s jeho příslušenstwím aby měl jak předtím tak potom, rowněž i wes Sliwnici s trhem a hrad tamže ležící uprostřed řeky řečené Swratka, Podiwín, nazwaný dle zakladatele swého Podiwy Žida, později wšak katolíka. Prawí se wšak, že byl na

Morawě před časy Šebířowými jakýsi biskup, trwám jménem Wracen. O kteréžto biskupstwí jakau rezepři měl s řečeným biskupem Janem nástupce Šebířůw Jaromír, bude na swém místě ukázáno.

22. Tehdy Konrád a Otto, když uslyšeli, že biskup Pražský odešel ku Kristu, poslali pro bratra swého Jaromíra, a powolali jej nazpět z Polska, i sňali s něho pás rytířský, a přijal opět raucha a pleš duchowní. Mezitím kněz Wratislaw, předzíraje do budaucnosti, a obáwaje se, aby bratr jeho, když by se stal biskupem, s předřečenými bratřími proti němu se nespikl, začal mlčky sám u sebe rozjímati, jakým by koli způsobem mohl jej o biskupstwí připrawiti. Byl pak toho času při dvoře knížecím jakýsi Lanc, kaplan, ze Sas z vysokého rodu pocházející, muž přetwářený a welice učený i k proboštstwí kostela Litoměřického powyšný, mrawy a žiwotem důstojenstwí biskupskému se nepřičící. A poněwadz knížeti wždycky zůstával wěrný, kníže wšemi spůsoby o to se snažil, aby ten biskupem Pražským byl. Mezitím Konrád a Otto přišli z Morawy, bratra swého Jaromíra s sebau wedauce, a snažně knížete za něj prosili, aby pamatowal na bratrstwí, pamatowal na otcowo nařízení, pamatowal na přísahy, kterými byl otec jejich zawázal wíru županů, aby po smrti biskupa Šebíře Jaromíra sobě zwolili za biskupa. On však, jakož byl w předstírání a zastírání příčin věci člowěk důmyslný a chytrý jako liška, která neutíká tam, kam mrštila swým ocasem, tak kníže něco jiného podržew ukryto w srdci, něco jiného pronesl bratřím swým ústy. Nesluší, dí, jednomu člowěku této záležitosti wyřízení, která náleží k společnému wšechněch srozumění. Wšak poněwadz nyní zatím již wětší část lidu a náčelníků wojska wytáhla do pole, nebude, jak myslím, nikde lépe jednati o věci té jak u ohrady strážce této země; tam budau wšichni starší národu tohoto, tam welmoži a župané, tam ti, kteří jsau přednější z duchowenstwa, přítomni, na jejichž usauzení záleží biskupa zwolení. To kníže proto učinil, aby tam mezi swými bojowníky, obklopen zbraní, ohrazen strážemi, mohl překaziti wůli bratří swých, a toho, kterého chtěl, Lance powýšiti za biskupa. Ale

zmařil se nepravý knížete záměr, protože všeka moc od Boha jest, a biskupem býti lze není, komu od Boha usauzeno a dopuštěno není.

23. Co wíce? Přišli jsau ke bráně strážné, kudy se jde do Polska, a w místě, ježto slowe Dobenina, swolal kníže lid a welmože dohromady, a když bratří jeho stáli wedlé něho po prawé a po lewé ruce, duchowní pak a županowé w dlauhém kole seděli, a za nimi wšichni bojowníci stáli, zawolal Laňce, a stojícího uprostřed chwálil, a poraučel jej národu, tak k němu prawě nahlas: Wýtečná wěrnost twá, spatřená mnau každého dne, žádá a wymáhá toho ode mne, abych učinil, co učiním tohoto dne, a aby tuď poznali potomní, jak mají pánům swým býti wěrní. Hle! wezmi prsten a berlu, bud ženichem kostela Pražského a pastýřem swatých oweček. Stalo se reptání w zástupích, a neozýwal se hlas blahopřání, jako wždycky býwá při biskupském wolení. W tom Kojata, syn Wšeborůw, župan nádworkní, jemuž to bylo příliš nesnesitedlné, jakož byl prawdomluwný a w řeči sprostý, stoje po prawé ruce Otty bratra knížete, silně jej štauchl do boku a řka: Co stojíš? Zdali bude osel hráti na hausle? Proč se neujmeš bratra swého? Což newidíš, že se bratr twůj, syn knížecí, odstrkuje, a přichozí i cizozemec, který přišel do této země bez háci, na stolici se powyšuje? Wšak ale jestli kníže ruší přísahu otce swého, daleko od nás, aby duše otců našich u Boha pro takowau přísahu odpowídaly nebo trest trpěly. Wímeť a o to se zasazujeme, jak můžeme, že rodič wáš Břetislaw nás a otce naše přísaháu pod wěrau zawázal, aby po smrti Šebíře biskupa bratr wáš Jaromír byl biskupem. Anebo jestliže se ti nelíbí bratr twůj, proč se ti zdá sprostým duchowenstwo naše domácí, nemálo četné a učené row-v něž jako tento Němec? O! kdybys jen měl tolik biskupstwí, kolik spatřuješ kaplanů w této zemi rozených biskupstwí hodných! Myslíšli, by nás cizozemec wíce milowal a lépe této zemi přál než domácí? Takowá zajisté jest přirozenost lidská, že každý, buď si z kterékoli země, netoliko wíce miluje národ swůj než cizí, nýbrž žeby, kdyby mohl, cizí řeky do vlasti swé obrátil. Tedy chceme raději, ano raději, aby psí ocas neb oslí lejno postaweno bylo na

swatau stolici, než Lanc tento. Bratr twůj blahoslawené paměti Spytihněw něčemu rozuměl, jenž jedním dnem wšecky Němce z této země wýpudil. Ještě žije císař Římský Jindřich, i ať žije. Kým ty sám sebe činiš, když jeho moc na se bera, podáwáš berly a prstenu biskupského psu hladowému? Zajisté neprojde tobě ani biskupu twému bez trestu, pokud žiw bude Kojata, syn Wšeborů.

24. Tož Smil syn Bozenůw, který byl předstawen hradu Žatci, spolu s Kojatau wzali za prawice Konrada, Ottu i Jaromíra, a prawili: Pojdme, a uwidíme, zdali jednoho wrtkawost a twářená rozšafnost wíce zmůže, čili obdrží wrch sprawedliwost a wzácna rozšafnost tří bratří, které rowný wěk, jedna wůle a táž moc spojuje a wětší množstwí bojowniků podporuje. Stalo se w ležení nemalé pobauření lidu; do zbraně, do zbraně wolal jedenkaždý; wšem jest w nenáwisti ono nerozwážné biskupa wolení. A protož wětší díl wojska přistaupil ke třem oněm pánům, a zarazili ležení u hradu Opočna a pod ním. A poněwadž jiný díl bojowniků byl již wytáhl napřed do lesa; kníže wida, že byl opuštěn a nedosti jist proti útoku bratří, utekl, jak nejrychleji mohl, obáwaje se, aby před ním neopanowali hradu Prahy neb Wyšehradu. Poslal wšak z cesty k bratřím posla, prawě: Ne pro hrdomluwný jazyk Kojaty syna Wšeborowa ani pro Smila syna Bozenowa, w jehož ústech jest med a w srdci jed, k jichžto zlé a lstné radě, co se stalo, jsem učinil, – kteréž já, buduli žiw! – Ale zdržím se; než pamětliw jsa nyní wíce nařízení otcowa a přísah jeho, učiním, co žádá sprawedliwost, co láska bratrská. Toliko pojdte za mnau ke. hradu ku Praze. Oni pak přišedše zarazili tábor w lukách u wsi Hostiwař, a poslali ku knížeti, zdali by řeči swé chtěl skutky stwrditi. Kterěž on klidně přijaw, bratra swého Jaromíra zwolil za biskupa, Konrada pak a Ottu, když mezi sebau učinili a přijali přísahy, propustil s pokojem na Morawu. Ale Smil a Kojata, ačkoliw byli mezi knížaty jednali, což bylo prawé a sprawedliwé, kdyby se byli w noci neztratili dawše se na útěk, bylby je kníže beze wšeho slyšení káral jako nepřátely wlasti. Stalo pak se toto wolení léta od narození páně 1068, když wstupowalo slunce do 25. části blíženců.

25. Také bez prodlení kněz Wratislaw poslal župany Šebíře, Alše, Markwarta Němce s bratrem swým Jaromírem již zwoleným k císaři druhému Jindřichowi; kteříž přišedše u wigilii sw. Jana Křtitele předstaupili před císaře we hradě Mohuči, kdež jednal s biskupy a s knížaty o wěcech říšských; a předstawující jemu swého zwoleného, žádali od knížete i od celého národu, aby ze swé moci ráčil zwolení toto stwrditi. K jichžto žádosti císař swoliw, třetího dne, 26 Čerwna, w pondělí, dal jemu prsten a berlu pastýřskau, a w prwní neděli potom dne 2 Čerwence jest Jaromír, změněným jménem Gebhart, od arcibiskupa Mohučského swěcen za biskupa. Toho samého dne přebředše přes Rýn, když po obědě jeden z bojowníků jeho Wilém seděl na břehu spustiw nohy, do řečiště, přikročil tajně k němu nowý biskup, a newěda, že tam byla w skrytu woda hluboká, srazil jej do wln Rýna, prawě: poznowu tě křtím, Wiléme. Kterýž dlawho zůstaw ponořen, konečně se wynořiw, hlawau toče a do wlny máchaje, řekl: Takli křtíš, welmi blázníš, biskupe. Kdyby ten byl neuměl dobře plowati, byl by jedním dnem došel i pozbyl biskupstwí Gebhart biskup.

26. Když pak přijel do Prahy, téhož dne, kterého dle obyčeje zasedl na stolicí biskupskau, udělil kaplanu swému Markowi proboštstwí téhož kostela, kterýžto dle lidského zrození pocházel ze wzácného dědů pokolení, jsa půwodem swým Němec, a předčil maudrostí nade wšerai, což jich měla tehdáž země česká. Nebo we wšech swobodných uměních byl welmi dobrým učencem, který mohl slauti a býti mnohých mistrů učněm, w božském pak písmě wykladatelem znamenitým, we wíře katolické a w zákoně církewním učitelem wýtečným. Nebo co jest w tomto kostele nábožnosti, co řeholního zřízení, co poctiwosti, on wzdělal a zawedl swau rozšafností. Prwét byli nezřízení a jen dle jména kanowníci, newzdělaní, neučení, we swětském oděwu w kůru slaužíce, jako bezhlawí a diwocí koněhlawci žijíce. Rozšafný muž Marek nawedl je slowy a příklady swými, a ze mnohých lepší jako z lauky kwěty wybraw, přispěním pomoci boží 25 bratří zřídil, kterým dal oděw řeholný a dle prawidla rownau míru potrawy a nápoje. Když pak

často z nedbalosti služebníků neb nějaké záminky mistrů zadržowala se praebenda bratří, a proto jej bratří častěji trápili swau žalobau, chtěje jim býti cele po wůli, přiřkl sobě čtvrtý díl jejich desátku, a tři rozdělil mezi bratří, tak aby každý bratr měl ročně 30 korců pšenice a tolikéž owsa, k tomu také 4 peníze na týden na maso bez přetržení. O jehožto skutcích Bohu milých mohlo by se mnoho powědíti wyprawowání hodného; ale lépe jest, abych o nich pomlčel, než aby se zdálo, že jsem powěděl málo z mnohého. Tento blahoslawené paměti probošt po 30 létech, za kterých sprawowal tohoto kostela proboštstwí, maje již ze hřiwny sobě swěřené wzíti aurok w nebeském králowstwí, dne 15 Prosince odešel z této temnosti do wěčného swětla radosti.

Wšak hle! co o swých důchodech jednáme, vzdálili jsme se daleko od díla předsewzatého dlauhau zacházkau. Nyní však k tomu, co jsme swrchu slíbili, se wraťme, a která příčina také rozepře mezi dvěma andělskými muži wzplanula, pohled'me. O! lakomstwí a žádosti swětská! more proklatý a nepřátelský pokolení lidskému, který swými lstmi i na kněze boží doráží!

Léta od narození páně 1069.

27. Léta od narození páně 1070 dne 8 Čerwna poswětil jest biskup Gebhart swůj kostel w nowém dwoře, jenž se nazýwá Zerčíněwes.

Léta od narození páně 1071.

Léta od narození páně 1072.

Léta od narození páně 1073, když widěl Gebhart, že bylo usilowání jeho marné, poněwadž ani prosbami ani dary ani skrze přátely nemohl pohnauti bratra swého Wratislawa, aby wzal zpět wýměnu swau a biskupa Jana odstranil a obojí biskupstwí opět sjednotil, obrátil se jako Prométheus w podobu jiné lsti. Prawil totiž: Poněwadž již po čtyry léta neb wíce prošením nemohu dowěsti toho, co chci; učiním, co dowedu; a jak jest Bůh swědek, buď spojím obojí, buď pozbudu obojího biskupstwí. Také nemeškal; ustrojil se na cestu do dworu swého, kterýž jest u Sekyře Kostela na Morawě, a uchýliw se z cesty, chtěje již zjewně škoditi, a jakoby chtěl nawštíwiti bratra swého, přišel k biskupowi Janowi na hradě

Olomauci. Ten jeho přijaw jako přiwětíwý hospodář, prawil: O! kdybych byl wěděl o twém příchodu, byl bych ti zjednal krmi biskupskau. Ale on jako lwice, kterau moří hlad, již dlaho naň jiskře očima diwokýma, odpověděl: Jiný jest čas k jídlu; nyní se jedná o jinau wěc. Wšak, dí, musíme zajiti do samotného místa k rozprawě. Tu jej biskup, newěda co bude, zawedl do swé ložnice; nejinak bys widěl, než jakoby tichý beránek drawého wlka wedl do chlěwa, podáwaje se mu sám dobrowolně k sežrání. Tam když Jaromír widěl sýr napolo ujedeny, trochu kmínu a cibuli na misce, k tomu krajíček chleba opečený, což nejspíš zbylo biskupowi od wčerejší snídaně; jakoby byl shledal winu welkau a ukřížowání zasluhující, welice hněwiw, prawil: Proč žiješ skaupě? Nebo pro koho skrbiš, o bídáku a žebráku? Na mautě! nesluší se biskupu skaupě žiti. Co potom? zapomněw na swaté swěcení, zapomněw na bratrstwí, zapomněw na lidstwí, jako lewhart zajíčka nebo lew beránka popadá, tak ten zůřiwy host oběma rukama bratra swého, biskupečka, za wlasý wyzdwihl do wýšky a jako otepí hodil jím na zem. Najednau ti, kteří k takowému zločinu byli pohotowě, jeden mu na hrdlo sedl, jeden na nohy, třetí bičuje biskupa s posměchem prawil: Uč se trpěti chlapče stoletý, uchwatiteli cizích oweček. Pokorný wšak mnich, když jej bili, jak byl zwyklý w klášteře, Miserere mei Deus zpíwal. Z toho, když to widěl, byl welký smích, welké zalíbení zlému duchu, který se na jiného nesměje, než koho widí činiti zle; a jako když tak někdy bojowník udatný w noci do ležení nepřátelského wskočí směle a napadne na ně, ani spí, wražděně, i aby nebyl od nich zajat, uteče spěšně; tak biskup Jaromír, bratra zhanobiw a žluč swé nešlechtnosti osladiw, opustiw hrad, odjel na dwůr swůj, do kterého byl ustanowil jíti.

28. To byla prwní příčina a traud i začátek celé rozepře, která potom z tohoto předmětu žaloby wznikla mezi dwěma slaupy církwe. Nebo biskup Jan, když se mu stala takowá křiwdá, ihned wyprawil posla swého, wznášeje na kníže Wratislawa takowau žalobu: Jestliže na pohanění nelidsky mně učiněné od bratra twého Gebharta hledíš s myslí sprawedliwau, ukaž, aby wšichni wěděli, že

to není má, nýbrž, twá urážka. Nebo co jsem prowínil, co jsem si zaslaužil, ježto jsem já ničeho, než co se tobě líbilo, neučinil? Hle já, jakkoli nehodný, však twau milostí biskupem jmenowaný, biči zmrskán do omrzení biřice, přál bych si, abych byl nikdy nedosáhl biskupského powýšení. W prawdě bud mě dej zpět mému opatu, ač pozdě, bud se se mnau, wolně pohanění toto snášeje, rozděl, a mne nebo posla mého wypraw ke stolici apoštolské. To uslyšew kníže Wratislaw, rozpálil se welkau horliwostí, ano nezdržel se slz w takowém zlém stawu wěcí. Hned poslán jest pluk bojowniků pro Jana biskupa, aby bez um nebezpečenstwí žiwota swého mohl přijít k rozmluwě s knížetem. Nebot se bál kníže, aby jej bratr jeho Jaromír aukladně nepřiprawil ze swěta. Byl pak mezi kaplany biskupa Jana duchowní, jménem Hagen, Němec, we filosofii zaswěcenec, Tulliowy wýmluwnosti učenec. Toho kníže powolal k sobě, a mnohými sliby jej zawázal, i mnoho jemu o bratru swém Gebhartowi, mnoho o křiwdě učiněné biskupu Janowi, mnoho o stawu církwe jak písenně tak austně poručil, aby apoštolskému přednesl. Ten když cestowál, jeda přes Řezno, zlau příhodau ležel hospodau u jednoho obywatela, jménem Rembolda, který byl služebník biskupa Gebharta, maje od něho roční plat 30 hřiwen stříbra. Ten po wečeři při koflicích, jak býwá mezi hospodářem a hostem, tázaje se, kdo by byl a odkud neb jaká jest příčina jeho cesty, chytře od něho wyzwídal. A jak zwěděl, že koná poselstwí proti biskupu Gebhartowi, nesnesl toho, aby žaloba ta byla donesena proti jeho pánowi; i poslal za ním druhého dne šibaly, aby nějakým příkořím překazili úmysl jeho cesty. Kterížto napadše jej na cestě, pobrali mu peníze, uřizli mu nos, a jestližeby se newrátil, namířenými k hrdlu jeho meči hrozili mu smrtí. On pak ze strachu, aby nebyl ač ostudného zbawen žiwota, nawrátil se k swému biskupu na Morawu.

29. Tu z welkého wzrostl wětší hněw knížete, a opět uzawřeno jest poslání do Říma, však spůsobem opatrnějším a s jistější ochranau na cestě. Byl jest totiž mezi kaplany knížecími kněz jeden jménem Petr, pocházející od otce Podiwy, jenž držel sw. Jiří

proboštwí a wyznamenáwal se nad jiné w písmích učeností a obojí znal řeč jak německau tak Římskau. Toho kníže wyprawil do Říma se županem Předau synem Buzowým, ne bez welkých peněz, a odewzdal jim prwní i potomní křiwdy učiněné sobě a biskupu Janowi od bratra w sepsání uwedené, aby je k uším apoštolského donesli. Aby pak bezpečněji mohli cestowati, poručil je falckrabí císaře Římského Rapotowi, žádaje jeho s welkau prosbau, aby poslowé cestowali do Říma a zase wrátili se pod jeho průwodem. Neb byl ten hrabě tak mocný, že měl až do Říma pořád po sobě swé vlastní wsi a dědiny a po zámčích bojowníky sobě oddané; také pak od řečeného knížete bral 150 hřiwen g stříbra ročního platu. Když pod jeho průwodem poslowé přišli do Říma, odewzdali apoštolskému psaní dwěma sty hřiwen namazané. Kterézto když od písaře přede všemi bylo přečteno, tázal se jich papež Římský, zdali slowy w tom stojí, co bylo znění listu. Řekli poslowé, žeby bylo welmi neslušné, abychom něco jiného písmem, něco jiného ústy přednesli. Tu ten, jenž byl po papeži druhý w sezení, tázaje wšecky, kteří byli přítomni we shromáždění, usaudil, takowé pohoršení že musí wymýtěno býti z církwe rozkázáním apoštolským. Hned poslán jest do Čech Rudolf, náměstek a radda papeže Řehoře, mělali by se wěc tak, jak byla papeži oznámena, aby na jeho místě chyby napravil, neposlušné potrestal, newěřícím domluwil, nedbající klatbau udeřil. A byloli by co, ježto by přesahowalo míru naprawení, aby odložil a odkázal k wětšimu slyšení stolice apoštolské.

30. Když přijel posel apoštolský, našel kněze Wratislawu na hradě Praze; jemuž podaw apoštolského požehnání a obecného wšechněch otce za syna přijetí, takowé užil wáznosti a moci, jakoby on sám papež tudíž byl přítomen. Potom kázal knížeti, aby wšechny přední muže w zemi spolu i opaty a probošty kostelů jakož i Jana biskupa morawského swolal k swaté synodě. Ku kteréžto biskup Gebhart poprwé a podruhé jménem byw wolán, odepřel přijítí, a naposledy takowau prý dal odpowěd: Dle ustanowení zákonů, bez ujmy důstojnosti a sprawedlnosti papežské, k twému nepřijdu

sboru, leč by tu byl mistr můj metropolita Mohučský a jiných spolubiskupů počet walný přítomen. Wěděltě, žeby tu wpadl do osidel a do odplat i do hanby. Posel však Římský wida, že jest pohrzen a zahanben, hněwem pohnut ssadil jej se wšelikého úřadu kněžského, a zbawil jej důstojenstwí biskupského. To uslyšewše netoliko kanowníci, nýbrž i po kaplích žáci, wšichni roztrhali šátky swé, a obnažili oltáře jako u weliký pátek. Matky církwe čelo swraštilo se wráskau nemalau, že umlkly služby úřadu kněžského. A jestližeby pastýři jeho nebyla nawrácena předešlá čest a důstojenstwí, chtělo všechno duchowenstwo raději na wždy pozbyti swých důstojenstwí. Kardinál pak, wida že byl wždy wětší zmatek w lidu, nutností puzen nawrátil biskupowi aspoň kněžský úřad. A jestližeby jeden i druhý biskup toho téhož roku z uwedených příčin newydali počtu papeži Římskému, pobádal obadwa klatbau. Bez meškání jeli biskupowé řečení do Říma, a podali apoštolskému znění listů swých; kteréžto když byly přečteny, nebyla jejich pře ani připuštěna ani zawržena ani w potaz wzata, než kázáno jim odebrati se do swých hospod, ažby byli zase powoláni k obecnému sboru dne ustanoweného.

31. Tytéž dni byla přijela do Říma Mahtilda, paní welmi mocná, která po smrti otce swého Bonifacia ujala panstwí celé Longobardie i Burgundie, majíc moc woliti, dosazowati neb ssazowati přes 120 biskupů. Jejího pokynutí poslauchal celý řád senátorský jako vlastní paní swé, a sám papež Řehoř skrz ni sprawowal božské i lidské věci, poněwadž byla nejmaudřejší rádkyně a we wšech protiwenstwích i potřebách kostela Římského nejwětší přízniwkyňe. Z jejího rodu biskup Gebhart krwí mateřskau pocházeje odwozowal swakowstwí. Což když sám o sobě oznamowal, jak zwěděla řečená paní, že jest její pokrewný přítel, počala jej welmi ctíti a pánu apoštolskému poraučeti a jako k swému bratru jak jen mohla poctiwě se chowati. A jistě byl by biskup Gebhart dobré jméno i čest s důstojenstwím ztratil, kdyby ona nebyla býwala w Římě; jejímž prostřednictwím a když apoštolského mnohými prosbami obtěžowala, stal jest se mír mezi řečenými biskupy na ten spůsob,

aby w pokoji a tichosti, spokojeni jsauce se swými biskupstwími, žili. Neli pak, aby po desíti létech opět ke stolici apoštolské se nawrátíli, by wzali rozsudek w té při. A tak skrze papeže Řehoře způsobením Mahtildiným nawrácen jest biskup Gebhart k swému předešlému úřadu a důstojenstwí, léta 1074, když slunce wstoupilo w 15. stupeň panny. K tomu také též způsobením Mahtildy papež pán odewzdal poslům českým dopis, jímž nařizowal a poraučel knížeti, aby swého bratra Jaromíra poctiwě přijal a jeho jako otce swého a pastýře we všem poslauchal i aby spolu žiwi byli w pokoji s božím požehnáním.

32. Ale poněwadž nám připadla zmínka o Mahtildě, jednu wěc, co ta žena zmužile učinila, w krátkosti oznámím, aby nebylo čtenáři s omrzením. Tedy když panna prwé řečená mezi mnohými wálkami wždy jsauc wítězná, po smrti otce swého žijíc bez manžela, sprawowala samotná panstwí longobardské welice rozsáhlé, widělo se knížatům té země a hrabatům i biskupům, přimluwiti jí, aby sobě wzala muže, aby wznešenost králowská i spotomstwem nezašla bez dědice. Ona pak přiswědčiwši k radám jejich, poslala k wéwodowi šwábskému jménem Welfowi psaní málo slowy mnoho obsahující: Ne z lehkomyšlnosti ani ze smělosti ženské, než pro dobré weškerého králowstwí mého posílám ti tento dopis, který když obdržíš, obdrž mne i panstwí celé Longobardie. Dám ti tolik měst, tolik hradů, tolik paláců slawných, zlata a stříbra množstwí nesmírné; nad to nade vše jméno slawné obdržíš, jestliže se mi zalíbíš. A však neznamenej mne proto lehkosti přislowím, že se k tobě prwní obracuji oslowením. Neb jest dowoleno jak mužskému tak ženskému pohlawí, žádati sobě řádného manželstwí. A nezáleží na tom, zdali muž nebo žena dotkne se prwní čárky lásky, jen když se stane nerozlučitedlné zasnaubení. Kteréz jinak se nestáwá než swolením obau. Zdráw bud. Co jest pak k tomu wéwoda Welf odpowěděl, neb jakým způsobem jí přiswědčil, neb kolik tisíc oděných paní Mahtilda k uwítání wéwody na hranice longobardské napřed poslala, neb jak poctiwě sama jej přijala, nebo s jakau přípravau hody wystrojila, kdoby wěděti chtěl, prwé by den swětly

došel, nežby všecho to přečetl. Ať ustaupí král Assuerus se swými přípravami, který swým bojovníkům slavné učinil hody po 120 dní. Ať přestane králowna Saba diwiti se stolu a jídlům králowským Šalomaunowým. Neb co onde bylo celé, zde stý díl byl větší než ono celé. Co wíce? Přišla noc, wstaupili do ložnice; položili se spolu oba na vysoké lože, wéwoda Welf bez Wenuše s Mahtildau pannau. Tu mezi jiným a po takowých wěcech, jaké se mezi takowými dějí, wéwoda Welf řekl: o paní! cos si usmyslila, proč jsi mne wolala, bys sobě smích ze mne učinila, a mne w pomluwu lidem a w pomatení hlavy uwedla? Wíce sebe zahanbuješ, když mne zahanbiti chceš. Jisté bud z twého nařízení bud od služek twých nějaké čary bud w šatech twých bud w loži jsau ukryty. Wěř mi, kdybych byl studeného přirození, nebyl bych nikdy přišel tobě k wůli. To když w prwní a we druhé noci wéwoda paní wytykal, třetího dne samotná jeho samotného zawedla do ložnice, postavila do prostřed stolice, a na ně položila desku ze stolu a ukázala se mu nahá jako ze žiwota matčina, i prawila: Hle, cokoli jest ukryto, jest ti všecho odkryto, a není kde by se jaké čary skrýwaly. On pak stál š ušima schlípenýma jako smutné duše oslík neb jako řezník, který dlauhý nůž brause stojí w krámě nad tučnau kráwau z kůže swlečenau, chtěje ji wykuchati. Když pak dlauho seděla žena na desce a jako hus, když sobě dělá hnízdo sem a tam wrtíc ocasem darmo, konečně wstala nahá žena rozhněwaná, a popadla lewau rukau obličej polomuže, a naplywši na prawau dlaň, dala mu welký políček, i wystrčila jej ze dweří, prawíc:

Klid se ohyzdo, a králowství toho dél nehanob mi;

Bídnější než mol jsi ty, bídnější toho řasu;

Zejtrali tě spatřím, zachwátí smrt tebe děsná.

Tak potupen byw, wéwoda Welf utekl, a odnesl všem swým potupu na wěky. Postačí, že jsem to w krátkosti powěděl, což bohdejž bych byl nepowěděl.

33. Stalo se pak, že když se biskup Gebhart nawrátil z města Říma, welmoži všichni, kteří byli jeho služebníky, z nawrácení jeho welice se radujíce, wyšli jemu naproti až k samému wýchodu lesa.

Kterěž on u weselosti přijal, a když jim wyprawował, co se bylo w Římě dálo, a kterak jest ujistěn pomoci paní Mahtildy, k jednomu z nich, kterého měl nad jiné rád, jménem Bělcowi, prawil žertuje: Podíwej se, jakau si nesu bradu zpět; a rukau si ji hladě, dí: jistě by slušela císaři. Onen pak řekl: líbí se mi wšecko, co chwálíš, pane, ale ještě wíce bych chwálil, kdybys mysl změněnu přinášel s bradau. O! kdybys ji byl změnil, byl bys býwal napotom w pokoji.

34. Nechci též mlčením pominauti, co se mi toho roku, když jsem ještě byl we školách, přihodilo slyšeti a widěti. Jednoho tedy dne, když jsem přežwykował žalmicky, stoje w kryptě swatých mučenníků Kosmy a Damiana, přišel muž jakýsi, nesa woskowau swíčku a stříbrný drát, jímž byl dle uložení we snách přeměřil audy těla swého, a přistaupiw ke mně, prawil: Ej, powěz mi dobrý hochu, kde leží swatý Radim, bratr swatého Wojtěcha? Já jsem pak mu řekl: Jehož ty jmenuješ swatým, není ještě od apoštolského swatořečen; posawad slaužíme za něj mši co za zemřelého. On pak dí: Toho já newím, ale jedno wím, když jsem byl w Krakowě we hradě tři léta wsazen do podzemního žaláře, we kterém bylo shůry jedno okénko, kterým mi podávali chleba a wody zřídka, když se můj žiwot w té auzkosti nacházel, stanul jednoho dne wedlé mne muž, jehož raucha byla bílá jako sníh a twář jeho se leskla jako slunce; tolik se pamatuji, a w tom jsem byl u wytržení, a jako z těžkého sna se probudiw, znamenal jsem, že jsem stál před hradem. A ten, jenž se mi w žaláři zjewil, stoje wedlé mne prawil: Putuj do Prahy, neboj se nižádného, a wejda do kostela sw. Wíta do krypty swatých mučenníků Kosmy a Damiana, obětuj dárek swůj u mého hrobu. Já jsem Radim, bratr swatého Wojtěcha. To mi řekl, a w tom zmizel z očí mých. Hle, tyto wlasý a hubenost obličeje mého swědčí, že prawé jest, co ti wyprawuji. Krom toho často w též kryptě widají znamení strážci kostela, když přihlížejí ke swíčce, která se tam rozswěcuje w noci.

35. Nemíním také pominauti wálky, kterau wedli kněz Wratislaw a bratří jeho Konrád i Otto proti markrabí rakauskému Lipoltowi, synu Lucowu; ale prwé musíme widěti, odkud posla takowá záští mezi Lipoltem a Konrádem polowládcem morawským; nebo prwé

byli spolu vždy přátely. Poněwadž totiž hranice obau zemí nejsau rozděleny lesem, ani horami, ani žádnými překážkami, nýbrž říčka, jménem Dyje, tekaucí rowinami, sotwa je rozhraňuje, wždycky w noci zlí lidé nawzájem vycházejíce na lup, pobírajíce dobytek, hubíce dědiny, z obojího národu kořisti sobě činili. A jako často maličká jiskřička welký rozněcuje oheá, tak ti, o kterých jsme prawili, páni, když nechtěli škodliwý traud uhasiti, z těchto malých příčin přišli k welké swých záhubě. Nebo když častěji Konrád posílal k markrabí, aby takowau wýtržnost stawil, on pak w hrdém nadýmání se slow jeho newážil, obrátil se s prosbau k bratru swému Wratislawowi, knížeti českému, žádaje jeho na pomoc proti pychu německému. Kterýž, ač směl důwěřowati w síly swé, nicméně jeden zástup biskupa Řezenského wybraných bojowníků za peníze sobě najal ku pomoci. Aníž tajil kníže markrabímu swého příchodu, nýbrž poslaw jednoho ze swých služebníkú, jako opačnau řečí mluwě, wzkázal mu, aby mu zjednal hody weliké, a slibowal, že přijde brzy hrát s ním w kostky Marsowý. K tomu se markrabí wzradowal, a od swináka do woláka kázal wšechněm ozbrojeným wšelikého druhu železem, od šidla až do otky, aby se přichystali do boje. Kníže Wratislaw přitáhl s Čechy i také s Němci, kteří byli biskupa Řezenského. S druhé pak strany připojili se Otto a Konrád se swými se všemi, což jich jest na celé Morawě, bojowníky. Jak je spatřil markrabí zdaleka přicházetá w rowině, spořádal swé napřed na spůsob dřewěného klínu, a posílil myslí jejich napomenutím takowého oslowení: O bojowníci, jejichž síly jsem já dostatečně zkusil mnohými slastnými bitwami! nebojte se oněch těkawých stínů, o kterých já welice lituji, že jest jim pole otewřeno k útěku. Neb wím, že nesmějí s wámi boj swěsti. Newidíte-li, že se wyzrazují slabostí sil, které strach sehnal w jeden hluk? Není tam widěti žádné podoby zbraní, jsau to tuším owce a pokrm wlků. Co stojíte, o! wlci drawí a lwíčata diwoká? wtrhněte do stád owec, a trhejte těla tu stojící bez krwe, která prwé padnau, než boj uwidí, a brzy budau krmiti naše wýry a jestřáby. O! peklo, jaké to dnes odewzdáme tobě oběti 1 Rozšír dílny swé ku přijetí duší Čechů. Neb wím, že jsau

Bohu o swatým jeho w nenáwisti, lidé bez milosrdenství, kteří proto do této země wešli, aby nejen naše statky, ale i manželky naše a jejich dívky pobrali; čehož bůh daleko uchovej. Však ale kdyby některému z wás bylo umřítí; jedna ta smrt jest blaženější než každá jiná smrt, umřítí pro wlast drahou. Bylby mluwil více; ale útok Čechů zkrátil jeho slowa. Neb kníže Wratislaw, když widěl, že se nepřítel nehýbal z místa, kázal nejprwé Němcům udeřiti na prawé křídlo. Bratří pak swé, Konrada a Ottu, postawil aby bojowali na lewém křídle. Sám však kde byl nejhustší šik nepřátel w samém čele Marsowě kázal wojsku swému sesednauti a w pěším setkání bojowati s protiwníky. Kteríž rychleji než wyřčeno skočili s koní, a zdwihše křik powzbuzující, jako oheh do suchého strniště puštěný zuří, tak síly nepřátel mečem zničili a na zem je powalili, a z tak welkého množství sotwa kdo zbyl, který s markrabím samým utekl. A takto stáda owec ukojili lwíčata; a Čechowé, ztratiwše málo swých, nad Rakušany dobyli znamenitého wítězství. W této seči jsau zabiti Stan s bratrem Radimem a Hrdoň syn Jankůw a Dobrohost syn Hynšůw a jiných nemnoho, léta od narození páně 1082, dne 12 Kwětna. Král Jindřich obléhal Řím po dvě léta.

36. Léta od narození páně 1083.

Léta od narození páně 1084 král Jindřich stal se císařem.

Léta od narození páně 1085 dne 25 Prosince zemřela jest Judita, manželka Wladislawowa, knížete polského, která byla dcera Wratislawowa knížete českého. Ona, poněwadž byla neplodná, sebe samu vždy mrtwila, obětujíc sebe co žiwau obět Bohu se slzami, oddávajíc se almužnám, pomáhala wdowám a sirotkům, zlato a stříbro welmi štědře rozdávajíc po klášteřích, poraučela se modlitbám kněží, aby skrze modlitby swatých plod, jehož příroda jí odpírala, z milosti boží obdržela. Mimo to poslala kaplana swého, jménem Petra, aby sliby její ke hrobu sw. Jiljí, jakož i jiné dárky opatowi a bratřím donesl, aby skrz jejich přimluwu Bůh wyslyšel její modlitbu. Kterýž hned jak splnil rozkazy paní swé, když chtěl putowati zase k domowu, opat prý jemu takto řekl jako ústy prorockými: Jdi s božím požeňnáním, a po wěz paní swé: doufej w

Boha a newiklej se u wíře, nebo počneš a porodíš syna. Neb není nikdo, kdoby neobdržel, zač swatého Jiljí wěře žádal. Ale bojím se, abychom snad Boha neurazili, když naň proti osudu modlitbami doléháme, byt pro zásluhy našeho patrona někdy žádajícimu propůjčil, co příroda zakazuje. Když onen paní swé to oznámil, swým časem počala; a když porodila syna, třetího dne zemřela při prwním zpíwání kohauta dne swrchuřečeného. Syn pak její potom na křtu jest nazwán Boleslawem, dle jména strýce swého.

37. Léta od narození páně 1086 z rozkazu a spůsobením císaře Římského třetího Jindřicha, rozmnožitele říše, držán jest welký sněm we městě Mohuči. Tam čtyři arcibiskupowé a 12 biskupů, jejichž jména potom oznámíme, spolu s opaty klášterů a jinými wěrnými zasedajíce, mnoho nálezů o stawu církwe swaté písmys stwrdili. W tomto shromáždění týž císař se swolením a schwálením wšech welmožů, wéwod, markrabí, hrobat a biskupů kníže české Wratislawa postawil jak nad Čechy tak nad Polskem, a wložiw na hlavu jeho swau rukau korunu králowskau, kázal arcibiskupu Trierskému, jménem Engelbertowi, aby jej we hlawním sídle jeho w Praze za krále pomazal a korunu na hlavu jeho postawil. W témž sboru biskup Pražský Gebhart písma staré žaloby swé předložil o biskupu morawském Janowi swrchuřečeném. Ač ten toho roku byl již sešel s tohoto swěta, nicméně biskup prwé řečený, welice se staraje napřed o budaucnost a skrze přátely jednaje, naléhal císaři na uši, aby w tom místě nebyl opět jiný biskup dosázen. Rozwinul přede wšemi privilegium někdy od swatého biskupa Wojtěcha, předchůdce swého, stwzené, jak od papeže Benedikta tak od prwního Otty císaře. K jehožto sprawedliwé stížnosti císař, pohnut prosbami knížete Wratislawa, bratra téhož biskupa Gebharta, a radau arcibiskupa Mohučského Wezela i jiných dobrých, kteří přáli sprawedliwosti, k starému přidal nowé privilegium skoro téhož znění, a znakem císařským stwrdil, jak se dále ukáže. Kteréhožto privilegia opis jestliže do tohoto díla našeho wložíme, za zbytečné nepokládáme; obsahuje totiž toto neb takowé znění:

We jménu swaté a nerozdílné Trojice. Jindřich třetí, z přízně

milosti boží Římský císař, rozmnožitel říše. Víme, že přísluší jménu královskému a důstojenství císařskému, abychom prospěchům kostelů božích všudež napomáhali, škody neb křivdy od nich, kdežkoli by potřebí bylo, zaháněli. Pročež chceme, aby všem věrným božím i říše naše, jak přítomným tak budoucím, bylo vědomo, kterak věrný náš biskup Pražský Gebhart často svým spolubratřím a spolubiskupům i ostatním knížatům našim a posledně nám žaloval, že biskupství Pražské, které od počátku přes celé knížetství české i moravské jedno a celé bylo zřízeno a jak od papeže Benedikta tak od prvního Otty císaře tak stvrzeno, potom se swolením jeho předchůdců pauhau mocí panujících podstrčením nowě dosazeného biskupa wnitř hranic jeho bylo rozděleno a zmenšeno. Kterýžto když w Mohuči před legaty stolice apoštolské, u přítomnosti naší a mnohých welmožů říše naší tauž žalobu wznesl, od arcibiskupů Wezla Mohučského, Sigewina Kolínského, Egilberta Trierského, Liemara Bremenského, též od biskupů Dětricha Yirdunenského, Konrada Maastrichtského, Oldřicha Eistetského, Otty Řezenského, se swolením laiků, knížete českého Wratislawa a bratra jeho Konrada, wéwody Fridricha, wéwody Litolta, falckrabí Kapoty a všech, kdož tam jsau byli pohromadě, prwotní ona osada s weškerým objemem hranic swých jest stolicí Pražské prisauzena. Hranice pak její na západ tyto jsau: Tuhošť, která dosahuje krozhraní řeky Kauby, Mža, Sedlice a Lučané a Děčané, Lutomiřici, Lémuzi až k rozhraní lesa, který Čechy ohrazuje. Potom na půlnoc tyto jsau hranice: Pšowané, Chrowáti a druhá Chrowáti, Slezané, Třebowané, Bobořané, Dědošané až k rozhraní lesa, kdež přicházejí hranice Milčanů. Odtud na východ má tyto řeky za hranice: totiž Buh a Styr s hradem Krakowem a s krajem, jehož jméno jest Wáh, se všemi krajinami k řečenému hradu náležejícími, kterýž jest Krakow. Potom připojením hranic uherských až k horám, které slowau Tatry, široko wztahuje se. Konečně w té straně, která jest obrácena na poledne, připojením krajiny moravské až k řece, která slowe Wáh, a k rozhraní lesa, který se nazývá Moure, i té hory, osada ta se wztahuje, kdež s

Bawory hraničí. Prostřednictwím tedy naším a přistaupením obecného přiswědčení knížat stalo se, že kníže české Wratislaw a bratr jeho Konrád swrchuřečenému biskupu Pražskému, bratru swému, osadu, které se řádem saudním dožadował, celkem zpět přičetli a nawrátili. A protož my prosbau téhož biskupa rozumně jsauce nawedeni, znowodzelení Pražského biskupstwí výrokem naší císařské moci jemu a nástupcům jeho stwrzujeme a stanowíme, rozkazující nezrušitedlně, aby napotom žádná jakéhokoli stawu osoba aneb jaký lidský spolek Pražskému kostelu čehožkoli z práwa jeho w mezích prwé naznačených odciziti se neopowázil. Kteréhožto znowodzelení a stwrzení moc aby po všechen čas stálá a nezwrácena zůstala, tento list o tom kázali jsme sepsati, kterýž, jak jest widěti, vlastní rukau stwrdiwše přitištěním znaku našeho dali jsme označiti. Dáno dne 29 Dubna léta od narození páně 1086, indikcí 9, roku pak Jindřicha pána kralowání 32, císařstwí třetího.

Znak pana Jindřicha třetího císaře Římského, rozmnožitele říše, který jsem já widěl císaře samého swýma rukama znamenati w privilegii Pražského biskupstwí.

38. Rowněž toho roku z uložení císaře Jindřicha a sprostředkowáním arcibiskupa Mohučského Wezela po legatech apoštolských, kteří byli při tom sboru, pan Kliment papež dle prwéřečených hranic privilegiem swým stwrdil biskupstwí Pražské k žádosti a přičiněním biskupa Gebharta skrze kaplana jeho jménem Albína, kterého s legaty apoštolského z Mohuče z též přičiny byl poslal do Říma.

Téhož léta dne 9 Čerwna zemřel jest Otto kníže morawské, bratr Wratislawu knížete českého. Mezitím Egilbert arcibiskup Trierský, poslechnuw rozkazu císařského, přijel do sídelního místa do Prahy, a dne 15 Čerwna mezi slaužením mše swaté pomazal Wratislawu, w králowské znaky oděného, za krále, a posadil korunu na hlauwu jak jeho tak také manželky jeho Swatawy, rauchem králowským ozdobené, při čemž žákowstwo a všichni welmoži třikrát wolali: Wratislawu králi, jak českému tak polskému, wznešenému a pokoje milownému, od Boha korunowanému, žiwot, štěstí a wítězstwíl

Potom třetího dne arcibiskup podle královské wznešenosti nesmírnu tíží zlata a stříbra obohacený a jinými dary a poctami obdařený s welkau poctiwostí wesele odejel k domowu.

39. Léta od narození páně 1087 král Wratialaw sebraw pole wytáhl do Srbska, které jemu prwé císař Jindřich odewzdal nawždy w majetek. A když obnowowal nějaký zámek řečený Hwozdec blíž hradu Míšně, co jiní setrwali w díle, poslal dwa zástupy wybraných bojowniků se synem swým Břetislawem ku pomstění učiněného sobě prw pychu. Nebo předtím jednoho času, když se wracel od dworu císařského, náhodau stalo se, že přenocowal w jedné wsi welmi weliké, řečené Kileb; kdež w noci stala se různice mezi jeho lidmi a obywateli, a zabiti jsau od wesničanů dwa bratří, prwní mezi prwními této wlasti slaupowé znamenití, ctnosti swětlem se zářící, Načerat a Wznata synowé Tasa župana. Ihned dle rozkazu králowa ti, kteří byli posláni, spěchajíce dnem i nocí, třetího dne o prwním swítání udeřili s welkau silau na tu wes, a pobrali wšecky swrchky jejich, a je samy i ženy jejich swlékli až do řemínka na střewíci, a od země stawení rozbořili, ohněm pálíce; i odwedše s sebau koně i dobytek, bez úkoru na cestu se dali. Ale když bylo poledne, když šli přes jednu řeku, syn knížecí, shledaw příjemná místa u řeky, kázal štítonošům s kořistí napřed jiti, muže wšak w boji udatnější pozwal, aby tu s ním obědowali. A poněwadž bylo welké parno, syn knížecí horkem příliš rozpálen, po obědě se trochu občerstwil we wodě plowaje. Tehdy poslal k němu Aleš župan, tak mu wzkazuje: Nепlowáš tu, dí we swé Wltawě nebo w Ohři. Nechej meškání, udatných mužů poklady neseš. K tomu mladík odpowědel: Jest to přirozeno starcům, že se pokaždé třesau, jak wítr zawěje, a smrti, ač jim již nastáwá, wíce než mladí se bojí. Což když oznámeno bylo Alšowi, řekl: Bůh dej, ale s dobrým wýpadkem, aby nyní byla takowá a newyhnutedlná štěstí příhoda, aby mladíci widěli, zdali se starci čili oni wíc bojí smrti. Co to mluwil předřečený župan, hle wíc než dwadcet jezdců poslaných od Sasů ukázalo se, aby je cimbálkem wylákali, tak jako kolčawa chtíc nepřítelē swého hada uškrtiti, stínem swého ocasu jej láká z díry. Naši, jak je uwiděli, lidé

nepowážliwí, wíce smělí než prozřetelní, ač jim Aleš welice zrazował a zbranował a zpět je wolal, běželi w smrt swau honíce nepřátely. Nebo hned železný pluk Sasů wyskočil z úkrytu, a ani jeden z našich, který byl za nepřátely běžel, neušel. Když pak ti, kteří byli w ležení zůstali, widěli do nebe wystupowati chumáč prachu jako wírem, i ač náhlé a nenadálé příhody někdy i nejudatnější muže w boji we zmatek uwádějí, nicméně zbrani co nejrychleji se chopili, nepřátelům mužně se postavili; swedena bitwa silau nejwětší, třeskot zbrani a křik mužů až do oblaků se strhnul; kopí w prwním setkání se zlámala, na meče došlo, až pomoci boží Sasowé obráčení jsau na útěk; naši dobyli wítězstwí, však welmi krwawého. Poněwadž pak bojowníci druhého řádu byli s kořísti již napřed šli, w této bitwě sami toliko šlechtici zahynuli, Aleš, Ratibor zeť jeho, Braniš s bratrem swým Slawau a jiných welmi mnoho. Předa župan, přišed o nohu, sotwa smrti ušel. Syn pak knížecí raněn jest pod prawým palcem; a kdyby nebyl jílec meče, který držel w ruce, ránu zadržel, celkem byl by o ruku přišel. Stala se pak tato porážka dne 2 Čerwence.

40. Léta od narození páně 1088. Těch časů, za kterých se wyprawuje, že se toto stalo,

Byl jest bojowník; jeho jest bylo Beneda jméno;

Welkoduchý to jinoch, wýtečný tak těla krásau,

Jak jest Hektor byl nebo Turnus we zbrani krásný.

Splozen byl Juratau; tomu Tas prwním slowe předkem.

Newím, pro jakau wěc tehdy uraziw také krále Wratislawu, utekl do Polska, a stal se bojowníkem paní Judity manželky knížete Wratislawu. A když již uplynula dvě léta, wratiw se z Polska, přišel k Wigbertowi, zeti králowu, aby jeho přímluwau mohl zase dojiti předešlé milosti u swého pána. Ale poněwadž tento Wigbert byl muž we wěcech welmi obezřetný, nechťeje, aby w čem tchána swého urazil, dal mu radu, přimlawaje jemu, aby zatím zůstal we wětší jistotě u biskupa Míšeňského jménem Bennona a jeho aby sobě rowněž zjednal za přímluwce. Mezitím stalo se, že král Wratislaw opět přitáhl s wojskem swým do Srbska, aby prwé řečený hrad

Hwozdec přeložil na jiné pewnější místo; a jak zwěděl král, že jest Beneda we hradě Míšni, poslal pro něj, aby k němu přišel pod umluwau wíry. Hned jak jej král widěl přicházeti, počal mysliti, jak by jej lstí mohl zajmauti. Tu po mnohých řečech wzájemně mluwených a některých jak se hodilo přetwářených, wzal jej král lstiwě za prawau ruku, a wedl jej stranau wen z ležení, jakoby tam chtěl s ním saukromí mluwiti. Tu wida rukowět a jílec meče zlatý, kterým byl bojownik opásán, mezi jiným tázal jest se ho, coby meč jeho zmohl. A on dí: Kdybys žernow položil na přilbu, obojí najednou i hlavu i tělo až ku kyčlám jednau ranau tím mečem rozpoltím. Diwil se král lstiwě, a chwálil meč, a žádal, aby mu jej ukázal. On pak nic zlého netuše, wložil králi do ruky meč z pošwy wytažený. Jež král wzal, a rukau jím máchaje, prawil: Co říkáš nyní, zkurwysynu? a přítomnému komorníkowi, který byl sám jeden s ním, clowěk horší nejhoršího, Wítowi Želibořicowu prawil: chop se ho, chop ho wzwýši, a spautej ho do kozlíka. Ale poněwadž wždycky na smělé smělost není jistá, smělý bojownik najednau wytrhnaw komorníkowi od boku meč za jílec, přetal kyčly jeho weskrz; kterýž zaklopýtaw na zem, ležel položiwý. A neutekl bojownik udatný, ačkoli utéci mohl, ale jako Herkules, na Lernejskau Hydru dorážeje a odskakuje,

Krále mečem poraní přešpatným jen něco málo,

Sám ani jedné však nepřijme od knížete rány, až na křik přihnali se z ležení.

Kukata pak prwní přiletí sám před všemi napřed, a jako do kance na sebe se řítícího wrazil do bojownika swůj široký bodák. Tu král jako by se mohl na mrtwém wymstíti, kázal jej přiwázati koni na ocas za nohy a tak sem a tam wléci přes trní.

41. Léta od narození páně 1089 založení kostela Wyšehradského.

Léta od narození páně 1090. Starý onen had, lidského pokolení nepřítel, který nikdy nespí, ale wždy pokojným pokoje nedává, nesnesl toho, aby déle w pokoji žili bratří, totiž král Wratislaw a biskup Gebhart. Toho pokauší mam au sláwau a ctižádostí, onoho pobádá hrdostí a nadýmawým wynášením se pýchy, ale tak, že ani

onen tomuto neustaupí, ani ten onoho nemůže překonati. Ten nechce míti bratra sobě rovného, onen nechce jmín býti za menšího než bratr; ten chce předčiti, onen nechce se podřídí ti; ten chce jako král panowati a přewyšowati, onen nechce rozkazů jeho poslauchati, než toliko k císaři se přiznává swau službau, od kterého přijal biskupstwí. I tak až mužskau vysokomyslností mezi sebau někdy newřeli, že často w zasvěcené swátky král neměl biskupa, aby mu korunu postawil na hlavu. Tauto potřebau i také, ctižádostí král puzen, ne z rozumu, ale z pauhé panstwíchtivosti opět podstrčil kaplana swého jménem Wecela w zemi morawské za biskupa. Tím činem zřejmě na sobě ukázal, že netoliko zawrhnuł, co byl sám před císařem a před biskupy schwálil, aby bylo sjednoceno obojí biskupstwí, nýbrž i že porušil privilegium papeže Klimenta, kterým on byl hranice téhož biskupstwí stwrdil. Aby u apoštolského wedl stížnost na tuto křiwdu učiněnou kostelu, chtěl biskup Gebhart jeti do Říma; ale poradil se se swými služebníky, prwé zašel k starému příteli Wladislawowi, králi uherskému, a oznámił mu křiwdu swého kostela, žádal od něho pomoci k cestě do Říma,

Newěda ach, že osud již blížký jej očekává.

Nebo prwního dne, když ku králi přišel, upadl we welkau tělesnou chorobu. A poněwadž byl blízko hradu Ostřihoma, wyprawil jej tam král na lodi, poručil pěči o něj biskupu onoho hradu.

Šest dní jak weliké, ach! jest snášel tu bolesti,

Od slz nelze mi jest a nemožné slowy wyřici.

Sedmého pak dne již k večeru, když

Šesté před prwním Čerwencem swítilo slunce,

Perla duchowních též i Čechů všechněch ono swětlo

Přeslawné w učení, Gebhart biskup to pobožný,

W Kristu by žil, z toho již jest ze swěta odstěhowal se.

O jehož obyčejích, též spůsobu žiwota duch můj

Rád by chtěl mnoho díti, prsaum však síla dochází;

Málo však, co widěl jsem sám, přede wyprawowat chci.

42. W čas čtyřidcetidenního postu byl takový jeho zwyk. Košili

hůněnau wždy maje wespod, swrchu ozdoben rauchem biskupským jewil se we dne zrakům lidským, w nocích však oděn hrubým plátnem, tajně wšed do kostela, a na dlažbě k zemi lehnuw, tak dlauho setrwáwal w modlení, až byla zem, na které ležel, mokrá od deště slz. Potom wstal ku konání lásky k bližnímu, a prwé než říkal žalmy, kolik nalezl bídnych před kostelem, dobrého skutku hojností přispěl jejich chudobnosti; po skončení žalmů též učinil. Po ranní pak rozdělil 40 čtvrtí chleba a tolikéž slanečků nebo částek jiné krmě mezi chudé. Po čtvrté pak když se blížil den, dle počtu apoštolů umyw nohy dwanácti pautníkům, rozdělil mezi ně dwanáct kusů peněz. A w hodinu oběda posadiw je we vzdálené jizbě čili chýši, hojně jim co potřeba předkládal, a prawicí swau jídlo a pití žehnal. Potom šel ke stolu weřejnému, a nakrmil s sebau 40 chudých. Podobně při stolici swé w Praze ustanowil každodenně krmiti 40 chudých a dwakrát za rok odíti od řemínku na střewici až do tlapce na klobauku. Také několik přespólních příchozích a chudých duchowních welkými dary zjednáwal, aby po celý čtyřidcetidenní půst s ním zůstáwajíce, jak za živé tak za zemřelé žaltáře čítali. E jednékaždé službě mešní, kolikž se jich koli každý den w kapli konalo, dáwal platiti po třech mincích penězích. Každý pak den nedělní obětowal 12 peněz, o swátcích pak apoštolů neb o jiných wětších slawnostech po dwau stech stříbrných na skříní swatých ostatků. A jak byl štědrý, bawíli tě maudrý čtenáři wěděti, biskupského kožišku nikdy celý rok nenosil, nýbrž jeden zimní o welkonocích, druhý pak letní na swátek sw. Wácslawa swým kaplanům darowal. Tak wěz že byl štědrý i w jiném swém darowání. Po jeho smrti léta od narození páně 1091 dne 4 Března zwolen jest za biskupa Kosmas, jak od krále Wratislawa tak ode wšeho duchowenstwa a lidu českého, za císařstwí třetího Jindřicha, rozmnožitele říše, který však toho času w Lombardii jednal záležitosti císařské.

43. Téhož léta dne 17 Dubna, we středu druhý týden po welkonocích shořel jest chrám swatých mučenníků Wíta, Wácslawa a Wojtěcha na hradě Pražském. [A w zimě nebylo ani sněhu ani

deště.] Toho roku král Wratislaw welice se rozhněwal na bratra swého Konráda, že on nezapomenuw na wzájemnau lásku, přál straně synů bratra swého Otty, Swatopluka totiž a Otíka, kteréž byl král wypudil z otcowského dědictwí a dal hrad Olomauc a jiné hrady swému synu Boleslawowi; kdežto on za nedlauhý čas potom w předřečeném bradě uchwácen jest předčasnu smrtí dne 11 Srpna. A poněwadž oni tři bratří, totiž Jaromír, Otto a Konrád, pokud byli žiwi, tak byli jedné mysli, že jich král žádnými lstmi nemohl roztrhnauti, a jako se prawí, že se lew bál tří býčků, když stáli sraziwše rohy dohromady, tak král nikdy nesměl na swé bratří udeřiti. Ale když widěl Konrada samotného po smrti jeho bratří, an odevšad podpory bratrské byl zbawen, wtrhnul jest s wojskem do Morawy, aby jej podobně wypudil ze země, která jemu losem a prowázkem dědickým a udělením od otce práwem byla připadla. Přitáhli ke hradu, který slowe Brnen, kdež král obstaupen welmoži zemskýmí nařizuje obležení do kola, když ustanowowal místa, kdeby který župan měl postawiti stany, Zderad wládař, jak byl člowěk potměšilý, mrknuw po straně na krále očima, mladého Břetislawa, stojícího mezi náčelníky před otcem, počernil uhlem zahanbení, prawě: Poněwadž twůj syn, pane králi, rád w letě si hraje w řece a kaupá se, líbili se Twé Milosti, ať si se swými postawí stany u řeky s této strany hradu. To proto řekl, že ondy w zemi saské, když se w poledne jinoch řečený kaupal w řece, nepřítelé přitáhli wstříc a na ně udeřili, jak jsme swrchu powěděli. To slowo příliš hluboko w mysli jinocha uwázlo, a mrzelo ho neméně, než kdyby šíp kalený poranil srdce jeho. Zasmušilý odešel do ležení, a newzal jídla až do času nočního. Ale za noci tmawé, zawolaw druhy swé, zjewil jim rány srdce swého, tázaje se, jak by se pomstil nad wládařem nešlechtným. Té samé noci také poslal tajně k strýci swému Konrowi, a přednesl jemu swé pohanění a od koho by mu bylo učiněno, i žádal jeho o radu, co by měl učiniti. On pak prawil: Znášli sebe, kdo jsi, nestrachuj se zhasiti oheň, který mne neméně pálí než tebe; nedbati není chwalno. Neb nebylo Konrada tajno, že král to vše činil k radě ZderadowěA když posel slowa strýcowa

Břetislawowi wyřídil, oblíbili si všichni a přisvědčili a chválili všichni úsudek knížete jako od Boha sobě daný, poněwadž i oni sami několikrát prvé tak radili. Co wíce? Celau tu noc o to se jednalo, co se ráno wykonalo.

44. Nebo když se rozednilo, poslal Břetislaw k włádaři prvé řečenému, wzkazuje jemu, aby, kdež by se jemu líbilo, wzali spolu tajný potaz. On ničeho zlého se nenaděje, wzal s sebau župana Držimíra, a samotni toliko dwa wyšli. Jak je mladík z daleka uhlídal, tolik od swých wyskočil jim naproti, coby dohodil kamenem. Bylř dal swým bojownikům znamení, aby, jak on swau rukawici wrhne jemu do řader, učinili, co byli učiniti slíbili. Potom krátce jemu wytýkaje, čím ho kdy byl urazil, prawil: hle! wíru, kterau jsem ti slíbil, wypowídám tobě; a obrátiw koně, wrhnuł jemu do očí rukawici. Nejinak nežli když lew rozzlobený zježí hříwu a pozdwihna ocas, uzlem, který jest na konci ocasu, tepa čelo swé, a ostnem, který jest pod ocasem jeho, bije w zadek žene se do všeho, což jest w cestě; tak wyskočili ihned ze zástupu jinoši hořící a ozbrojení, Nožislaw a bratr jeho Držkraj synowé Lubomírowi a třetí Borsa syn Olenůw, a Zderada, který darmo utíkal, trojím kopím wysoko do powětří wyzdwhli, a jako otep na zem smrštili, a šlapali naň kopyty koňskými, a opět i opět jej ranili, a připíchlí tělo jeho k zemi kopími. Takowau smrti štěstí newěrné swrhlo s wrchu swého kola přítele swého Zderada dne 11 čerwence. Ale župan Držimír bledý přiběhl do ležení, a zwěstowal králi, co se bylo stalo. Sám toliko král truchlil a kwílel; všichni mladého chválili, ač weřejně chwáliti nesměli. Břetislaw pak nedaleko odtud za jeden wršek přeložil ležení swé obzwlášť, a wětší část wojska a to w boji udatnější šla za ním.

45. Mezitím choť Konradowa, jménem Hilburga, jedna z počtu žen maudrých, bez wědomí manžela swého přišla do ležení králowa. A když byla králi ohlášena, swolal král přednější muže do sboru, a když jí bylo kázáno přijíti, stanula před králem, hojně skropiwši obličej slzami, a ježto wzlíkání překázelo jí w řeči, konečně domohši se hlasu, tak jest promluwila:

Já, twau, králi milý! již swatkau slauti nehodná,

W pokoře přišla jsem, směle nikoli, ku kolenaum twým, a padla na twář a pokořila se králi. A když jí kázal wstáti, wstala a prawila: Nenacházíš, pane můj králi, w těchto stranách žádného předmětu wálky, žádného z bitwy odtud neodneseš wítězstwí; wedeš wálku wíc než občanskau. Ale máníšli nás a naše jmění dáti w kořist wojákům swým, obracíš proti sobě šípy swé, když bratra swého, kterému powinen jsi býti ochranau, obíráš laupeži krwawau. Na Boha táhne, kdo na swé napadne. Nebo jakékoli zde daleko při hranicích swých wyhledáwáš míti kořisti, ukáži ti lepší, které se nacházejí uprostřed twého králowstwí. Nebo nikde se lépe neobohatíš, nikde wíce nezwelebíš jako we podhradí Pražském a w ulici Wyšehradské. Tam jsau Židé zlatem a stříbrem nejwíc oplywající, tam z weškerých národů kupci nejbohatší, tam peněžníci nejzámožnější, tam tržiště, na kterém kořist hojná a přes hojnost dostane se twým wojínům. Aneb líbili se ti widěti, kterak hořela Troja, nikde neuwidíš Vulkana wíce zůřiti, než když uwidiš oba prwé řečené hrady hořeti. Ale, řekneš, tot jest mé. Wšak to zde, co nepřátelsky hubíš, čí myslíš že jest to? Nejsmeli my a naše wše tvoje? Pakli wšak blesky swé jen na hrdlo bratra swého brausíš, nebud' toho, abys byl jmín za druhého Kaina. Bez ujmy twé milosti bratru twému otewřeno jest Řecko, otewřeno jest Dalmatsko; chce raději w cizině putowati, než tebe z bratrowraždy winiti. Ano, raději wezmi, co ti posílá již ne bratr, než jako otrok twůj; a wyňala z ňader kleště a metlu z prautí. A jestliže, prawila, bratr proti bratru čím chybil, trestej; zemi pak, která jest twá, poruč komu chceš raději. Domluwila, a tak dojala srdce králowo a hnula srdci welmožů, že se žádný nemohl zdržeti pláče. A král kázal jí, aby se posadila po jeho straně; ale ona prwé než se posadila, řekla: Když jsem tak našla milost před očima twýma, žádám ještě jednu prosbu; prosím nezahanbi twáře mé. Za welké prohřešení syna jest malého trestu dosti otcí. Tu král prawil: Wím, kam směřuješ. Ale jdi raději, a přiwed čím dříw bratra mého i syna ke mně w swatém políbení a we swazku pokoje. A políbil jest ji. Neb se král welmi obáwal, aby se

bratr jeho i syn proti němu nespojili. Kteřížto když přišli, jsauce doprowoděni paní Hilburgau ku králi, dal jim políbení míru, a řekl král k synu swému: Synu můj, dobřeli jsi učinil, nebude nikomu lépe jak tobě; pakli zle, bude hřích twůj stati we dweřích.

46. Poté Břetislaw, znamenaje, že otec neučinil pokoj ze srdce, než protože musil, se všemi, kteří, byli přešli do jeho šiku, odešel do krajin hradu Hradce, a tam zůstawal, darmo čekaje na nejistau proměnu štěstí. Neb kolikž jich bylo za ním šlo, žádný nesměl se podíwati zase k swému domowu, protože se krále, kterého byli urazili, welice báli, aby jich nezajal a bud uwrhnul do wězení bud hrdla neodsaudil. Wida pak král, že nemohl, jak chtěl, wylíti hněwu swého na synu ani na jeho příwržencích, powolal bratra swého Konrada, a swolal starší země, a stwrdil přísahau všech županů, aby po jeho smrti bratr jeho Konrad obdržel stolec a české knížetstwí. Tehdy král, posílen radau i také pomocí bratra swého, začal zjewně o to se zasazowati, jak by se na synu pomstil. A nebylo to tajno syna jeho Břetislawa; a bez meškání sebralo se k němu wíc než tři tisíce mužů udatných, a přispíšiwsě zarazili jsau ležení u potoka Rokytnice, nazejtří hotowi jsauce swěsti s králem bitwu. Nebo byl poslal napřed k otci swému posla, prawě: Hle, já, jež jsi daleko chtěl hledati, hle, jsem tu; cos chtěl potom učiniti, dnes učiň. Také nesluší pominauti mlčením, co té noci w pozdní chvíli božské ráčilo jest spůsobiti zjewení. Nebo když skutky lidské podlé míry wědomosti naší wyprawujeme, nehodno by bylo, abychom o welkých těch činech božských, které jsme sami widěli, mlčeli.

47. Tedy předřečené noci, když se to, co jsme prwé prawili, dalo mezi knížaty, dědici naši, to jest swatý Wácslaw a swatý Wojtěch, nawštíwili jsau wězně w žaláři, a strastí welikau sklíčené swatým smilowáním takowým spůsobem je wyswobodili. Wytrhše předně weřeje přední i s dweřmi, hned téhož žaláře zadní dwířka jako železná sochory swými wypáčili, a také slaup, ku kterému odsauzených nohy ukrutně byli připiaty, přeraziwsě wen ze dweří wyhodili; hned pak w uších odsauzenců hlas milý zawzněl, prawě: Až dosud wám a wlasti této orodowání naše newzpomáhalo,

protože jste byli nehodni milosti boží, co tuto wálku wíc než občanskau mezi Čechy a Morawau wedli tito knížata. Ale poněwadž jest milost boží a milosrdenstwí a ohled na swaté boží a wywolené jeho, my pak tam směřujeme, kam ona hledí, zajisté nikde přítomnost naše orodowáním nebude moci přispěti, kde ona prwé smilowáním nepřispěje. Pročež již jsauce jisti milosrdenstwím Božím, wstaňte, ke chrámu božímu pospěšte, a že jsme my, zejména swatý Wácslaw a swatý Wojtěch, wás propustili a pokoj přinesli, wšem powězte. Kteřížto hned jako z těžkého sna probuzeni a paut zbaweni, když strážní ještě spali, wyšli jsau swobodní, a jak jim bylo kázáno, učinili. Toho také téhož dne jiný opět zázrak se objewil, poněwadž, jak swrchu swatých mučenníků zjewení oznámilo, Konrad bratr králůw mír zjednal mezi týmž králem a synem jeho. Nebo předtím tak na sebe newřeli, že oba z obau stran majíce podezření, onen aby nebyl stolce zbawen, ten aby nebyl od otce jat, welmi se obapolně báli. Onoho pak rowného wěku mládež a wětší díl welmožů, hbitějších rukau a w boji udatnějších následowala; tomuto zase biskup Kosmas a proboštowé kostelů a wšichni náčelníci země a starší w létech i užitečnější w radách se wším obecným wojskem přáli, a s welkau láskau jej ctili. A wěru toho času od založení hradu Prahy nejhorší zločin byl by byl spáchán, kdyby podle přání wšechno šlechty a lidu powstání nebylo swatým smilowáním přeblahoslaweného Wácslawa a welkým slitowáním boha wšemohaucího utišeno.

48. Když to widěli županowé, kteří byli zůstali w ležení, poslali jsau k Břetislawowi, a prawili: Jestli ty wěříš swému otci a nawracíš se ku předešlé lásce s ním, my žádným způsobem newěříme jemu, protože chytrau jeho lstiwost dobře známe. Wíceť se bojíme jeho přátelstwí než nepřítelstwí. Neb jako medwěd ani nejmenšího udeření nesnese bez pomsty, tak on nikdy neupustí ode msty, až ničeho, čím jsme jej urazili, ani do jedinkého *i* bez pomsty nenechá. Pročež buď nás propust', abychom kamkoli ze země odešli s twým dowolením, buď s námi kdekoli jinde wyšších hledej paláců. Neb žádnému raději než tobě hotowi nejsme slaužití co pánu swému.

Břetislaw pak, wida, že jako bojowník bez zbraní nemá swého powolání, tak wůdce bez bojowníků ani jména wůdce nemá, wolil raději s nimi cizího chleba hledati, než sám bez bojowníka s otcem domácí míti pokoj. Také nemeškali, a sebrawše jak dobytek tak paroby wšechny, wíc než dwa tisíce bojowníků odtáhlo s Břetislawem knížetem ku králi uherskému. Jehož král Wladislaw poznaw co swého příbuzného, wlídně jej přijal, a wykázal bojowníkům jeho ku přebýwání místo, které slowe Banow, u hradu Trenčina to místo leží uprostřed lesů a w horách, a welmi whodné jest a hojně na lowy. Špíže pak a jiné tělesné potřeby, jsau jim z rozkazu krále dodáwány od sausedních krajín; samého pak Břetislawa s několika měl král u sebe w rozkoších dworu králowského.

49. Téhož léta z nařízení krále Wratislawa Kosmas zwolený k Pražskému kostelu a Ondřej rovněž na stolicí Olomauckau průwodem falckrabí Rapoty přišli do Mantue, a předstaweni jsau císaři třetímu Jindřichowi, rozmnožiteli říše, na začátku roku od narození páně 1092 prwního dne Ledna. Čtvrtého pak dne téhož měsíce sprostředkowáním prwé řečeného falckrabí Rapoty, sedě na paláci Mantuanském, kdež biskupů a hrobat řada nemalá s obau stran jeho seděla, když zwolení biskupowé prwé řečení postawili se uprostřed, císař krásný dlauho tichá otewřel jest krásná ústa, prawě: Tyto bratry poslal jest k nám náš wěrný přítel Wratislaw král český, abychom dle řádu kanonického a apoštolského z moci naší stwrdili jich zwolení, kteréhožto rozhodnutí nechceme učiniti bez vašeho přiwolení. Tu biskup Ministerský, který byl ty časy přišel z Jerusálema, wstal, a podepřew se na stůl, na kterém byly položeny berly, prsteny biskupské a ostatky swatých, prawil: Nebezpečné jest welmi, aby malý počet zrušil, co mnohých schwálením stwzreno jest. Nebo mnozí jsme přitom byli biskupowé, mnoho též knížat říše Římské, a byli přitom také legatowé stolice apoštolské, když jste privilegiem swým stwrdili, aby obojí biskupstwí, Pražské a morawské, jak bylo od počátku, tak jedním a w celosti zůstalo. K tomu císař řekl: Nech, at nyní, zač mne přítel můj žádal, učiním; o

tom pak později svým časem poroknji. A hned zasnaubil je prsteny ku kostelům ku každému zvlášť, a dal jim pastýřské berly. Po vykonání toho tak kázáno jest oběma biskupům, aby šli zpět do Verony a tam čekali, ažby je falckrabí Rapota po vyřízení věci královských zase s sebau dowedl zpět do vlasti.

50. Mezitím powěst zlá ztepala naše uši, že král Wratislaw dne 14 Ledna odešel ku Kristu, a že bratr jeho Konrad nastaupil w knížetstwi. Kterýž hned poslal rychlauna k císaři, a slibuje jemu peníze žádal, aby zrušil zwolení biskupů, o němž jsme swrchu učinili zmínku. Ale císař wíce hledě k sprawedliwosti, než aby přiswědčil peněžům neprawosti, řekl: Co jsem učinil, učinil jsem, a nemohu swého změnití činu. Smutně odešel wyslanec jménem Woklin, poněwadž neobdržel, zač byl žádal od knížete. Biskupowé pak dle rozkazu císařowa meškali jsau we Veroně až do začátku postu, očekawajíce nawrácení a průvodu prwé řečeného hraběte Rapoty. Potom když přijeli do Prahy w samau neděli kwětnau, uwítání jsau od žakowstwa i od lidu poctiwě, a předstaupili před kníže Konrada na hradě Boleslawi w auterý toho týhodne. Kníže je wlídně přijal, změniw již smýšlení swé, a slawil s nimi welikonoce na hradě Wyšehradě. A w samý týden welikonoční o prwním Dubnu spadl weliký sníh, a takowý mráz uhodil spojený s ledem, jak málo kdy býwá i prostřed zimy. Ale o skutcích tohoto knížete není nám mnoho psáti, protože po sedmi měsících a 17 dnech téhož léta, we kterém knížetstwi došel, dne 6 Září se žiwotem jeho pozbyl. Po němž nastaupil mladší Břetislaw, jehož, když přijížděl do hradu Prahy, s weselými tanci rozestawenými po rozličných rozcestích ulic, jak díwek tak jinochů, hudaucích na píštaly i bubny a se zwoněním zwonů po kostelích lid radostně uwítal. Sám pak biskup Kosmas se žakowstwem a se slawnau processí uwítaw jej we bráně hradské před chrámem panny Marie, dowedl jej ke stolci, a dle řádu této země ode všech županů a welmožů jest postawen na stolec kněz mladší Břetislaw dne 14 Září.

51. Toho roku stalo se jest zatmění slunce dne 20 Září w pátek po poledni. Prwního pak Října jakýsi lžibiskup, jménem Rudpert,

přišel do země prawil, že w zemi Waskonii mnoho let sprawował kostel Kavellonský; a poněwadž jej poznal bratr náš Osel, jinak také Asinus, a doswědčil, že jest někdy biskupował, když s ním z Uher konal pauť do Jerusaléma, kněz Břetislaw a Kosmas biskup zwolený rádi jsau jej přijali, a dopustili mu služby boží čili běh po biskupsku konati. Co wíce? Poswětíl mnoho kostelů, wyswětíl w měsíci Březnu mnoho žáků, a na zelený čtврtek swatoswaté křížmo požehnal. O welkonocích však přišel k němu jakýs duchowní, který totiž jeho bludu byl spoluwědom, a newím co mu w tajnosti oznámil. Diwná wěc, ani kníže ani biskup zwolený nemohli toho wyprositi, aby aspoň krátký čas tu zůstal, nýbrž w samý týden welkonoční se spěchem dal se na cestu do Sas. Potom však když se rozhlásilo, že byl lžibiskup, poslali jednoho z latiníků, jménem Konstantia, do Waskonie, po němž biskup kostela Kavellonského, jménem Desiderius, oznámil psáním, že ten kostel nikdy neměl biskupa jménem Rudperta. Poslali jsau také ku papeži jménem Klimentowi, tázající se jeho mocnosti, co by se mělo státi w takowé těžké wěci. Jimž on odpowěděw zpátky, kázal kostely docela znowu poswětiti; křtěných křížmem lžibiskupa nekřtíti znowa, než toliko biřmowati, podobně wyswěcených newyswěcowati znowu, než aby toliko stáli mezi swěcenci při swěcení a toliko wzložením ruky aby přijali požehnání. A tak rány matce církwi učiněné od nepřítelů zahojeny jsau lékem sprawedliwosti, když jest sprawował staw wíry katolické papež Kliment třetí, Ježíš pak Kristus páu náš s otcem a duchem swatým kralował po wšecky wěky wěkůw. Amen.

Zastaw Muso krok, jest již té kroniky dosti;

Píseň skončena jest, žehnej přemilému čtenáři.

Skonáwají se knihy druhé o letopisech českých.

Počíná se předmluwa téhož děkana swrchuřečeného k třetím knihám téhož díla.

Již já vše s pomocí Boha dobrotiwého splnil jsem,

Cožkoli, jak za to mám, jsem slíbil tobě čtenáři.

Již jsem o minulých příbězích čili prošlých časích málo ze mnohého zaznamenaw, běh swého wyprawowání dowedl až k časům knížete Břetislawa mladšího. Proč jsem však měl za dobré již upustiti od díla započatého, není od věci. Nebo o nynějších lidech neboli časích užitečněji jest, abychom docela mlčeli, než mluwice prawdu, poněwadž prawda vždy nenáwist plodí, w nějakau škodu uběhli. Kdybychom pak od prawdy se uchýlíce, jinak psali, než by se věci měly, poněwadž příběhy skoro všem známy jsau, neméně w nařčení pochlebenstwí a lži bychom upadli. Nebo lidé tohoto wěku z ctností jsauce wyswlečení, baží, aby chwalami byli přioděni; což jest jejich nejwětší bláznowstwí, chtějí býti oslawau ozdobeni a toho, co oslawy hodné jest, nikterak nečiní. Však nebylo tak za starých; kteří, ač byli nejwíce chwály hodni, však chwalám, po kterých nynější tauží, vyhýbali se; a co oněm bylo stydné, to těmto jest čestné. Těchto kdybychom na čisto wypsali činy, poněwadž mnohé nebyly z boží příčiny, nepochybně bychom se newyhnuli uražení některých, kteří ještě na žiwě zůstawají, lidé nowopečení a potakowači, kteří k řeči knížete ničeho tak pohotowě nemají w ústech, jako: tak pane, druhý: tak jest pane, třetí: tak učiň pane. Ale nebywalo tak jindy. Neb toho kníže nejwíce míwal we wážnosti, který pro sprawedliwost nastrčil štít proti nesprawedliwosti, a který zlé rádce a uchylující se od stezky slušnosti zakřikl jedním slowem prawdy. Takowých ted není aneb málo jest jich; a jsauli, když mlčí, jako by nebyli. Neb stejná jest wina a odsauzení, bud zamlčeti prawdu, bud přiswědčiti neprawdě. Protož zdá se nám býti mnohem bezpečněji wyprawowati sen nějaký, o němž uikdo newydá swědectwí, než psáti o příbězích nynějších lidí. Z té příčiny zanechawáme potomním, aby šíře wyložili skutky jejich; nicméně

wšak, aby nikdo neměl za zlé, že jsme jich pominuli ani se jich nedotknuvše, w krátkosti se pokusíme něco málo o nich zaznamenati.

Počínají se knihy třetí téhož díla.

1. Tedy nowé kníže, Břetislaw mladší, ale wěkem dospělý, rozumem dospělejší, když dle řádu této země byl dosazen, powinnými službami slušně slawil na hradě Pražském swatého Wácslawa, patrona swého, narození, a wšem dwořanům a županům slawné po tři dni učinil hody, kdežto, jak mohl dle swé nowosti, něco k užitku církwe uzawřew, něco k dobrému země této nařidiw, jakož hned od počátku mladosti swé wši naději skládal w ochraně božské, tak nyní při začátku swého knížetstwí, roznicen welkau horliwostí pro křesťanské náboženstwí, všechny čaroděje, kauzelníky a hadače vypudil z objemu swého králowstwí; rowněž i háje neb stromy, které we mnohých místech ctil sprostý lid, wymýtil a spálil ohněm. Též také obyčeje powěrečné, které wesničané posud polau pohané o letnicích w auterý nebo we středu zachowávali přinášejíce dárky k studánkám, oběti zabíjeli a zlým duchům obětowali, též pohřby, které se stávaly w hájích a w polích, a tryzny, které konali dle řádu pohanského na rozcestích a trojcestích jako pro odpočinutí duší, též také hry bezbožné, které nad mrtwými swými, na prázdné stíny wolajíce a škrabošky majíce na obličejích rozpustile prowozowali, tyto všechny ohawnosti a jiné bezbožné wynálezy dobré kníže, aby se napotom nedály w lidu božím, wykořenil. A poněwadž wždy Boha jediného a prawého z čistého srdce ctil a pro něj horliwost měl, wšem boha milownikům se líbil. Nebo byl kníže wážený, wůdce w ležení oblíbený, bojownik we zbrani nepřemožitedlný. On kolikrát koli na Polsko udeřil, pokaždé s welkau wítězosláwau se nawrátil. Kterézto jmenowitě léta od narození páně 1093, knížetstwí pak swého prwního tak častými wpády zpustošil, že na této straně řeky Odry od hradu Rečena až ke hradu Hlohowu mimo jediné místo Němčí ani člowěk nebydlil; a také nepřestal ji hubiti, až kníže polské Wladislaw s welkým prošením poplatek minulého a přítomného roku zaplatil do posledního penízku. Kteréhožto poplatku auhrnek činil tisíc hřiwen

stříbra a 60 zlata. Kterýžto také kníže z té příčiny hrady, které sausedí se župau řečenau Kladsko, odewzdaw synu swému Boleslawowi, poručil jej odewzdáním za ruku a slíbením wěrnosti knížeti Břetislawowi, aby poslauchaje swého ujce, krajinu od otce sobě swěřenau držel w pokoji. Sám pak kníže Wladislaw učinil přísahu, aby poplatek někdy od knížete Břetislawa ustanowený, 500 hřiwen stříbra a 30 zlata, za mír sobě propůjčený platil každoročně w určitém čase.

2. Léta od narození páně 1094, když ještě císař třetí Jindřich za horami w Longobardii jednal záležitosti císařské, ohlášen jest obecný sjezd ode všech biskupů a knížat říše Římské o středopostí we městě Mohuči; ku kterémužto kněz Břetislaw wyprawil zwolené biskupy Kosmu a Ondřeje, poručiw je a za ruku odewzdaw falckrabí Rapotowi již často řečenému, se žádostí, aby je předstawil arcibiskupu Mohučskému k swěcení. Když pak on za ně zakročil a před arcibiskupem i weškerým sborem wydal swědectwí, že ondy císařem we městě Mantui bylo stwřzeno zwolení jejich, se schwálením všech podbiskupí wyswěceni jsau Kosmas a Ondřej za biskupy dne 12 Března od arcibiskupa Mohučského jménem Routarda.

3. Toho roku bylo welké mření lidí, ale nejwíce w krajinách německých. Nebo když se řečení biskupowé wraceli z Mohuče, když jeli skrz jistau wes, jménem Amberk, nemohli do farního kostela, ač dosti welikého, který leží wně wsi, wstapiti, aby slyšeli mši, protože celé jeho dláždění až do posledního místečka bylo plno mrtwol. Podobně na hradě Kakeru nebylo domu, kde by nebyly tři i čtyry mrtwoly lidské; ježto minuwše nedaleko hradu w šírém poli jsme přenocowali. Téhož roku kněz Břetislaw w měsíci Září jakausi paní z Bawor, jménem Lukardu, sestru hraběte Alberta, pojal za manželku. Také toho léta a z rozkazu téhož knížete biskup Kosmas dne 27 Září poswětil jest oltář sw. Wíta mučenníka, protože chrám ještě nebyl docela dostawen.

4. Léta od narození páně 1095 půlnoční strana na nebi po mnoho nocí widína jest čerwená. Léta od narození páně 1096 dne 14 Dubna

z rozkazu nejslawnějšího knížete českého Břetislawa od ctihodného biskupa Kosmy posvěcen jest chrám swatých mučenníků Wíta, Wáclawa a Wojtěcha. Téhož léta bylo takowé pohnutí ano božské powzbuzení w lidu k putowání do Jerusaléma, že jest welmi málo w krajinách německých a nejwíce we východním Francku po hradech i po wsech zůstalo obywatelů. Kterížto poněwadž pro množství wojska jednau cestau spolu jíti nemohli, někteří z nich, když táhli tauto naší zemí, z dopuštění božího uhodili na Židy a je bezděky křtili, kteří se pak proti wili, ty zabíjeli. Kosmas pak biskup, wida, že se tak děje proti ustanowením zákonů, puzen horliwostí pro sprawedliwost, darmo se pokaušel zabrániti to, aby jich proti wůli jejich nekřtili; neb neměl, kdo by mu byl ku pomoci. Nebo kněz Břetislaw toho času se wším wojskem swým w Polsku na břehu řeky, která se jmenuje Nisa, rozbořiw hrad jejich Brdo, mnohem doleji na též řece stawěl zámek welmi pewný na vysoké skále, odkudž wzal jméno Kamenec. Že wšak Židé po nemnohých dnech zase swrhlhli se sebe jho Kristowo a pohrdli milostí křestu a spasením we wíře katolické i opět podrobili swé šíje jhu zákona Mojžíšowa, tof mohlo se přičísti nedbalosti biskupa a předstawených kostela. A když byl již wystawen prwé řečený zámek Kamenec, prwé než odtamtud kníže Břetislaw odešel, pojaw stranau Mutinu syna Božowa, swého pobočníka a tajemníka, a mnoho jemu wytykaw, čím jej byl často urazil, řekl: Já, kdybych se nebál uraziti Boha, jak jsi zaslaužil, wěru oči bych ti wylaupil; ale nechci, protože jest welký hřích zkaziti, co prst boží utwořil na člowěku. A dowoliw s ním dwa bojowníky toliko, od swého obličeje a boku jej wzdálil, a poslaw do Čech, wšhecko jeho jmění kázal pobrati. Také bez prodlení, když se wracel, wyslal kníže zástup, aby chopili Božeje syna Čáčowa, Mutiny příbuzného. Nebo wždy měl ono pokolení Wršowiců w nenawisti, protože znal welkau jeho pýchu a jeho lsti. A jak jej chopili, hned, jak bylo nařizeno, posazen jest na lod i s manželkau a s dwěma syny, a wypowěděn do Srbska, a odtamtud odjel do Polska, a tam nalezl bratra swého Mutinu, a kníže polské je dosti wliálně přijal.

5. Léta od narození páně 1097 kněz Břetislaw, powolaw k sobě Oldřicha syna Konradowa, kázal jej zajmauti, a dal jej dowéztí na zámek Kladsko do wězení.

Léta od narození páně 1098 doneslo se knížeti Břetislawowi, že někteří z Židů utekli, někteří že pokradmu bohatstwí swé odnášejí dílem do Polska dílem do Uher. Z čehož kníže welice se rozhněwaw, poslal komorníka swého s něco bojowníky, aby je od hlawy až do paty obrali. Kterýžto přišed, swolal k sobě starší Židy, a tak začal k nim mluwiti:

Ó lide zkurwysyny splozený, lide Ismahelitský!
Byste mu řekli, nač útěk ten, jest knížete rozkaz,
Proč chcete ubrati ted nabytého zdarma bohatstwí.
Wšak což jest koli mé, to zajisté jest moje wšecko.
Žádných z Jerusalema s sebau statků jste nenesli.
Třidceti Wás za peníz počítaje, Vespasianus
Císař wypowěděl; roztraušení po swětě tak jste.
Přišli jste sem hubení, hubení se mi kam chcete klid'te.
Pokřtěni že jste nyní, wšak Bůh jest sám toho swědkem,
Nestalo jest se to mau, než božskau stalo se wůli.

Že jste pak zase upadli zpět do Židowstwí, nechať Kosmas biskup hledí, co by proto měl učiniti. Řekl jest to we jménu knížete, a hned wtrhše wybíjeli domy, pobrali poklady a co nejlepšího nábytku našli. Ničeho než toliko zrna obilí, což potřeba k potravě, jim nezanechali. Ó, kolik jest peněz bídným Židům toho dne pobráno, ani z Troje zapálené tolik bohatstwí na břehu Euboejském nebylo sneseno.

6. Téhož léta dne 10 Prosince Kosmas biskup odebral se jest ku Kristu. Byl jest pak tento biskup pokorný, sprostý, trpěliwý a welice milosrdný, a učiněná sobě od kohokoliwěk příkoří s tichau myslí snášeje, těm, kteří winy swé poznali, dobrotiwě odpauštěl; ke wdowám nebyl hluchým, wyslýchaje je, sirotkům pomáhal neprodlěwaje, nemocné pilně nawštěwował, posledního osudu nejša nepamětliw, pohřby ochotně konal.

7. Po jehožto smrti kněz Břetislaw, maje péči o duše a uwažuje

propůjčenau sobě od Boha moc woliti ženicha církwe, počal pozorně a bedliwě sám w mysli swé mlčky přehlížeti mrawy duchowních, žiwot a chování jednohokaždého přemítati, kterého by z nich nejlépe powýšil k nejvyššímu stupni kněžstwí. I ačkoli sám znal mezi swými, co na kterém duchowním bylo, předce wzpomínaje na ono přísloví Šalomaunowo: wšecker, synu, čiň s radau, powolal Wikberta, swého swaka po sestře, muže maudrého a w takowých věcech welmi zběhlého a obezřetného, i prawil k němu: Tys býwal za času otce mého, krále Wratislawa, wždy u dwora prwním mezi přátely. Tys prohlédl mrawy a žiwobyti Čechů; ty znáš nejen laiky, nýbrž i duchovní wšecker naskrz a weskrz; s twau radau chci nyní biskupa zwoliti K tomu hrdina vlastními slowy ne newlastně odpowěděl, prawě: jindy, pokud otec twůj žil, má rada platíwala; nyní žijí lidé takowých mrawů, že samy sebe za něco drží, ač nic nejsau, a žádná rada se jim nelíbí, než která je po jejich chuti. Ale wy lépe wíte, že w tak swaté věci ti, kdož radí k dobrému církwe swaté, mají býti prosti hněwu a nenáwisti, milosrdenstwí a přátelstwí. Nebo kde ty věci duchu překážejí, klame se lidské mínění; mne wšaker ani přátelstwí se žádným newáže, ani milosrdenstwí nepodjímá, ani nenáwist nesauží, ani hněw nerozněcuje, abych před wámi newyslowil, co žádá řád sprawedliwosti. Jest tu otce twého a nyní twůj kaplan, kterého wy lépe znáte než já, jménem Heřman. Ten byl wždycky we službě králowě stálý, w úlohách wěrný, w poselstwích jednatel spolehliwý, čistý, střízliwý, pokorný a tichý; žádný piják wína, žádný ctižadostiwec, žádný nadutec, a což jest prwní ctnost na duchowním, obzwláště učený, a co se týče lidského mínění, widí se býti muž dobrý a dokonalý naskrz; jen kdyby nepřekáželo, že jest cizozemec. Tu se kněz diwil swému a jeho jednostejnému úmyslu, a prawil: Nejinak zdá se twému jak mému srdci. A že jest cizozemec, tím wíce prospěje církwi; nebude ho přátelstwo utahowati, nebude ho tížiti starost o děti, nebude ho obíratí tlupa příbuzných; co mu odkudkoli přijde, wšecker bude míti newěsta jeho a matka církwe.

Ten tedy ať Pražským jest biskupem, tak učiním já. Také bez

prodlení swolání jsau nejřednějši w zemi a předstawení církwe we hradě Boleslawi, a k náwrhu knížete se schwálením duchowenstwa a s přiswědčením wšeho lidu, Heřman, dle powýšení jahen, ku proboštstwí Boleslawskému powznešený, ke wznešenější ač nerád wywolen jest biskupské hodnosti. Stalo se jest pak toto zwolení léta od narození páně 1099 posledního dne měsíce Unora.

8. A poněwadž toho roku císař, třetí Jindřich, slawil welikonoce w Řezně, kázal knížeti Břetislawowi se swým zwolencem tam přijíti. Kterýž, slawiw welkonoce na hradě Wyšehradě, třetího dne po rowodu přijel jest do Řezna. A poněwadž byl před swátky poslal napřed laskawé dary jak císaři tak jeho dwořanům, což jest bylo jeho přátel u dwora, přijeli mu naproti skoro na tři míle, a tak dowedli jej do města s welkau poctiwostí. A k prwní prosbě jeho císař potwrdil wolbu českau, a dal Heřmanowi prsten a berlu biskupskau. Dále také to obdržel prosbami u císaře, že dal korauhew bratru jeho Bořiwojowi, a všem Čechům, kteří s ním byli přišli, jej předstawil, aby po jeho smrti bratra jeho Bořiwoje pozdwišli na stolec.

9. Téhož léta týž kněz Břetislaw, přišed s wojskem na Morawu, přestawil jest hrad Podiwín, a nawrátíl jej, jak býwalo prwé, w moc Heřmana biskupa, a tam we wesnici Sliwnici slawil letnice. Potom sjeł se s králem uherským Kolomanem na poli, které slowe Lucko, a mnoho jsau spolu jednali, smlauwajíce se k spokojenosti obau stran. A dawše sobě nawzájem nesmírné dary, obnowili jsau staré umluwy přátelstwí a míru, i stwrdili jsau je přísahami. Tam kněz Břetislaw swého zwolence Heřmana jahna poručil Serafinowi arcibiskupu k swěcení. Kterýž když přijel do sídla swého na hradě Ostřihomě w čas, we který se koná swěcení na kněžstwí, dne 11 Čerwna wyswětíl jej za kněze, a mne, ač nehodného, podobně k témuž powýšíl stupni. Kníže pak po skončení toho sjezdu zarazil ležení před hradem Brným. Neb se hněwal welice na syny strýce swého Konrada, Oldřicha a Lutolta. Kteříž utekše před obličejem jeho, zawřeli jsau se na pevných zámcích, a poslawše k němu, postaupili mu ostatních hradů, obáwajíce se, aby nehubil země. Zatím kněz Břetislaw, wložiw posádky do hradů, kterých jemu byli postaupili, a poručiw

je bratru swému Bořiwojowi, wrátil se jest do Čech. Ale Ottowi synowé Swatopluk a Otík s matkau swau Eufemií byli knížeti welmi poslušní a wěrní. Také téhož léta kněz Břetislaw o wánocích Boleslawa, swého příbuzného po sestře, pozwal k hodům, které byly připraweny na hradě Žatci, kdež w samý hod boží se swolením wšeeh županů země české učiněn jest Boleslaw štítonošem ujce swého. Kteréhožto když po swátcích kníže wyprawil zase domů, dal mu darem a ustanowil, aby za službu hodnosti štítonošské měl z platu, jež otec jeho Wladislaw odváděl ročně, pokaždé 100 hřiwen stříbra a 10 zlata.

10. Léta od narození páně 1100 kněz Břetislaw, zwěděw ze zpráv některých najisto, že by císař mínil slawiti welkonoce we městě Mohuči, měl za nejlepší, tam poslati swého zwolence Heřmana, aby on jak dary swé císaři donesl, tak také požehnání, kterého očekáwal, od mistra swého obdržel; a poručiw jej Wigbertowi, který měl rovněž býti w paláci císařském, žádal, aby jemu we wší záležitosti jeho byl nápomocen časem swým. Ale poněwadž arcibiskup Ruthart. nařčen byw z kacírstwí swatokupeckého, opustiw Mohuč, ty časy meškal w Saších, wyswěcen jest biskup Heřman z rozkazu císařowa a se schwálením wšech suffraganů kostela Mohučského od kardinála Ruperta, tajemníka papeže Klimenta, který tam právě byl přítomen, o prowodu dne 8 Dubna.

11. Téhož léta zázrak diwný a na wěky pamětihodný, jež milost božská pro zásluhy nejswětější mučednice Ludmily ráčila objewiti, jak jsme sami widěli, Lásce waší předneseme. Nebo paní abatyše Windelmuth, služebnice boží pobožná, kostel sw. Petra apoštola, ležící na statcích téhož kláštera, kterému byla předstawena, pro stáří od základu rozbořený, přestawěla a k dokonání přiwedla. Když pak wyžádala sobě abatyše, aby jej biskup poswětil, když dle obyčeje ostatky swatých wložila do pušky, mezi jinými podala paní biskupowi látku na píd širokau, které byla dostala ze záwoje swaté Ludmily, žádajíc, aby ji podobně mezi swatými ostatky wložil do pušky. Tu biskup, jako hněwiwě, řekl: Nemluw, paní, o její swatosti; nech babičky stařenky odpočíwati w pokoji. K tomu abatyše

prawila: Nemluw, pane, nemluw takowych řečí; nebo Bůh pro její zásluhy mnoho welkých věci koná každodenně. Hned přinesen jest z rozkazu biskupa kotel welký, plný žhawého uhlí; a po wzywání jména Trojice swaté biskup whodil látku na uhly plamen sálající. Diwná wěc, kauříček a plamének okolo látky vyšlehl, ale nic neuškodil. A to také bylo znamenité k zwětšení zázraku, že pro welkau žhawost dlaho nemohla látka wyňata býti z plamenů, a když konečně byla wyňata, jest widína tak celá a pewná, jako by toho samého dne byla tkána. Tím tak zřetedlným zázrakem překwapeni jsauce, biskup a my wšichni slzami jsme byli skropeni z radosti, a vzdali jsme díky Kristu. Poswěcen pak jest kostel ke cti swatého Petra apoštola dne 3 Října.

12. Také téhož roku dne 18 Října Bořiwoj, bratr knížete Břetislawa, učiniw přeskwostné hody na hradě Znojmě, pojal za manželku Helbirgu, sestru markrabí rakauského Lipolta. A poněwadž téhož času syn Konradůw Lutolt, s dowolením Gotfrida wpuštěn na hrad Rakoúsy, mnoho činil škod Bořiwojowi, každé noci hubě jeho dědiny a maje autočiště w řečeném hradě; protož kněz Břetislaw welice se rozhněwaw, opět sebral pole, a wtrhnul do Morawy, chtěje pomstíti škodu bratrowu. Ale prwé poslal ke Gotfridowi, a zapřísahal jej pro staré umluwy přátelstwí, aby mu Lutolta buď wydal spautaného bez prodlení, nebo aby jej ze zámku swého wyhnal tu chvíli. To když nezůstalo Lutolta tajno, wystrčiw hradčany lstí wen, sám se swými bojowníky mocí hrad podržel. Tu Gotfrid s posly, kteří byli k němu wypraweni, přijel knížeti wstříc u zámku Wranowa, a přede wšemi wolal, že jest Lutolt zrádce a nepřítel wlasti. Žádal pak od knížete již pomoci k nepřátelskému dobytí zámku, jež byl přátelsky pod wěrau onomu propůjčil. Jehož žádosti kníže neodepřew, položil wojsko kolem okolo hradu, kdež po šest neděl s nejwětší mocí w noci jako we dne bojowalo se, až pak hlad, který pewných hradů dobývá, na zámku obdržel wrch. Jím přemožen Lutolt a bojem wysílen, času nočního tajně wywáznuw, sotwa sám jediný utekl, nechaw tam swých bojowníků. Kteří, když bylo ráno, sebe samy i zámek vzdali do rukau knížete. Mezi tímto

bojem Pawlík syn Markwartůw, wychowatel Wladisláwůw, střelau přišel o žiwot. Také Dobeš syn Lstimírůw padl, když jsa na řadě konal hlídku noční. Tyto dwa ztratiw a hrad Gotfridowi nawrátiw, kníže co wítěz se swými přijel zpět do Čech.

13. A když se již blížily wánoce a kníže na lowích meškal we wsi Stbečně, jednoho dne prý mezi obědem řekl k jednomu lowci, který seděl nedaleko od něho u čtvrtého stolu: Ej! Kukato! myslíši že newím, kdo jest mezi wámi, který mě hledá zabiti? On pak, jak byl člowěk prudký wřečech, zwolal: Bůh to daleko odwrat, a oko twé jeho nešetři, at ten čím rychleji padne, kdo takowau wěc strojí. K tomu kníže odpověděl: Ach, dobrý člowěče, nikomu nelze wyhnauti se newyhnutedlnému osudu. Nazejtří pak, poněwadz bylo u wigilii swatého Tomáše apoštola, slyšew ráno mši, šel na low, a když se již w noci wracel, wyšli jemu před wes sluhowé wstříc se swítílnicemi a pochodněmi. A w tom Lorek, zlý lotr poslaný od ďábla, wyskočil ze skryše opásán mečem, a jak nejsilněji mohl, probodl kníže zrowna do střew loweckým bodákem. Nejinak padl kníže u prostřed háje než jak by

Swětłonoš upadl zářící s wýsosti nebeské.

Přiletěl ihned truchlící zástup jeho, a wytáháe hrot, zdwihli kníže polomrtwé. Onen však sluha satanůw, když pospíchal na útěku w temné noci, spadl s koněm do jámy, kterau byla učinila bystřina dešťowá náhle spadající. Není jisto, zdali on sám rukau swau čili meč z pošwy wypadlý tak jej probodl prostředkem břicha, že z něho wšecky wnitřnosti wyběhly. Stal se pokřik po wsi; jedni skočili na koně, jiní se zbraněmi sem tam se rozběhli, hledající spachatele takowého zločinu. W tom jeden jej našel položiwého, i ačkoliw měl ránu dosti smrtelnau, předce uřal jemu hlavu mečem, prawě:

Pekla ty do stínů černých ne bez winy zajdeš;

Skrz tebe zeř Cereřin činy at mé zwí, pamatuj si.

Kníže pak ačkoliw byl položen w takowé bolesti a zármutku, té noci a potomního dne nespustil ducha ani úst od chwálení boha, nyní slzawau lítost ukazuje, nyní ze hříchů swýcb se zpowídaje jak biskupu Heřmanowi tak jiným kněžím božím. Poplatek pak, který

toho času byl přinesen z Polska, a což našel v komoře své, skrz ruce biskupa dal rozdělit po klášteřích. A když byl všecko nařídil, co bylo potřeba naříditi za duši, řekl: Dejte synáčkowi mému trubičku mau a mé kopí házecí; ostatní není mé, abych mu dal, co bůh ve své moci zanechal. A tak v noci potom po kuropení v rukau kněží dne 22 Prosince jako dobrý boží bojovník dvojí podstatu lidskou rozdělil na její počátky, a beze wší pochybnosti věříme, že buď již dosáhl buď brzy dosáhne družstva nebeského. Za jehož márami jda jeden z duchowenstwa, až ke hrobu opakowal takowé kwílení, wolaje: Duše Břetislawowa Sabaoth Adonay at žije oswobozena od smrti, Břetislaw Ischyros. Diwná věc, pláčem swým duchowenstwo a lid tak pohádal ku pláči, že pláče ještě wíce bys chtěl plakati. Pohřben jest pak s welikým nářkem swých na hřbitowě kostela swatého Wácslawa wenku před dweřmi na lewé straně, jak byl sám nařídil. Tam sestra jeho Ludmila, služebnice bohu oddaná, wystawila na pilířích kapli klenutau ke cti sw. Tomáše apoštola, a ustanowila, aby w ní každého dne byla slaužena mše za zemřelé. A poněwadž se hned roznesla powěst w lidu, že jest kníže zabit z nawodu Božeje a Mutiny, které byl prwé vypudil kníže ze země své, rozmyšlívají se někteří, zdali winnější jest, kdo dal radu čili kdo přiwolil, aby učinil; ale w prawdě jsau oba zločinci; nicméně wšak winnější jest ten, jenž ke wraždě radí, protože sebe samého i druhého we zločin uwodí. Tedy jste wy Břetislawa zabili, kteří jste, aby zabit byl, radu dali. Poslali jsau ihned biskup a županowé se spěchem na Morawu k Bořiwoji posla, aby si přispíšil obdržeti dané sobě od císaře někdy celé země české knížetstwí. Kterýž přišed, spěšně w samý den božího narození s přiwolením wšechněch wespolek pozdwižen jest na stolec. Tehdy sprawedliwosti bohyně setřela naskrz stopy své, které byla sotwa zůstawila w Čechách wtlačené, když rozhněwawši se na země odešla do wlasti nebeské. Nebo bylo práwo Čechů, aby wždycky z knížat jejich rodu starší dle narození dosáhl stolce w knížetstwí.

14. Léta od narození páně 1101 Oldřich a Lutolt, synowé Konradowi, zapudiwše posádky z Morawy, kterých tam byl Bořiwoj

při odjezdu swém zanechal na stráži, uwázali se w hrady swé; podobně Božej a Mutina wrátili se z Polska, a kníže Bořiwoj propůjčil jim milost swau ne ze srdce, nýbrž že toho potřeba času žádala, i obdrželi zase hrady swé, které měli prwé, Božej Žatec a Mutina Litoměřice.

15. Téhož léta Oldřich přišel k císaři we městě Řezně, a staral jej prosbami skrze přátele swé, i doléhal naň nesmírnými sliby, aby mu nawrátil knížetství země české od bratra jeho mladšího Bořiwoje jemu nesprawedliwě předuchwácené. Císař, wzaw od něho peníze, dal mu znaky knížetství a korauhaw; ale predestření, aby za kníže zwolen byl, wzložil na vůli Čechů. Tehdy Oldřich wyprawiw posla, muže welmi wýmluwného, jménem Neuše, syna Dobřemilowa, winil bratra swého Bořiwoje, wytykal županům, a hrozil jim, odwoláwaje se, že jest starší wěkem, a wyžadowal sobě důstojenství stolce knížecího, mladším bratrem nesprawedliwě sobě odňaté. On, ač byla pře jeho sprawedliwá, však darmo chytal za ocas, kde rohy pustil. Tak Oldřich pozdě se pokaušel, aby bratra swého Bořiwoje, již na stolci utwrzeného, wypudil z panství. Když pak z wyřízení posla swého widěl Oldřich, že ani bratr jeho nechce od stolce upustiti, ani županowé k jeho úmyslu přistaupiti, obdržel jen tolik prosbami, aby směl s powolením císařowým mocí napadnauti na zemi sobě náležející; a hned přitowaryšili se k jeho družstvu mužowé we wěcech wálečných stateční, Sigard hrabě ze zámku Sály a bratr jeho biskup Frisinský, jménem Oldřich, a swak jeho po sestře jménem Fridrich. Jejich ducha byl roznítal k žádosti wálky, slibowaw jim zlaté hory a ujišťowaw, že jemu jsau přátele wšichni země české starší. Krom toho, odkudž jen mohl, nemálo sobě ku pomoci zjednal Němců, kteří dle hlauposti swé mysli, že jsau w Čechách zlata a stříbra tíže na ulicích rozházeny a wywrženy. Když pak ty sebral w jedno, wtrhli Oldřich s bratrem swým Lutoltem w měsíci Srpnu do krajín země české, ale o zlém znamení. Nebo Bořiwoj sebraw wojsko, wytáhl jim wstříc, a zarazil jest tábor na dwau chlumích u zámku Malina, hotow jsa nazejtří swésti s nimi bitwu. Němci pak nedaleko s druhé strany potůčka Wysplíše zřídili tábor, tak že obě

wojska mohla od obojích býti widěna. Když pak oni shledali, že jest jednomyslná stálost Čechů při knížeti Bořiwojowi, prawili k Oldřichowi: Kde pak jsau starší národu českého, o kterých jsi prawil, že jsau twými přátely. W prawdě lhal jsi w hrdlo swé, a nás jsi sklamal a uwedl we weliké nebezpečenstwí. Chtěli jsau se wrátiti, ale nemohli, protože po též cestě za nimi Swatopluk s bratrem swým Otau, weda s sebau dwa zástupy, přicházel knížeti Bořiwojowi ku pomoci? Co měli činiti? Welkau odewšad stísněni jsauce auzkostí, cestau auzkau a příliš těsnau stezkau, kudy se chodí přes les k Habrům, pospíšili sobě w noci hanebným útekem. Tam jest biskup Frisinský ztratil kápi swau. Tam pro obtížnau cestu odhodilo wojsko wšechen náklad s wěcmi potřebnými. Když pak bylo ráno, přišli Čechowé, a rozebrali kořisti, při kterých nepřítelů nebylo. Byli pak toho času Bořiwoj a Swatopluk sworní a jedné mysli wespolek; ale odkud vznikla mezi nimi různice, powím w krátkosti, obrátě se k začátkům málo dřewnějším.

16. Léta od narození páně 1102 Wladislaw kníže polské, maje dwa syny, jednoho narozeného ze sauložnice, jménem Zbyhněwa, druhého pošlého z Judity, Wratislawa krále dcery, jménem Boleslawa, mezi ty rozdělil panstwí swé na polowice; ale poněwadž dle slow páně každé králowstwí w sobě samém rozdělené spuštěno bude a dům padne na dům, i jak se wůbec říká, dwa kocauři do jednoho pytle chycení že spolu býti nemohau, léta od narození páně 1103 Zbyhněw hned po smrti otce proti bratrowi swému zdvihl zbraň, a slíbením peněz přidružil sobě kníže Bořiwoje ku pomoci. Tento hned poslal pro Swatopluka na Morawu, a když se spolu sešli, zarazili ležení wedlé zámku Řečena. To když slyšel Boleslaw, poslal wychowatele swého Skrbimíra, a žádal knížete Bořiwoje, aby pamatowal na příbuznost; prawil, že jest jemu po Juditě sestře jeho bližším; a mimo to podával jemu do ruky desíti měšců naplněných tisíci hřiwnami. O peníze! wy všeho zlého králowé, podvodu přátelé, wíry protiwníci a nepřátelé. Wy sprawedliwost kazíte, prawé saudy podwracujete. Wámi podplaceni Hrabiše a Protiwen, knížete Bořiwoje rádcí, přinutili samého knížete, slowo

Zbyhněwowi dané zapřítí. On pak hned, wzaw peníze, nawrátíl jest se k domowu; a poněwadž ani peníze nedal Swatoplukowi, on rozhněwaw se welmi a rozpálen hněwem, když odcházazel, řekl prý: můj požár zříceninami uhasím.

17. Léta od narození páně 1104 zwolen jest Jan za biskupa morawského. Téhož léta poslal Swatopluk do Čech wyzwědače neprawosti, udawače sprawedliwosti, rozsěwače neswornosti a wšeho zlého auskoku wynálezce, a kteří by

Seštwati jednosworné uměli do zbraně bratří. Ti obšedše skoro weškeré hrady w Čechách, jedny penězi podplatili, jiné dary, jiné sliby zawázali, a které znali dychtiwé nowých věci nebo zbawené důstojenstwí nebo wrtkawé a ducha nestálého, wšecky swými auskoky získali k straně knížete Swatopluka. Když se to tak nastrojilo, léta od narození páně 1105, když slunce meškalo w desátém díle wáhy, wkročíl Swatopluk se swau družinaw do Čech, i wyšly jsau jemu wstříc zástupy newěrných; někteří wšak z nich ocekáwali, aby jej otewřenaw branaw přijali downitř zdí hradu Pražského. Ale prwé téhož dne kněz Bořiwoj welmi brzy z rána přišed, napřed osadil hrad, a wložil do něho silnaw posádku, a poručiw jej biskupu Heřmanowi, se swými se odebral na Wyšehrad. A hle! Swatopluk w pořádku se šesti pluky pěkně uprawenými objewil se w poli, a poněwadž jemu nikdo newyšel naproti z hradu, w nejistotě a w pochybnosti maličko se zastawil, a potom hned přebředše přes řeku Wltawu pod wesnicí, která slowe Bubny, přiblížili se ke hradu, ale našli brány zawřené a na zdech bojowníky udatně odporující. Tam od jedné sluzky stojící na zdech oškliwě bywše pohaněni, tauž cestaw se nawrátíwše, zarazili stany mezi oběma hrady na místě, kde se w sobotu konají obchody, domníwajíce se, že z obojího hradu spříseženci jejich tu noc sběhnaw se k nim. Čehož když dokonce neučinili, když bylo ráno, Swatopluk, swolaw shromáždění, tak začal mluwiti k swým: Ačkoliw není teď kdy, abych se dal do obšírné řeči, předce powím něco málo whodného, aby se nezdálo někomu, že se bojím příhody smrti. Nebo bojácným a nečinným, kterým se bídný žiwot widí býti příjemný,

jest smrt nejpriměřenější; ale udatnému muži najiti smrt w boji sladší jest než nektar tekutý. Však jsem já dávno u sebe uzavřel, buď dojiti chleba a cti lepší, buď w boji podlehnouti smrti čestné. Ale wám jest se nyní chrániti té smrti, aby žádný z wás nebyl jat a s rukama za zády swázanýma nepřátelům diwadlem učiněn, jako wůl na porážku weden, a aby nepadl zabit sekerau. Nebo poraženým jest jediné wítězství to a památka chwály hodná, aby se nepřátelům nedostalo wítězství bez krwe. Tak prawil, a ihned obrátiv se s družinou swau na cestu do Morawy, řekl k Wackowi županowi: O bídné řízení štěstí, kterým nyní nucen jsem seděti na zemi jako sowa, jenž jsem se zdál jako obratný orel powznešen býti skoro až k oblakům. Ale Wacek jemu prawil: Nesmí tě pane zhrotiti toto protiwenství, po kterém tím rychleji přijde blaženější štěstí, poněwadž také po wodnatém mraku jasnost slunce wíce se stkwí. Neb takowá jest nestálost wšech věci na swětě. Při jich odchodu kníže Bořiwoj se swými je pronásledowal, i ačkoliw měl sedmkrát wíc bojowníků, předce neodwážil se swěsti s nimi bitwy, protože se bál newěry swých, aby se opustice jeho ležení, k wojsku nepřátelskému neobrátili, ale pronásledowal je pozdálečí až ke wchodu lesa.

18. Léta od narození páně 1106, když wynálezce nesworností d'ábel rozséwal neswornosti po weškerém swětě, byli jsau někteří z jeho pomocníků z welmožů německých, kteří swedse syna císařowa, totiž krále Jindřicha Čtvrtého, nawedli jej, aby proti otci swému zbraně se chopil. A on, utíkaje před synem, we městě Řezně s malým počtem ohradil se we zbrani, a poslal pro kníže Bořiwoje, aby mu přitáhl s wojskem na pomoc Také bez prodlení přitáhli Čechowé, a nedaleko Řezná zarazili ležení u řeky Řezný; s druhé pak strany též řeky bylo ležení syna císařowa. Tu ti, kteří se zdáli býti přátelé císařowi, prwní Lipolt markrabí rakauský, daw se na útek w noci, nawrátíl se domů se swými. Děpolt pak a Berengar markrabowé odebrali se do ležení krále Jindřicha mladšího. Widauce pak Čechowé, že byli odewšad opuštěni, neméně, jak nejrychleji mohli, pospíšili spolu na útek w noci. Což když spatřil

císař, opustil Řezno, a přešel od polední strany po cestě, kterau se chodí do Netolic, wešel do Čech, kníže pak Bořiwoj poctiwě jej přijaw, jak císař sám chtěl, dal mu průwod k Sasům zemí swau císaře důstojný, i dowedl jej až ke swaku swému Wigbertowi. Odtamtud táhnuw skrz Sasy a přes Rýn, přijel do Leodie, kdež po nemnohých dnech pozbyl se žiwotem císařstwí dne 7. Srpna.

19. Téhož léta Swatopluk, swolaw ty, kteří s ním byli odtáhli z Čech, co by měl činiti, již w díle započatém tázal se o radu. Tu Budiwoj, syn Chřenůw, wěkem starší než druzí a jazyka wýmluwnějšiho, muž we protiwenstwí i w štěstí myslí chladné a w takowých záležitostech od prwního mládí wyučený a plný auskoků, takowau řeč k němu učinil: Proměnlivý jest wýpadek w bitwě, a brzy ti, brzy oni měli wrch we wálce. My však, bratří, ještě jsme nebojowali do krwe, ještě jsme neučinili hlawám swým mostu, po kterém se přichází na stolec, který však také učiníme, jestli nás osud donutí jej učiniti. Ale poněwadž newždy zbraní, nýbrž častěji auskoky se přichází na příkré wrcholy sláwy, nyní odložice zbraň, úžíme auskoků. Neb takowými spůsoby jest Troja od Argů dobyta w desátém roce. A Prudentius prawí we Psychomachii, řka:

Nic rozdílno není, zdali zbraň neb lest ti pomůže.

Také bez prodlení poslán jest druhý, abych tak řekl, prohnaný Sinon do Čech, přerozličným naučený auskokům, wnuk Hapaty, který připrawen na obojí štěstí, nebál se příhod smrti, kterému slušně zní jméno mužský, protože mužsky si počíнал. Nebo jako někdy Sinon Argivy ozbrojené zawřené do koně skrze swé lži wtáhl downitř zdí Troje, tak prohnanými smyšlenkami tohoto otewřela se knížeti Swatoplukowi země česká přemožená. Ten když přišel ku knížeti Bořiwojowi, pad na kolena, slzami přetwářenými skropil nohy knížete, a když mu bylo kázáno wstáti, takto mluwil: O, já bídný, že jsem sotwa útekem se ztratil a sotwa jsem ušel nešlechetným rukaum zlého Swatopluka, který kdyby mě byl chytil, bez pochyby tyto oči byl by mi wylaupil. I poněwadž se na něm jinak pomstítí nemohu, o bože všemohaucí, bud mi dowoleno tajemstwí jeho odkryti, bud' mi dowoleno wyzraditi všecky, kteří jsau w této zemi

jeho přátelé. A tak míchaje pravé s křiwým, ze mnohých hanebností winil Swatopluka, i aby mu více bylo věřeno, stwrdil řeči swé přísahami. Takowými chytrostmi a úklady muž dobrý a sprostý, kněz Bořiwoj, sklamán a mnoho wěře lžem, sněti silné, na kterých i sám podepřen seděl i čest jeho wisela, neprozřetedlně přesekal a s vysokého wršku spadl. Nebo přátely swé wěrné Božeje a Mutinu často zajmauti a jako nepřátely vlasti trestati chtěl. Ale poněwadž měl rádce swé Hrabiše a Protiwu plné pletich, nebyla wůle jeho tajna řečených županů. Kteřížto hned se odebrali k bratru jeho Wladislawowi, a dodali ostnu jemu, který již reptal a zuřil, aby ještě více zuřil proti vlastnímu bratru swému Bořiwojowi, kterému již byl wypowieděl wěrnost a bratrstwí swé i přátelstwí a zjewně byl poslal k Swatoplukowi na Morawu bratra Wilémowa jménem Pula. Když pak on přišel, Wladislaw a ostatní županowé, ach nesmyslní a jako svoji vlastní wrahowé a vlasti nepřátelé, k swé zkáze přitáhli wzteklého wlka do owčince owcí, aby roztrhal netoliko owce, nýbrž i pastýře samy. Tedy Bořiwoj tichý jak beránek, zbawen jest panstwí, a Swatopluk zůřiwější než tygr, diwější než lew, dosazen na knížetstwí léta od narození páně 1107 14 dne Kwětna.

20. Tomuto skutku nowému a prwé w Čechách nebýwalému diwili jsau se národowé wůkol sausedící, a předpowídali napotom Čechům myslí lehké horší wěci z předtuchy. Z toho se uherské země synowé, prázdne hlavy, těšili, z toho polští otrapowé rty neobřezanými blahořečili, protože pokud tito knížata sebe samy nepokojili, oni pokoje požíwali. Mnozí však ze županů, které byl Bořiwoj sám z nowáčků udělal župany, prowodili jej, a s ním do Polska jeli. Wida pak, co se dalo, Soběslaw, třetí dle narození po Bořiwojowi, jsa již mladík dobrého nadání, následowal bratra do Polska. Týchže časů král Jindřich Čtwrtý práwé byl w Sasích. K němuž Bořiwoj pospíšil a na křiwdu sobě učiněnou naříkal; i aby mu bezpráwně odňaté nawrátil knížetstwí české, slibowal mu dáti zlata a stříbra množstwí weliké. Ihned král, poslaw jednoho z dwořanů, tak wzkázal Swatoplukowi w krátkosti: Při koruně na hlawě mé wzkazuji ti a poraučím, abys bez odkladu přišel ke mně;

nebo jestliže budeš meškati přijítí, beze wší pochybnosti já we sprawedliwosti tebe i Prahu twau rychle nawštíwím. On pak hned, shromáždiw wojsko, přišel, a pod samým wchodem lesa u hradu Chlumce swolal welmože a dwořany, a předstawil jim bratra swého Ottu, prawé: Já půjdu samoten, a s nasazením hlawy swé budu zkaumati obojetné přátely králowy. Wy zde čekejte pochybných účinků nejisté příhody. Ostatně Bůh všemohaucí předcházej a prowodiž vaše skutky. A wzaw s sebau několik málo, šel odwážliwě, maje wpadnauti do otewřeného osidla. O! pošetilá maudrosti muže, ba smělá směllosti knížete! Šel nejsa nepowědom toho, coby mu měl učiniti král zkažený zlatem a lakomý jak peklo. Když pak přišel, král beze všeho slyšení dal jej wstrčiti do wězení, a swolaw ty, kteří s ním byli přišli, odewzdal jim kněze Bořiwoje, aby dowedauce jej zpět do hradu do Prahy, opět pozdwihli jej na stolec knížecí. Kteřížto wracejce se s ním, třetího dne položili jsau tábor blíž zámku Donína. Uslyšew o tom Otto, dí k swým: Co tu čekáme? již se stalo, čeho jsme se báli, a čeho jsme se strachowali, již se přihodilo. Jděme a wizme kníže nowé, zdali jej králowská prawice obrání proti této naší. A spořádaw z wybraných wojnú šest legií, přešel jest w noci přes hory, ráno pak časně wtrhnul do ležení Bořiwojowa. Ale on zwěděw to prwé, již byl útěkem zmizel, protože přeběhlík jeden z ležení Ottowa byl mu podtají wěc oznámil.

21. Biskup wšak Heřman, muž opatrný a sprawedliwý, mezi rozmanitými příhodami obau knížat jako mezi Skyllau a Charybdau postawen jsa, aby se nezdálo, že za nejistau stranau jich obau šel, odebral se pryč ku příteli swému Ottowi biskupu kostela Babenberského. Bořiwoj pak, ač neobdržel, čeho žádal, předce peníze, které byl králi slíbil, zaplatil. Ale poněwadž všichni lidé, jak se wěci mají, tak jsme welcí a malí, hle kníže jména welikého, wsazen jsa do wězení, poddán jest rozkazům člowěka nejmenšího, a od méně hodných trýzněn jest potupau. Ach! jak welké on we prsau swých péče přemítal! jak často skrze přední w paláci hněw králůw ukrotiti hleděl! Ale poněwadž o ruce prázdne darmo se tluče na dwěře králowské, ruka wšak mazaná diamant přelámá, slíbil jest

králi deset tisíc hřiwen stříbra. Ach, čehoby člowěk nedal, když meč doráží na jeho šíji. Kdoby, jsa postawen w auzkosti, nedal rád za sebe, což by koliwěk měl? Wšak kdyby král od něho wyžadował sto tisíc hřiwen, nebylo by nic pošetilejšího, jak kdyby za žiwot swůj třeba zlatých hor neslibował. Pro takowau příčinu král, wzaw od něho přísahu wíry, propustil jej, a poslal s ním jednoho ze swých služebníků, který by přijal plat swrchu jmenowaný. On pak když přišel do Prahy, ihned olaupil chrámy poswátné, sebral ozdoby ženské, a cožkoli se třpytilo zlata a stříbra w Čechách, sehrabal, a sotwa sebral sedm tisíc hřiwen stříbra. Za ostatní wydal bratra swého Ottu králi za rukojsi. Podobně také biskup Heřman přišed z důchodů kostela swatého propůjčil knížeti 70 hřiwen ryzého zlata. Též jest téhož kostela 5 plástů s lemy položeno w zástawu w Řezně u Židů w 500 hřiwnách stříbra. W skutku nebylo opata, nebylo probošta, ani duchowního, ani laika, ani Žida, ani kupce, ani suken kráječe, ani citarníka, aby nepřispěl nerád něčím knížeti ze swého krámu. Po málo wšak dnech Otto wybawil se útěkem, a wrátil se jest ke bratru swému od dworu králowského, což se králi welice nelíbilo.

22. Léta od narození páně 1108. Jak se stává často, kde muž a žena spávají w jedné posteli dwa,

W tom narodí se třetí, člowěk aby z něho byl; tak choť ušlechtilá knížete Swatopluka

Pachole zrodila jest autlé a přípiala k prsu;

pro kteréžto král Jindřich po pěti měsících poslal a ze swaté wody křtu je wyzdwihl a dle jména swého nazwal je Jindřichem. A když je poslal zpět k otci, wšechen dluh, totiž tři tisíce hřiwen, kmotru swému Swatoplukowi odpustil, a kázal, aby byl připrawen s ním na wyprawu proti ukrutnosti uherské, protože k prosbě některých Němců byl uzawřel táhnauti tam na pomstu za zawraždění Jerusalemských, které byl národ ten pro ukrutnost swau s část mečem usmrtil, část do otroctwí uwedl. A již w měsíci Září, když meškal Swatopluk kněz s králem w Uhřích u hradu Prešpurka, Bořiwoj s Poláky wtrhnul jest nepřátelsky do Čech, obrátiw Wacka a

Mutinu na útěk s posádkami jich z ohrady, která byla velmi pevně položena proti hranicům polským. Nebo byl kníže Swatopluk při svém odjezdu těmito dvěma všechnu starost swau poručil, a aby byli země české ochránau, všechněm je předstawil. A když Wacek widěl, an towaryš jeho Mutina nebojuje udatně; z té příčiny domníwaje se, že z jeho rady Bořiwoj wešel do Čech, ihned poslal jest tajně jednoho ze swých bojowníků, aby to všecko knížeti Swatoplukowi oznámil. Podobně jiného bojowníka nawedl lstiwe a poslal do ležení Bořiwoje knížete. Kterýžto na obojí připrawen,

Kutiti jednak lest nebo smrt podstaupiti mužně, když přišel k řečenému knížeti Bořiwojowi, stawěl se, jako by byl utekl z ležení Swatopluka knížete, a zwěstowal, že se již wrátil z Uher, a že zejtra s nimi bude bojowati, stwrdil přísahau na wíru swau. Těmi lzemi oni přestrašeni, té samé noci do Polska jsau se nawrátili. To když uslyšel král Jindřich, řekl prý kmotru swému Swatoplukowi: Jestli nepomstím škod twých nad Polany, ať jsem nawždy jmín za sprostšího řásy odhoděné. Mezitím Swatopluk zahořew hněwem, w nepřítomnosti na nepřítomného Mutinu zuby skřípal, očima jiskřil, a dýchal z hluboka. Sotwa dne dočkal, aby na něm wylil zlost swau; pokládal za nic, by jediného Mutinu potrestal; již ukrutnými sliby a přísahau se zawázal, že celé to pokolení jako swítlnici mečem zhasí. A poněwadž několik jich měl we službě swé před očima, w srdci želel toho, ale obličejem ukazowal se weselým ke všem. Potom když přicházal, pod samým východem z lesa, wedlé hradu řečeného Litomyšl, Wacek s Mutinaw wyšli jemu naproti. A bylo toho dne třikrát wzkazowáno Mutinowi od přátel jeho, že neutečeli, přijde bez pochybnosti bud o život bud o oči. Ale poněwadž naň již doléhal jeho osud, widěla jsau se mu slowa přátel jeho jako bláznowstwí. Však není, prawil, muž udatný, kdo se bojí osudu smrti.

23. Ale když wešli do hradu do Wratislawě, druhého dne nejčasněji ráno swolal všecky přední muže we hromadu; a když se sešli do jednoho, jako lew ze swé klece wypuštěný na jewiště stojí řwa a se hřiawu zježenau čeká na pokrm, tak Swatopluk wstawi

do jistby, posadil se uprostřed na podzídku kamen, víc než kamna sedmkrát ohněm podpálená zlobau rozpálen, a ohlídnuw se na všecky, pohleděw strašlívyma očima na Mutinu, takto otewřel ústa hněwiwá: O! plémě nenáwiděné a pokolení Bohům protiwné! o! zlosynowé Wršowici, našeho rodu nepřátelé domáci! Zdali mi kdy wypadne z paměti, že jste nad pradědem mým Jaromírem na hoře Welizi wykonali wám owšem kratochwilnau, ale nám wěchnau potupu? Zdaliž nebudu toho pamětliw, že jste bratra mého Břetislawa, jako wýtečnau hwězdu w celém swětě knížat, ty a bratr twůj Božej zlým úkladem zavraždili! Což pak prowinil bratr můj Bořiwoj, který panowal pod waší mocí a we všem wás jako vlastní zakaupený otrok poslauchal? Ale pro hrdost wám wrozenau nesnesli jste knížete powahy skrowné; a kolik jste mně spůsobili nepokoje obwyklými auskoky, až jsem swolil k waším zlým radám a hřeše proti bratru swému Bořiwojowi welmi jsem zhřešil, protože jsem jej stolce zbawil! a to jest jediné, co mne bolí a bude boleti na wěky. Ještě slyšte opět a opět, o moji welmoži, co jest syn neprawosti a hlawa wší bezbožnosti učinil, tento Mutina, kterého jsem já onehdy, když jsem s wámi wytáhl do wojny, co druhého po sobě zanechal, předstaweného a welitele této země. Ten pak dobrý člowěk, stawě se jako by wyšel na honbu, nestrachowal se w noci zajiti do Polska do hradu Swídnice, aby se uradil se strýcem swým Nemojem, jak by mě se stolce sehнал. I strhnul se hluk zmatený, a ducha knížete hořícího hněwem podpálili, aby wíce a wíce hořel, swým přízwukem. W tom kníže, pokynuw se strany katowi přítomnému, jenž wěděł o jeho předsewzetí, wyšel wen. Kterýž hned na Mutinu, ničeho takowého se neobáwajícího, obořil se. O podiwuhodné trpěliwosti župana! Ke dvěma ranám seděl ani se nehnul, po třetí wšak, když chtěl wstáti, uřata jest mu hlawa. Tauž hodinu a w též jizbě jsau jati Unislaw, Domaša a dwa synowé Mutinowi. Jediný pak Neuša, který byl z jiného rodu, ale s Mutinaw welmi přátelský, když widěl, co se dáło, dal se na útěk, a byl již utekl wen ze hradu, utíkaje chrastí, leč bylo ho poznati po sukni čerwené. Kterýž hned jest jat a očí i mužského audu zbawen. A jak

se často stává, když wtrhne krwolačný wlk do owčince owec, že zuří, wraždí a prwé swého wzteku neukrotí ani od wraždění neupustí leč po zawraždění wšech owec; tak Swatopluk okrwawen wraždau jednoho člowěka, zahořel zlostí, a kázal, aby wšechen onen rod, bez rozdílu wěku a bez promeškání času zbawen byl hrdla, a před zástupem županů tu stojícím řekl: Kdo se neostýchá splniti mé rozkazy, bude mu hrubá dána zlata ruda. Ale kdo Božeje a syna jeho zabije, dostane stokrát tolik, a obdrží jejich dědictwí. Rychleji newyletí wětrowé, když král jejich Aeolus hrotem swým propíchnu bok hory, pod kterau jsau w zawření držání, než welmoži Wakula, Heřman, Krása a jiní welmi mnozí wskočili na koně a letěli během okřídleným k usmrcení Božeje a syna jeho; druzí rozběhli jsau se po zemi, a pátrali, aby celý ten rod wykořenili.

24. Mezitím Božej w dědině Libici, ach neznaje co mělo přijiti, když sedal se synem a s chotí k obědu, byl tu chlapec, a prawil: Hle, pane, mnoho jich bez řádu běží sem spěšně přes pole. Ale on prawil: Přicházejí z výprawy; nechať k nám přijdau s božím požehnáním. Co to prawil, hle newlídník Krása otewře dwěře, a zablesknuw mečem taseným, zwolá: Zhyň zlosyne, zhyň, jenž jsi se poradil zle, když jsi mého příbuzného Tomáše zabil bez přičiny w čas postní. I wstaw syn jeho Bořuta, dí: což činíte, bratří? Jestli nařízeno, abychom byli jati, můžeme býti jati beze zbraní a bez hluku; a neostražitý již měl w sobě meč až po jílec prostředkem břicha. A bez prodlení meč ještě krwí synowau zmáčený měl také otec w hrdle. Oni pak wybijci, jako hradů dobywatelé, nesmírné rozebrali jsau poklady, a jako prawí Kato:

 Za krátký promaříš, co za dlauhý čas se nabýwá.

Nebo z takowého bohatstwí nezbylo ani látky, již by se pokrylo jich tělo; nýbrž bez rakwe a bez služby pohřební Božej i syn jeho Bořuta jako mrchy nazí jsau uwrženi do jámy dne 27 Října. Nemohl jsem se dowěděti, kolik hlav z toho pokolení odewzdáno bylo smrti, protože nebyli zabiti ani jednoho dne ani w jednom místě. Nebo jedni byli wedeni na tržiště, a jako hlaupá zwířata zkoleni. Jiní na hoře Petříně sřati; mnozí w přibytých neb na ulicích byli usmrceni.

Ale co mám říci o smrti synů Mutinových, jichžto smrt widěla se býti všeliké smrti ukrutnější? Nebo byli dobrá pacholátka, obličejé auhledného, pohledu líbezného, jakých ani wtipný umělec w bílé slonowině ani malíř na stěně nedowede wytwáříti. Nebo widěli jsme je žalostiwě wléci na tržiště, a kterak častěji wolali: máti má! máti má! když je krwawý kat oba jako prasátka pod sekyrkau podřezal nožem. Rozutíkali jsau se všichni bijíce se w prsa swá, aby newiděli kata tak ukrutný skutek konajícího. Ostatní však, kteří zůstali z rodu toho, zmizeli útekem, jedni do Polska, jedni do Uher se ubírajíce; o jejichžto zkáze jak i rozptýlení, ač bychom měli látku obšírnau ku psaní, však aby se nezdálo, jako bychom zpěwem kozlím ukončili truchlohru, wraťme se, odkud jsme se maličko uchýlili, ku kronice.

25. Stalo se jest pak, když se král Jindřich nawracel od hradu Prešpurka zdwihnuw obležení, že Koloman král uherský za nedlauhý čas potom, chtěje se pomstíti za škody knížetem Swatoplukem sobě učiněné, wtrhnul do Morawy a jal se nepřátelsky ji hubiti. Nebo když král Jindřich, zabrán do wojenského brojení, se všech stran swíral hrad Prešpurk obležením, kníže swrchuřečený se swými Čechy, cokoli bylo s té strany řeky Wáhu až ke Trenčinu, ničeho byl nenechal bez wypálení. Často také wyhledače neboli wyzwědače wyslané od krále uherského týž kníže byl z jímala zbwil nosu i zraku. Podobně jednoho dne wíc než tisíc mužů z wybraných bojowníků k tomu od řečeného krále wyprawených, aby aukladně bud štítonošé picující lapili, bud na Nēmce neostražitě w noci udeřili, kněz Swatopluk, přezwěděw, kde se mezi bařinami skrýwali, najednau na ně udeřil, a zajaw všecy do posledního jak ryby do wrše wywržené, jedny byl dal zbiti, jiné na koniku oběsiti, několika pak málo za welké peníze přijaté byl darowal žiwot. Pro takowé skutky a jiné toho způsobu, kterými byl Uhry stihal kněz Swatopluk, když slyšel, že král, totiž Koloman, wtrhnul do Morawy, ihned sebral jest wojsko obojí, české i morawské; a když spěchal w temné noci lesem, dychtiw jsa tajně podejiti nepřitele a s ním nazejtří swěsti bitwu, mezi tolika tisíci bojowníky, kteří spěchali s ním,

diwná wěc! do zřítelnice oka knížete samého sněť ostrá zle wyčníwající tak silně wrazila, že raub sotwa wytrhli i s okem, a zdwihli kníže polomrtwé, i wrátilo se wojsko domů smutně dne 12 Listopadu.

26. Léta od narození páně 1109 dewátého dne měsíce Února, poněwadz uhodil welký mráz a wšecky wody byly zmrzly welmi, kněz Swatopluk, když již zahojena byla rána oka wytrženého, bez prodlení opět sebraw wojsko, tři dni a tři noci bez přetržení spěchaje, wpadl do Uher; a když žádný z nich o tom prwé nezvěděl, z nenadání dorazil s wojskem ke hradu Nitře, a byl by do něho wscočil, kdyby byli strážní, kteří tam jsau pořád na hlídce, nezawřeli brány. Tedy když zlaupili a wypálili podhradí, potkali jsau se na zpáteční cestě s pluky četnými na wozích a na koních, kteří utíkali do hradu prwé řečeného. I sebrawše je wšechny najednau jako snopy na poli, spálili jsau wsi jejich, spustošili celau onu krajinu, a naložiwše ohromnau zásobu dobytka i hojnost wěci jiných, wesele nawrátili jsau se k swým vlastním domowům.

27. Téhož léta nejwytečnější král Jindřich, pamětliw jsa hněwu swého a nenáwisti proti knížeti polskému, jménem Boleslawowi, pamětliw slibu, který byl slíbil kmotru swému Swatoplukowi u hradu Prešpurka, jak jsme wyše oznámili, konaje cestu skrz Sasy, wedl jest s sebau Bawory i také Šwáby a Franky východní i ty, kteří jsau na Rýně pod Kolínem Agrippinským až ku pomezí západnímu říše jeho. Také nescházei Sasowé twrdší skal s dlauhými kopími, ku kterým když se též Čechowé připojili, w měsíci Září wtrhnul do Polska, a okolo prwního tamějšího hradu Hlohowa, nařidiw obležení, spustošil ji na obau stranách řeky Odry od řečeného hradu až ke hradu Rečenu, a opět s welkau kořistí nawrátil se jest do swého ležení. Tam když se již na tom ustanowil, aby nazejtří propustil kněze Swatopluka a jeho wojsko, stráwili jsau celý den w záležitostech králowských až do noci. Wyskytl se mezeitím w ležení jistý bojowník nejsmělejšího smělejší, a jak jsme později od wyprawujících uslyšeli, poslaný od Jana syna Tistowa z rodu Wršowiců, kterýž na obě jsa odhodlán, bud dojiti powěsti nabyté

welkými skutky nebo se smrtí knížete zároveň ztratiti tento život, stanul pod košatým bukem wedlé cesty, kudy se šlo ku kráľowskému dworu, maje pozor na návrat knížete, až by se wracel od dworu kráľowa. Jakž jej pak uwiděl již za prwního nočního saumraku obklopeného náramným zástupem bojowníků jemu slaužících, wskočil na koně, a málo se wmísil do prostřed zástupu, i plným napnutím sil mezi lopatkami knížete wraziw kopí,

Prostředkem prsa jest železem proklál mu osudným; on pak dřiw než dopadl k zemi, wypustil ducha,

Toť pak před prwním jedenáctý den přede Říjnem.

Bez ducha tělo jeho s zármutkem hned jeho družstwo

Zdwhlo, a kwílelo, do ležení s pláčem je doneslo;

Welký pak w ležení noci té byl zmatek a rozbroj.

Neb sem a tam různu rozbíhali jsau se, a zase se wraceli, až od krále poslán byw Purkart stěží ukrotil nejistá lidu hnutí. Když pak bylo ráno, přišel jest král, aby truchlil nad kmotrem swým; a u přítomnosti všech Čechů swolil, aby kohožbykoli chtěli, ze synů knížat swých sobě za kníže zwolili. Tož Wacek, jak byl we smutku, prosil se slzami, které mu wystaupily, aby jim bratra knížete zabitého, Ottu, ustanowil za kníže. A král ihned jej schwálil, a lid nemaudrý wolal w ležení třikrát Kyrie eleyson. Také bez prodlení, ježto málokterí o tom wěděli, syn Buzůw jménem Dětrich kwapil na woze, a čtvrtý den za prwního swítání přiwedl jest do Prahy Ottu, o nějž se Wacek a všichni, kteří byli z Morawy, zasazowali, aby byl powznešen na wrchol knížecí stolice. Poněwadž pak se bez swolení Čechů a biskupa pokaušeli to učiniti, sklamala se jejich opowážliwost, i oznamowaly jsau se u prostřed shromáždění učiněné od nich přísahy. Nebo když dosazowali kněze Swatopluka, byli jsau všichni Čechowé přísahami stwrdili, aby po jeho smrti Wladislaw, když by byl žiw, powznešen byl na stolec.

28. Mezi těmito takowými bauřemi lidu Heřman biskup a Pabian župan, který měl úrad na hradě Wyšehradě, ti, poněwadž přewyšowali ostatní jak důstojenstwím tak také maudrosti, obdrželi wrch radau swau, a wší silau spůsobili, že i přísahy zůstaly

neporušeny i Wladislaw práwa knížecí právem pohledáwaná s přiwolením všech obdržel. Pozdwižen pak jest na stolec, když slunce dlelo w dewáté části Wáhy. O jehožto ctnostech a sláwě widí mi se aby se prozatím pomlčelo, pokud obcuje w tomto žiwotě, abychom bud neuběhli w nařčení pochlebniectwí, bud kdybychom méně psali o jeho chwále, abychom neupadli w obwinění z ujímání. Pročež kdosi napomíná, prawě: Chwal statečnost knížete, ale po běhu tohoto swětla. Jak ale uslyšel Bořiwoj, že se bratr jeho mladší Wladislaw po smrti Swatopluka zmocnil panownického stolce, ihned odjel z Polska, a odebral se do Srbska k Wikbertowi, swaku swému dle sestry. W jehož radu spoléhaje a w pomoc, jakož i w některých našich zprnewěřilých slíbenau podporu důwěřuje, u wigilii narození páně ráno za swítání bez odporu wšelikého wkročil do hradu do Prahy, o! ke zkáze a k wyprázdňení kapes mnohých.

29. Tímto nenadálým obratem věci hradčané welice uleknuti, třásli jsau se, newědauce, které strany by měli w náhlých proměnách štěstí následowati. Mnozí, kterých staw byl šťastnější,

Wěci we hradě swých zanechawše s dětmi drahými,

Běželi pryč, ku komu wšak spíše se dáti nejistí.

Mnozí proměny věci žádostiwí radowali se a plesali, a utíkajícím činili příkoří; neb z dopuštění knížete Bořiwoje majetek jejich rozchwáceli. Biskup pak Heřman postižen we swém paláci, jako by byl od nepřátel obstaupen, tak od swých spoluobywatelů hlídán byl w zawření. Nebo wěděli, žeby rád utekl, kdyby utéci mohl. Mezi těmito obapolnými strachy lidu Pabian župan Wyšehradský, kam by se obrátil, jistě newěda,

Chtěl odejiti raděj než z blízka na zločiny zříti;

A swěřený jenž byl jemu hrad jdauc odtud opustiw,

O věci pospolité, jež na jeho jen byla péči,

Mnoho naříkaw, tak powěděl jest tu stoje smutný:

Česká, ach běda, země! ty, jenž tak weliká nejsi,

A přede toliko pánů máš, panujících tobě za jedno,

Ze kmene panského splozených a to weskrze mužských.

Již jest dwadceťi těch, čítám-li je dobře, panáčků.

Maudrý básník prý řekl jest proto někdy, Lucanus:

Moc přílišná sobě není ale národu těžká;

Neb což knížata poblauzní, vším tresce se národ.

Prawil, a jak swrchu řečeno, opusti w hrad Wyšehrad, meškal po wsech w jeho sausedstwí, postawen jsa w nejistotě obojetností Štěstěny.

Rychlejší mezitím, než hrom nebo wítr je, pověst

Rozličné hlasy po všechněch rozšířila zámcích,

A w lidu po zemi wší byly zmatky tu chvíli přewelké.

Nebo mnozí, kteří neznají mrawů dobrých, majíce radost z nowot, běhající sem a tam po dědinách a hubíce je, očekáwali nejistých osudu příhod. Ale jiní, kterých smýšlení bylo wyšší a wíra čistší, zaměřili ku přednímu sídlu ke hradu ku Praze. Co měli činiti? Nejsauce toho newědomi, do otevřené běželi jámy, a nechtíce i chtíce přistaupili ku kostce osudů Bořiwojowých. On pak wlídně je přijaw, zawázal je přísahami a sliby mnohými, a poručiw je Hrabišowi županu, téhož dne odebral se s jinými do bezpečnějších zdí hradu Wyšehradu. Odtud ráno o prwní hodině w samý swátek přišel zpátky do Prahy, a přijat u welkém průwodu duchowenstwa, a tam slyšew mši swatau, zase nawrátil se do hradu předřečeného.

30. Té noci Otto bratr Swatoplukůw a Wacek župan přišli jsau od hradu Hradce s třemi pluky bojowníků, a položili jsau se táborem u potoka Rokytnice. Když pak bylo ráno, přiblížili se ke hradu k Wyšehradu, a wšecky cesty kolem dokola strážnými obsadili, tak aby nemohl nikdo wyjít ani wejít Bořiwojowi na pomoc. Nebo byl prwé kníže Wladislaw uzawřel, w předřečenéin hradě we Hradci sám narození boží slawiti. Ale poněwadž zatím ku powolání krále Jindřicha musil w oktáv hodu wánočního býti při sjezdu králowě w Řezně byl nařídil Wackowi županowi, aby jakby nejpilněji mohl, Ottowi, kterého byl ke swátku pozwal, připrawil hody. Sám pak pro rozkaz králůw pospšiw, we hradě Plzni s ostatními župany zůstal po dwa dni swáteční. Třetího wšak dne, když zwěděl o tom, co se dalo we hradě w Praze, odložil a opominul uložení králowo, a we swátek swatého Jana apoštola a ewangelisty s těmi, kteří byli s ním

we dvoře, přiběhl přede zdi řečeného hradu; ale našel brány zavřené,

Spatřil též branné, hotové s nim dáti se w půtku.

K nimž on na wysokých stojícím we hradě baštách takto se jal mluwiti, prawě: W pokoji k wám přicházím; poznej te mne, a otewřte brány swému pánu. K těmto slowům knížete když nikdo neodpowěděl, rozhněwaw se welmi a mnoho jim hroziw, obrátil se na cestu přes potok Brusnici. A jak wystaupil na wrch kopce, uzřel z dálky w poli dlauhau řadu zbraní, s kterými Wacław syn Wigbertůw přicházel Bořiwowowi ku pomoci. A poslaw jednoho z dvořanů, zkaumal, zdali přicházejí co nepřátelé čili co přátelé. Jak se však prostředkem posla obojí na wzajem poznali, jinoch prwé řečený ulekl se, a nejinak táhl krok zpátky, než jakoby byl šlápl na tuhého hada skrytého w trní, a swolaw swé do jednoho hluku, prawil: Nemáme místa wolného k útěku, a není tajno, že neřádi podstupujeme los bitwy. Tolik jen se přičiňte, aby oni této bitwy nepřestáli bez pokuty. To řekl, a rozwinuli korauhew a wolali swatau Maří sobě ku pomoci. Kníže pak ctností sobě wrozenau wždycky nenáwidě wálek občanských, křik jejich i je samy málo wáže, chtěl jich minauti.

31. Tu Dětríšek, syn Buzůw, traud zlého, podpalce neprawosti, řekl: Jestliže tebe nehněte a nedotýká se twá křiwda od nehodných tobě učiněná, aspoň nám dopust', ať seznáš, zdali jsme živé čili mrtvé maso. K tomu Wladislaw dí: Jestli se toto nepřičítá milosti, nýbrž nestatečnosti, tu chvíli uwidíš onde, kolikrát se obrátí tento můj meč. A rychleji než to řekl, popadnuw štít, prwní daleko vyskočil ze zástupu, prwní hřimal we protiwném šiku; a jako ježatý kanec, hlukem psů obklopen, tak kníže od nepřátel obstaupen, tyto potřel, ony porazil, až pak lidskau křwí postříkán celý, ztratiw jediného župana Wacenu, co wítěz přišel do swého ležení rozbitého u paty hradu Wyšehradu. Strhnul se weliký křik w ležení z radosti, že knížete zdrawého dostali z bitwy. Syn však Wigbertůw, jako had, kterého pastýř swau holí wýpůlky přerazil, on zdwihaje hlavu a ztratiw ocas sotwa že leze, tak řečený mladík, některé ztratiw,

některé pak maje těžce zraněné, se srdcem truchlivým velmi wešel do twrdých zdí Pražských. Wěc diwu podobná, což jich bylo poraněno, wšichni zemřeli. Co se diwíme, jestliže pro jeden zločin synů Pelejewých slunce zakrylo a zastínilo swé paprsky nad městem Argosem, když mezi těmito hrady wedlé sebe stojícími tolik horších spácháno jest zločinů. Neb ukrutněji se děje we wálce občanské, kdež syn otce cimbálkem a otec syna wybízí setkati se saubojem; jiný zýwá swého rodného bratra k pútce, jiný bratra jako nepřítelē zajatého wáže a obírá, jiný swého příbuzného zabíjí, jiný přítele jako nepřítelē usmrcuje, wšude hanebnost se prowozuje, wšude zločin nelidský se páše. O Ježíši, dobrý hospodine! co ty trpíš w lidské rodině? Jak ty showíwawě čekáš, bys jich měl méně, které bys měl trestati po zásluze?

32. Mezitím Wladislaw kněz již dáwno byl poslal napřed župany Heřmana a Sezemu ku králi Jindřichowi, který práwě we hradě Bamberce tehdejší wánoce slawil, á slibuje jemu 500 hřiwen stříbra, prosebně ho žádal, aby mu ráčil buď sám buď po swých zřízeních nawrátiti zase knížetstwí odňaté jemu od bratra Bořiwoje k radě Wigbertowě. Král pak, ač toho času byl welice hněwiw na Wigberta, wšak wíce roznícen zalíbením w platu jmenowaném, ihned swolaw wojsko, na začátku roku od narození božího 1110 dne 1 Ledna wtrhnul do Čech. A poslaw napřed dwa markrabí, Děpolta a Berengera, kázal, aby učiníce mezi sebau příměří, Bořiwoj a bratr jeho Wladislaw i spolu také Heřman biskup a syn Wigbertůw i wšichni starší Čechowé jemu přišli naproti ke dworu biskupowu we wesnici Rokycanech. Když tam dle rozkazu králowa přišli, beze wšeho slyšení jat jest Bořiwoj i syn Wigbertůw. Biskupowa pře uznána jest za sprawedliwau, poněwadž pomazal zlatem ruku králowskau. Potom jsau wšichni přátelē Bořiwojowi z rozkazu knížete Wladislawa jedni zraku a peněz zbaweni, jiní toliko z wěci ke jmění náležejících olaupeni; ostatní, kteří mohli této pohromě ujiti, k Soběslawowi králowici do Polska jsau utekli. Mezi těmi Jan syn Čestůw z pokolení Wršowiců, jat byw z rozkazu Wacka, o kterém jsme wyše prawili, zbawen jest zraku i nosu. Přiwitan také

rowněž postižený w témž wzbauření, jenž widín byl jako starším we hradě w Praze, jemuž na záda při wázán welmi weliký pes prašiwý a wčerejší brečkau opojený, popaden za bradu weden jest třikrát okolo tržiště, a pes k tomu štékal, a pokálel swého nositele, a biřic wolal přitom: Takowau odnáší čest, kdo knížeti Wladislawowi wěrnost slíbenau ruší. A před očima celého trhu jsau mu uříznuty wausy na desce, a wypowěděn jest do Polska u wyhnanstwí.

33. Wšak proto předce nebylo bez newěrných a neswornosti rozséwačů, kteří mezi bratry jednomyslnými, Wladislawem totiž a Ottau, takowé rozseli trní swárů, že se mezi sebau obapolných báli aukladů. Protož Otto, byw zwán od bratra, bál se přijítí k hodům welkonočním. Po welkonocích wšak ke dni prwního Kwětna po třetím wolání Otto, obklopen strážemi swých bojowníků, přijel ke bratru swému Wladislawowi na ustanowené místo do wesnice, která slowe Týnec nad wršky. Tam rokowawše spolu celý den o rozličných wěcech, dawše a přijawše přísahy mezi sebau, jak se zdálo, byli smířeni. Poněwadž pak týž Otto nám byl zapowěděl trh we wsi Sekyři Kostele, který otec jeho a matka pro spasení duší swých byli nám slaužícím Bohu a swatému Wácslawu dali k wěčnému jmění; já, poslán byw od bratří, před knížetem a jeho župany žalowal jsem na Ottu, že swítelnici rodičů swých, kterau byl měl rozswítiti, zhasínal. On pak prawil: Já swítelnice rodičů swých nezhasínám, ale nechci, aby bylo w moci biskupa, co jest dáno wám obzwlášť. A nyní ne biskupowi, ani žádné osobě, ale wám, Bohu a swatému Wácslawu slaužícím, řečený trh nawracuji. A tak před knížetem a župany jeho odewzdaw nám trh, pozejtří wrátil se Otto do Morawy.

34. Také téhož léta dne 13 Čerwence položen jest sněm obecný wšem welmožům země české do dworu do Sadské, který leží prostřed luk. Ku kterémuž podobně Otto byw zwán, přišel jest neopatrně s malým lidem, spoléhaje se welmi na přísahy nedáwno dané a přijaté; a třetího dne, když již wšecky záležitosti byly skoncowány, ráno wstaw Otto w ležení, kázal drábům, aby byli se swými potřebami pohotowě k obrácení se na cestu. Sám pak odebral

se nahoru do dworu, aby wzál od bratra swého odpuštění. Co mnoho prodlévám? Proč newyslowím rychleji, co se stalo bez prodlení? W tom jako nejzůriwější lew jat jest Otto jako od nejtiššího beránka, knížete Wladislawa. Jemu když rádci jeho domlauwali, aby ho dal zbawiti zraku, prawil: Nikoli, nestanu se rowný knížeti polskému Boleslawowi, který bratra swého Zbihněwa pod přísahau wíry lstně powolal a třetího dne jej zbawil očí. Wšak já nechci s bratrem swým zajiti we wěčné různice: než chci jej pokárati, aby pokárán jsa zmudřel a poznal i potomci jeho aby se tomu naučili, že země morawská a panowníci její wždy jsau pod mocí knížete českého, jak děd náš dobré paměti Břetislaw nařídil, který tu zem prwní pod swé panstwí připrawil. Ale co jest udatnější muže udatného? Hle muž udatný Otto mezi hluky brannými si wykračuje, a spaután okowy s radostnau twáří a s weselým wzezřením, jako by zwán byl k hodům, šel, až uvržen byl do wězení na hradě Wyšehradě. Tam prawí se, že řekl k bojownikům těm, kteří byli u něho na hlídce o ponůckách:

Wčele se podobají lhářských úst zástupy přátel,
Jíž z huby sic teče med, ale koncem zadku tě píchne.
Wěřte, že já nejinak než lstí takowau jsem ošálen.
Štěstí příhody wšak rozličné snášeti jest nám.
Pak nečiní bratr můj mi to, než ten muž ducha zlého
Chtěl tomu Wacek tak, a sudí též snuje to Prostěj.
Těm já, buduli žiw! Wšak zadržím se nyní.

Potom za nedlauhý čas, když byl přestawen hrad welice pewný Křiwoklát w lese wedlé řeky Mže, odewzdán byl tam Otto branným bojownikům k wězení asi tři léta.

35. Téhož léta když Wladislaw kněz a weškeren lid český s radostí a weselostí slawili jsau den narození dědice swého Wácslawa, přibyl posel, který knížeti takowau dáwal zpráwu: Co wy tu w pokoji a bezpečnosti hodujete, bratr wšak twůj Soběslaw a kníže polské Boleslaw zemi tuto hubí, a lid jako špatné snopy o žních trhají; já jediný sotwa jsem utekl, abych ti toto oznámil. Pospěšte na pochod, již zawřete swé špižirny, opusťte hody, wálky

bůh wolá wás do bitwy; zejtra budau tu do tisíce tisíců nepřátelé ozbrojení. Oni pak hned, wstawše od hodů, a rychle sebrawše pole, postawili se jim wstříc na této straně řeky Cidliny wedlé wsi, která slowe Lučice. Wšak na druhé straně též řeky kráčely zástupy Poláků, táhnauce bez laupení a bez pálení, až přišedše blíž hradu Oldřiše, dorazili k toku řeky Labe. Odtud poslali ku knížeti Wladislawowi, lstwě prawíce: Nepřicházíme my s kopími nepřátelskými, ani nejdeme bojowat, než tebe s bratrem twým mířit. Jestliže wšak na naše napomenutí nechceš dáti, zejtra přes řeku přejdem, a ostatek potom Amen. K tomu kněz Wladislaw krátce odpověděl:

Mním, že pokoj ten rok se newrátí bez krwe welké;

Neb žef jednat o mír nepřichází we zbrani nikdo,

Přejdeš přes řeku; ostatkem wšak nebude Amen.

Přes řeku přejdeš, wšak bez trestu se wrátiti nesmíš,

Ostatní, jak díš, učiním; čiň pak ty si, co chceš.

A ihned, když zle uwěřil slowům nepřátel podwodným, se swými oné noci přebředše přes řeku před východem slunce, proti sobě jsau se postawili na březích též řeky. Poláci pak, když widěli, že se jim lsti jejich powedly, napadli zemi, a pohubiwše ji pálením a laupením, nesmírnau kořist naložiwše, zarazili ležení u mostů řečených Křiwci. Naši pak, protože se té noci welmi unawili a nemohli tak brzy přebřísti zpět, stáli w užasnutí.

36. Ale jak poznal kněz Wladislaw, že byl lsti podweden a pozorowal, že mysli některých jeho byly malátné k boji, zlost a hněw a udatnost sebe wědomá w něm, w knížeti, rozhořela, a jako trauba zůřiwá, která bojowníky k bojům swoláwá, tak jeho řeč powzbudila omámené mysli jeho lidu: O Čechowé, prawil, někdy powěstí na zemi i na moři slawní, ctnostmi wýteční, wítězstwími proslulí. Nyní waši poplatníci, kterým jste wždycky byli na postrach, wám ještě dýchajícím se posmíwají, a zem waši hubí. Což wám lípowé wisí na bocích meče? Což jen Poláci železné meče nosí? Nač jest wám ještě žiti? O! wěčné nám i našim potomkům hanby! Hle obilí vaše popelem leží, příbytky vaše až do oblaků plápolají,

Vulkán zuří na celém powrchu země, a předce-li ještě srdcí wasich ledu studenějších nepáli? Aneb jestliže srdce vaše pukří, proč aspoň žaludek váš, který již hladem stoná, nerozpáli se horlením sprawedliwosti? Zdali was nedojímá pláč a nárek ženský, který sípawými zwuky ke twrdým hwězdám doráží? Kdož úpění nemluwnátek aneb kwílení rodičky nebo ženy od pohanů chopené neslyší s srdcem hořkým? Kdož by se zdržel slz, když by widěl dítky swé jako beránky bečící zabíjeti neb od prsu matky zawrhowati? Wšak ale méně by bylo želeti, kdyby nám žal ten nebyl způsoben od méně hodných. Wěru, bychť měl toliko tři štíty, neopominu dnes zkusiti nejisté štěstí wálečné. A hned kníže sám i spolu s ním celé wojsko, jak každý stál na břehu, již. nehledali brodů, než bez pořádku wyskočili wpřed a přeplauli přes řeku, přáli si zemřítí pro wlast. Síly dodáwala jim lítost a úkor jim učiněný; spěchali, jakým by koli způsobem mohli, třeba ztrátau žiwota swého, zkaziti weselau wítězosláwu nepřátel. Ale kníže často řečený polský druhého dne, přešed přes potok Trutinu, poněwadž ten není wšude ku přejítí, kázal swým s kořistí i také všem nemocným jíti napřed. Sám pak w místě, které se jemu hodilo k bitwě, s lehkými jezdcí k obraně swých stanul, hotow jsa postawiti se na odpor. To když tak widěl se díti Dětríšek syn Buzůw, o němž jsme wyše častěji zmínku učinili, odtáhnuw na jisté místo s bojowníky, kteří stáli při jeho straně, prawil k nim: Bratří a spolubojowníci moji! Kdokoli má na swém těle nějaký kausek masa nesmělého nebo bojícího se smrti, musí jej buď prwé odříznauti nebo nyní z našeho zástupu odstapiti. Neb jest špatnější řasy mořské, kdo newí, jak jest krásné zemřítí we zbrani. A jak widěl, že myslí jejich byly dychtiwy k bitwě - nebo bylo asi sto mužů - jako wlk, který hledí tajně z úkrytu napadnauti stádo, tak on z nenadání s welkým úprkem se strany obnažené udeřil na nepřátely. Tu když padlo asi tisíc z protiwné strany, wrzil jest řečený bojowník jako zůriwý tigr do nejhustších tlup nepřátel, a kteří se s prawé a s lewé strany stawěli na odpor, jako klasy autlého obilí sekal je ostrým mečem swým, až náramným množstwím kopí poražen padl na nesmírnu hromadu zabitych.

Čechové však, kteří w protějším šiku bitwy bojowali, nastojte! na neobyčejný útěk se rozprchše, obrátili záda. Soběslaw s Poláky nešťastného, protože we wálce wíce než občanské, dobyl jest wítězství. Stala pak se jest tato porážka dne 8 Října, we kteréžto padli jsau Nožislaw a Držkraj bratří, synowé Lubomírowi, a jiných welmi mnoho.

37. Léta od narození páně 1111 usilowáním králowny Swatawy mezi syny jejími a prostřednictwím biskupa Heřmana i také přičiněním Wacka župana, ač nebylo k jeho dobrému, král Wladislaw bratra swého Soběslawa powolal zpátky z Polska, a dal jemu hrad Žatec s celau krajinau k němu příležití.

38. Léta od narození páně 1112 dle starých králů ustanowení a ku krále Jindřicha IV prikázání král Wladislaw synowce swého, Břetislawa syna a jmenowce, s plukem 300 oděnců se štítý poslal jest do Říma. Ale poněwadž byl král již daleko dojel napřed, jinoch práwě řečený se swými přešed přes baworské Alpy, našel krále we městě Veroně, a tam jest s ním slawil letnice. W měsíci pak Srpnu wjel král do Říma u welikém množství rozličných národů a jazyků, chtěje přijmouti znaky císařské dle obyčeje králů. I poněwadž byl týž král někdy powstal proti otci swému, proto papež Paschalis, pokládaje jej za bezectného, nechtěl splniti jeho wůle. Ježž král ihned kázal zajmouti, a přitasiw meč k hrdlu jeho, počal mu smrti hroziti. On pak, boje se smrti, přiwolil jemu, a když třetího dne spolu byli smířeni, s přízniwým přiswědčením všeho lidu i duchowenstwa Římského jest prohlášen a dosazen za císaře a rozmnožitele říše. Druhého pak dne nowý císař poslal apoštolskému tak weliké dary, že co do welikosti swé zdály se postačowati lidské dychtiwosti. Po wykonání toho na ten spůsob nawrátil se jest císař do Bawor, a naši bez aurazu jsau se wrátili domů.

39. Léta od narození páně 1113 od některých lidí, kteří příliš rádi donášejí věci liché a nejisté, doneseno jest Soběslawowi, že jej bratr jeho, kníže Wladislaw, míní jmouti z pohádání a radění k tomu naproti němu od Wacka župana. On pak jim odpowěděl: Bud já umru, bud ten, kdo takowé věci osnuje, prwé umře, než já budu

zajat. A tím wíce měl za to, že jest prawda, co mu bylo oznámeno, když tutauž hodinu přišel k němu posel, který jej powoláwal ke dworu brntrowu. Tu on, wzaw s sebau asi tři sta bojowniků, přišel k sídlu bratrowu s malým počtem; druhým kázal státi se zbraní we vzdálí ne wětším než jednoho honu. Pak když byl bratra pozdrawil a poobědwal, kníže jel napřed, kázaw bratru swému, aby jel za ním na hrad na Wyšehrad. Neb nebyli daleko, než asi 10 honů od hradu. Tu Soběslaw poslaw pro Wacka župana, žádal ho, aby jdauce spolu promlauwali na cestě mezi sebau. I stalo se tak, a když maličko na cestě byli střídali řeč, s obau stran a se zad Wackowi županu neopatrnému a neprovinilému

Prohnali jsau prsa trojnásob bodem osudonosným,

Když osmnáctý den byl we běhu Čerwna měsíce.

A hned Soběslaw, wrátiw se k swým, wydal se na cestu, chtěje skrz Srbsko odebrati se do Polska. Neb se welice bál přítomnosti bratra swého. A když byl přesel přes les, přijel jemu wstříc Erkembert, předstawený z hradu Donína, plný auskoků podwodných Srb, a maluje mnoho přátelsky jemu slibowal, žeby milostí císařowau obdržel celau swau sprawedliwost, když by se odebral před jeho osobu; a snažně zwal jej se lstí, aby s několika málo s ním ku pojedení wjel do hradu. Neb byl té chvíle řečený hrad w moci císařowě. W tom mezi obědem pomoci branného zástupu za hostem zawřena jsau wrata, a po málo dnech dopravil jej spautaného do Sas do jistého hradu welmi pewného, jménem..... kdež jej odewzdal swému duchownímu, jménem Oldřichowi, k hlídání. Když pak wojenští druhowé widěli, že pán jejich podwodně zajat byl rozutíkali se jedni do Polska, druzí se wrátili do Čech. Po jednom měsíci z milosti Kristowy Soběslaw od téhož duchowního w noci takto jest oswobozen. Po prowaze přiwázaném ke slaupu mezi mřížemi hořejšího stawení spuštěn jest se zdi w koši, a po témž prowaze řečený duchowní podobně uprchnul s jedním bojovníkem Konradem synem ěiwínovým, který též také swědom toho skutku byl též noci přiwedl koně pod zed; a jako ptáček wypuštěný z klece utíká a ubírá se do lesa, tak oni uprchše rychlým útěkem zaměřili do

Polska.

Téhož léta w měsíci Prosinci kněz Wladislaw bratra swého Ottu propustil z wazby, a dal mu zase onu polowici celé země morawské, kterou byl někdy měl po smrti bratra swého Swatopluka, s hrady tamějšími.

40. Léta od narození páně 1114 w měsíci Kwětnu z rozkazu páně Ottowa Prostěj a jeho zeť, kterému říkali tichý Wacek, o kterých jsme výše powěděli, obadwa zbaweni jsau zraku.

Téhož léta Soběslaw, wzaw s sebau některé Polány, přišel ke hradu Kladsku, a pokaušel se mnohými prosbami a sliby, aby mu otewřeli brány hradu. Kterí když neswolili, nýbrž mužně odporowali, mladík řečený, rozpáliw se hněwem, zapálil jest palác, který byl položen blíže zdi. Když pak se wítr wložil s protiwné strany, zapálily jsau se sruby na wrchu wěže, která práwě stála w předhradí blízko zdi. Tím hradčané jsauce welmi zastrašeni, již zaufajíce nad wybawením, žádali, aby jim byla podána mírná prawice na zachowání toliko při životě wsechněch. Když pak powolen byl jim mír a sotwa nebezpečenstwí života ušli, wypálen jest a ze základu wywrácen hrad celý.

41. Léta od narození páně 1115 w měsíci Lednu kníže polský Boleslaw poslal strýci swému Wladislawowi list prosebný, psaný w ta slowa: Kdyby platily u tebe mé prosby a zjednaly místo odpuštění wlastnímu bratru twému Soběslawowi; myslím, žeby bylo pewným a stálým pautem pokoje a přátelstwí mezi námi. Nebo kdybych se o to přimlauwal u tebe za nepřátely, jistě měl bys to učiniti; o kolik wíce sluší mi nyní přimlauwati se, abyste byli sworni wy, které jedna matka pod jedním srdcem nosila w lůně. Zajisté swatému. Petra, když se dotazowal, zdali by měl odpustiti bratru, který by sedmkrát za den zhřešil, řečeno jest od pána: ne do sedmkrát, ale do sedmdesátikrát sedmkrát. Tak tedy příkladem tím se učíme, abychom bratřím swým odpauštěli tolikrát, kolikrát by oni proti nám hřešiti ani nemohli. Těmi příklady a prosbami kněz Wladislaw pobádán, ano pohnut wrozenau sobě dobrotau k bratru, w měsíci Březnu zase jej wzal w předešlau milost, a dal jemu hrad Hradec a

celau příležití krajinu se čtyřmi zámky. Téhož roku w měsíci Čerwenci kníže Wladislaw a bratří jeho Otto a Soběslaw při toku řeky Nisy sjeli se s knížetem polským Boleslawem k roku ustanowenému, a dawše i přijawše od sebe na wzajem přísahy, stwrdili jsau umluwy míru. Druhého pak dne podawše sobě wzajemně darů náramných, wesele se wrátili k swým domowům. Když mezitím Oldřich syn Konradůw newyhnutedlnému podlehl jest osudu, bratr pak jeho mladší Lutolt předtím již rowněž byl sešel s tohoto swěta a synowé jejich byli ještě mladého wěku; kníže Wladislaw dal jest bratru swému vlastnímu Soběslawowi celau onu krajinu s tamějšími brady, kterau byl někdy měl otec prwěřčených bratří Konrad.

42. Léta od narození páně 1116 národ uherský, welice silný, bohatstwím oplýwající, we zbrani wálečné nad míru mocný a k boji s kterýmkoli králem na zemi dostatečný, po smrti krále jejich Kolomana welmoži jeho poslali jsau ku knížeti Wladislawowi, aby se zánowním králem jejich Štěpánem obnowil a utwrdil starodáwný pokoj a přátelstwí. K jichžto žádosti kníže swoliw, co by k pokoji náleželo, slíbil jest že učiní. Přijeli k Olšawě říčce, která dělí panstwí jak uherské tak morawské. A již lid uherský nesčíslný jako písek mořský a kapky deštowé na poli Lucku celý jsau powrch země pokryli jako kobyvky. Kníže pak s druhé strany řečené wody rozbil jest tábor. Ale jak prawí písmo, běda zemi, jejímž králem jest dítě; welmožowé jejich z přirozené sobě hrdosti poblaudiwše, k slowům knížete pokojným wzkázali odpowědi wíce hádku wyzýwající než políbení míru přinášející. Pročež kníže toho dne odložil jiti k roku. Oni pak to těžce nesauce, a něčeho jiného se domníwajíce, kázali třem branným plukům, jimž říkají hostinské, mimo ležení wytáhnauti a pro obranu swau stati na protější straně řeky. Kníže pak, maje za to, že wytrhli k boji, kázal swým chopiti se zbrani, i rychli ji než wyřčeno přeskočili jsau přes pomezní řeku. Ihned nenadálá a neočekáwaná aniž prwé rozmyšlená, ukrutná a krawá swedena jest bitwa. we které padl jest syn Stanůw, o němž jsme wyše zmínili, jménem Jiřík, župan na hradě Žatci, bojownik welice

udatný, s jinými předními téhož hradu dne 13 měsíce Kwětna. Ale když jiní obrátili záda, byl i kníže přinucen k útěku. Otto však a Soběslaw, majíce silné čtyry čety, a wzawše tolik též zástupů českých, obešli jsau pahorek, který je náhodau dělil, a náhle udeřili s welkým úprkem na ležení Uhrů, kdež král a jeho přední s biskupy, newědauce nic o bitwě, která se byla strhla, seděli a pili a hodowali skwostně. Což wíce? Kdyby byl arcibiskup Wawřinec s králem rychleji neutekl, byl by ani on neušel nebezpečenstwí smrti. Tolik zajisté padlo jest Uhrů urozených i neurozených, kolik ani za času sw. Oldřicha, jak se prawí, na řece Lechu nezahynulo. Ony pak pluky hostinské, o kterých jsme prwé prawili, které sic byly proti kuížeti našemu w bitwě obdržely wrch, wracejíce se ze seče, jak widěly swé na útěk poražené, některé hromadně zbité a nepřátely, ani w ležení jejich řadí, daly jsau se na hanebný útěk. A když jsau je z daleka spatřili w ležení králowě – neb již bylo ležení rozbito w polích za mostem Bělinským – myslíce, že za nimi ještě běží šiky nepřátelské, ještě wíce se jich utopilo w řece Wáhu, ze strachu spěchajíce. Naši pak dobywše wítězstwí, w ležení jich té noci zarazili stany; bojowníci rozebrali poklady uherské, totiž přepyšnau hojnost w nádobách zlatých a stříbrných.

K swým pak wšecky jiné lid užitkům rozbere swrchky.

43. Léta od narození páně 1117 dne 3 Ledna, ježto jest byl čtwrtek, w hodinu nešporní stalo se jest welké zemětřesení, ale mnohem wětší w krajínách Longobardie. Neb jak jsme slyšeli z powěsti, mnoho tam stawení se rozpadlo, mnoho hradů se pobořilo, mnoho chrámů neb kaplí se zřítilo, a mnoho lidí zasypalo.

Téhož léta

Wšechněch jež byla jest osudů mých družka nedílná,

Zesnula Božetěcha w den Ledna třimezicímý.

Podobně téhož léta a wždy za kralowání pána našeho Ježíše Krista, w jehož rukau srdce jsau králů, z jeho také milostiwého wnuknutí kníže Wladislaw, wzpomenuw se nad bratrem swým Bořiwojem, na jehož pokoru již hospodin shlédnuw 8 trůnu brány nebeské, a nad jehož utrpením a bídau se slitowal, a poněwadžnad kým Bůh se

slituje, nelze jest aby se neslitowal také člověk, ihned kníže prwěřecený, pokynutím božským již ponuknut, čině wše dle rady biskupa Heřmana, poslal w měsíci Prosinci pro bratra swého Bořiwoje, a powolal jej zpět z wyhnanstwí, a učiniw jemu zadost i poddaw se sám pod jeho panstwí, dosadil jej zase na stolec knížecí. O diwná knížete dobrotiwost, ale ještě podiwuhodnější prostomyslnost, které ani neoblažuje swětská hodnost ani nezarmucuje složená cti powýšenost.

Těšila obdržená moc, též složená zase kníže.

Kdo, rciž, medle widěl, kdo slýchal cos takowého.

Bohdejž slyšel to král uherský Koloman, kdyby žiw byl, který obáwaje se, aby bratr jeho Almoš nepanowal po něm, jeho i syna jeho zbawil mužstwí i zraku. Bořiwoj pak, nejsa nepamětliv obdrženého dobrodiní, dal bratru swému polowici swého knížetstwí, která leží za řekau Labem a wztahuje se k seweru; byl také bratra swého ač mladšího we všem poslušný a wždycky jej nadchážeje, nic nečinil bez jeho rady.

44. Léta od narození páně 1118 w měsíci Srpnu byla jest takowá powodeň, jaké myslím nebylo na zemi od potopy swěta. Nebo řeka tato naše Wltawa, náhle wyraziwši překotem ze swého koryta, ach, kolik to dědin, kolik we podhradí tomto domů, chýší a kostelů úprkem swým pobrala! Nebo w jiných časích, ačkoliw se to málokdy stáwá, aby woda dorážející leda podlahy mostu dosahowala, ale tato powodeň wystaupila až výše desíti loket přes most.

45. Léta od narození páně 1119 dne 30 Čerwence we středu, když se již den schylowal, prudký wítr ano sám Satanáš we wíru od strany polední najednau wraziw na palác knížecí na hradě Wyšehradě, zeď starau a tudy welmi pewnau, ze základů wywrátil. A bylo se proto wíce diwiti, že kdež obojí strana, přední i zadní, zůstala celá a neotřesená, prostředek paláce až k zemi jest wywrácen, a rychleji než by klas přelomil, trámy dolejší i hořejší s domem samým síla wětru zlámala na kusy a rozházela. Bylo pak toto powětrí tak silné, že kdekoli wrazilo, w této zemi lesy i stromy

sázené a ostatní vše, což bylo w cestě, úprkem swým porazilo.

46. Léta od narození páně 1120.

Ted má Muso milá, prst wlož si na pyštky.

Dobřeli zprawit umíš, wšak chraň se mluwiti prawdu,

Bys můj měla rozum, powěz w krátkosti tolik jen:

Sehnán zas Bořiwoj s knížetstwí swého a panstwí.

Šestnáctý stalo jesti se tak dne Srpna měsíce.

47. Léta od narození páně 1121 zkazila jsau se příliš osení pro přílišnau suchotu, která byla pořád po tři měsíce, Březen totiž a Duben i Kwěten.

Téhož léta kněz Wladislaw wystawil znowu hrad Donín, též také Podiwín hrad, který jest položen na Morawě wedlé řeky Swratky.

48. Téhož roku jakýsi Němec wnitř hranic českých we hwozdě, ku kterému se jde přes wes Bělau, wystawil sobě zámek na skále příkré. Což uslyšew kněz Wladislaw, wzaw s sebau tři zástupy wybraných bojowniků, najednau nenadále udeři w obdržel hrad; kdež při prwním útoku šípy se zdi seslanými raněni jsau, wšak ne smrtelně, dwa bojownicy knížete, Oldřich syn Wacemilůw a Olen syn Boršůw. Ty Němce pak, kteří byli na hradě zajati, kdyby nebyl hrabě Albert k tomu přišel a mnohými prosbami a přirozenau sobě obratností je wyswobodil, byl by kníže beze wší pochybnosti w témž lese wšecky dal zwěšeti.

Téhož léta byla zima welmi wětrná a teplá, a bylo welké rozwodnění.

49. Léta od narození páně 1122 dne 24 Března bylo zatmění měsíce o půlnoci, když byla židowská Welkonoc.

Téhož léta

Muž swatý Heřman září učenosti se skwící

Zemřel jest, když den čítán w Září sedmnáctý,

w neděli již při rozedníwání we swátek sw. Lamberta biskupa a mučenníka jehož den, dokud žiw byl, zwláště nábožně ctil, protože ze wsi Trajektu a rovněž z Lotharingie pocházel rodem swým. On jsa dewátým w řadě na stolici biskupské, sprawował kostel tento 22 let, šest měsíců a 17 dní. Byl pak auhledný, neznámým příkrý, swým

domácím přiwětíwý, vlastností mrawů newyrownaný, swítelnice swítící we swětě a hořící, a ne pod kbel postawená, nýbrž na swícnu, oswěcující srdce newěřících slowem učení i příkladem; o jehožto také jiných dobrých skutcích, ač wíce jest wynikajícího, hodného zmínky, však toho zanecháme bez podotknutí pro lidi nynějšího času, kteří sami nic dobrého nečiníce, jiných skutky dobré, když o nich slyší, zpěčují se uwěřiti. Nicméně však nezdej se býti nesmyslné, když we přewráceném pořádku powíme, co jsme měli prwé powědítí. Nebo biskup prwěřečený, když pozorowal, že nemoc jeho se zmáhala, a widěl několik toliko služebníků stati u swé postele, wzdechł si a řekl: Pro mne mé tajemstwí, pro mne mé tajemstwí, a umłknul. Oni pak stáli udiweni, a hleděli jeden na druhého mlčky. A brzy potom opět biskup otewřel ústa swá, a prawil: Jindy jsem měl, pokud jsem zdráw byl, prawiti toto stoje na kazatelně, co nyní přinucen jsem wyznati již při hasnutí mého ducha. Wyznávámť, že já hříšník spoluhřešících ze hříchu jsem nekáral, a mocné, kteří činili zle a se prohřešowali, nejen jsem ctil, nýbrž i milowal, kteréž měl jsem napomínati, a když by neposlechli, klíti. Nebo když jest zemřel Břetislaw mladší, nad nějž nebylo a nebude knížete lepšího, tehdy w zemi této wzkwetla neprawost, wpučela hrdost, rozmohla se lest, šalba a nesprawedliwost, a já pořád lituje litowal jsem, že mi nebylo s dobrým knížetem umříti. Běda mi, že jsem mlčel, že jsem lidu odpadlého newolal zpátky, ani mečem klatby nebojowal jsem pro Krista, ale trpěl jsem poskwrnění sebe i lidu křesťanského dotýkáním ruky s národem neswatým, jakož psáno stojí: kdo se dotkne nečistého, nečistý bude, a kdo se dotkne smůly, pomaže se od ní; aneb jaké jest sejítí Krista s Belialem? Odpadlým lidem jmenuji Židy, kteří naší nedbalostí po křtu upadli zpět w Židowstwí. Pročež welice bojím se, aby mi Kristus toho newytýkal a mne neuwrhnul do hlubšího pekla. Nebo této noci pozdní slyšel jsem hlas prawící: tys newystaupil wstříc, nepostawil jsi zed' před dům Israelůw, aby stál w boji w den hospodinůw. A nechal jsi stádo hospodinowo, ne zlatem ani stříbrem, ale Kristowau drahau krwí wykaupené, jednau prašiwau

owcí zprzniti a z králowství nebeského wywrhnauti. O! já bídný! jakým bych rád byl, jak rozdílným od toho, jakým jsem někdy byl! a nyní sám sobě se nelíbím, protože, kterak málo dobrého jsem učinil, widím. Řekl jest, a hned, jak swrchu powěděno,

Duch jeho do prázdnych odebral se utíkaje wětrů.

Nastoupil je po něm Menhart, biskup to desátý.

50. Téhož léta w měsíci Březnu župan Wznata wrátil jest se z Jerusaléma i také z Galatie, a téhož roku dne 16 Října zemřel jest. Také toho roku medu a wína byla plná hojnost, a osení dosti wzrostlo, ale w klasích zrno nebylo walné. Po tom roce přišla jest zima teplá, pročez w letě potomním nebylo uschowaného ledu.

51. Léta od narození páně 1123 w měsíci Březnu župan Dluhomil a Humpert i Gilbert a Jindřich, jinak Zdik, a jiní s nimi putowali jsau do Jerusaléma, z nichž někteří w měsíci Listopadu jsau se nawrátili, někteří tam zemřeli. Nebo župan Dluhomil již na zpáteční cestě dne 8 Čerwence zemřel; podobně také Pertolt, služebník Jindřicha syna mého, zemřel dne 6 Srpna.

Slzy mně nedají ani písmem nelze wyřici,

Ký wztek sjednocené, kteraká to bratry neláska

Jak saurodné dwa w strašný hněw weštwala býky.

Neb kníže Wladislaw, welikým hnut hněwem, proti bratru swému Soběslawowi w měsíci Březnu zdwihl jest zbraň, a vypudil jej s jeho se všemi z Morawy, a nawrátil Konradowi synu Lutoltowu jeho dědictwí. Než čwrttau část té země, kterau měl čwrttokněz Oldřich, bratr řečeného Lutolta, přidal jest Ottowi, bratru knížete Swatopluka. Soběslaw pak utíkaje před bratrem swým, jel k císaři do Mohuče; ale málo se dařilo jeho wěcem, protože bez peněz u všech králů jsau marné číkoli prosby a sprawedliwost zákonů oněmí. Potom tak jako wlk, který s otewřenau tlamau napadne stádo a darmo lapaje, když nic nepochytí, swěse ocas běží zpět do lesa; Soběslaw u císaře nic nepořídíw, odebral se k Wigbertowi, a u něho přebýwal sedm měsíců. Potom w měsíci Listopadu odešel do Polska, kdež kníže Boleslaw poctiwě jej přijal; manželku pak jeho, dceru Almoše knížete, král uherský Štěpán radostně přijal, uznaw ji

za swau příbuznau.

Také w postě skoro po celém swětě moci powětrné jako přemnoho hwězd, ač nepadly, předc widíny jsau jakoby spadly na zem; k tomu podobně prawí pán w ewangelii: widěl jsem Satanáše jako blesk s nebe padajícího.

52. Toho léta byla welká auroda w obilí, jak ozimi tak jaře, toliko kraupy uškodily jsau na mnohých místech. Medu pak bylo w laučnatých krajinách hojnost, w lesnatých nikoli. Zima byla welmi tuhá a mnoho sněhu. Pak již při sklonku téhož roku, když pokolení poslední markrabí Děda smrtí wyhaslo, císař Jindřich čtvrtý, pokládaje markrabství řečeného Děda za odumřelé, byl je dal pod moc Wigberta. Byl však w Sasích jeden jménem Konrad, rodem z pokolení řečeného Děda, k jehož ruce dle práwa náleželo ono markrabství. Z čehož wéwoda Ludera a jiní Sasowé welmi se rozhněwawše na císaře, zdvihli wálku proti Wigbertowi.

53. Ty doby kníže Wladislaw a Otto, jak jim byl kázal císař, sebrawše wojsko jak z Čech tak z Morawy, a přešedše přes les, položili jsau se táborem u hradu Hwozdce proti řečenému wéwodowi. Arcibiskup pak Mohučský a hrabě Wigbert stáli u řeky Muldawy s množstwím těžce ozbrojeným; Sasowé však, majíce ležení zaražené w prostřed, dělili je od sebe, a nedali protiwníkům swým dohromady se sejiti. Tehdy kníže české a Otto poslali jsau k Sasům, prawíce: My jsme proti wám nechopili zbraně z hrdosti, než z rozkazu císařowa přišli jsme ku pomoci arcibiskupu Mohučskému a hraběti Wigbertowi. Ale poněwadz ti tu nejsau, kteří tu měli býti a prwní boj swěsti, ustupte wy nám toliko z místa, abychom měli příčinu wrátiti se, totiž že jste wy ustaupili a my jsme stáli a čekali je w umluweném místě. K tomu wéwoda Ludera odpověděl, prawě: Diwím se, že wy mužowé opatrní zjewných auskoků nechápete myslí, kterými jsauce nawedeni darmo jste zdvihli zbraň proti nám newinným. Což myslíte, že které rady arcibiskupa Mohučského Adalberta jsau bez auskoků? Což jste ještě nikdy dosti nezkusili attické jeho chytrosti? Takli wám znám jest Wigbert, druhý Ulixes, který dle téhož arcibiskupa kopyta sprawen jest? Proč sami nejdau,

aby nás pozdrawili, ježto my jim rádi pozdrawení oplatíme? Ale bezpečněji jest, z daleka čekati, než z těsna boj swésti, a škodau jiného zjednati sobě prospěch. Wěru bolawýma lze prohlédnauti očima, co oni strojí swými lstmi. Nebo vědí a dobře rozumějí, že když zwítězíte, nebude dáno bez welké škody waší zwítěziti nad Sasy. Pakli však my budeme moci mocně obdržeti wrch, budau lehčěji moci napadnauti na Čechy zbawené swých obránců, to chce císař, to radí arcibiskup Mohučský. Tak vždy wáš zeť Wigbert Čechům přátelí. Nebo bratr twůj Soběslaw, kterého nedáwno Wigbert k wůli tobě lstiwě odbyl do Polska, jestliže se brzy k témuž Wigbertowi newrátí, nechť se mi wíce newěří. My však, wězte to, spíše jsme hotowi setkati se w bitwě, než wám ustaupiti z místa. To když uslyšeli Čechowé, zle uwěřiwše slowům lstiwě složeným, popleniwše krajinu, která jest okolo hradu Míšně, wrátili jsau se domů, když stálo slunce w 15. části střelce.

54. Léta od narození páně 1124 dne 12 Unora Heřman bratr Wilémůw a Litobor syn Martinůw putowali jsau do Jerusaléma. Téhož léta

Kněz Bořiwoj po prwém Únoru w den následující
Wenku ze země w Uhřích zbyw swé schránky tělesné,
Jež myslí čistau milowal, odebral se ku Kristu,
S nímž we prostranném bydlí již dwoře nebeském
Po wšechněch tohoto swěta a w něm žiwota trýzních,
W cizině jež patnáct roků přebýwaje snášel,
Šest pak trapných let těch zawřen stráwil u wazbě.
Dwakrát w knížetstwí dosazen, proč zas zawržen jest,
Toho mi sauditi nelze aniž takowého co říci.
Bůh wí, jenž wše twoří, stwořené též spravuje wšecko.
Kdož toto čteš, rci: kněz Bořiwoj již klidu požíwej,
Tam, kde duší zbožných wšech wěčný klid a podíl jest

Pohřben pak jest w Praze w sídelném místě w roce tehdáž přestupném dne 14 Března při hlawním kostele swatých mučenníků Wíta, Wácslaw a Wojtěcha w kryptě swatého Martina biskupa a wyznawače.

55. Také w postě téhož roku dne 24 Března biskup Menhart, náhodau našed w sakristii kosti Podiwinowy, pohřbil jest je w kapli, která jest pod věží mezi oltářem sw. Mikuláše biskupa a wyznawače a hrobem Gebharta biskupa. Ten byl služebníkem a nerozdílným druhem w práci a we swízeli swatého Wácslawu mučenníka, o jehožto skutcích w žiwotě téhož swatého dostatečně wyprawuje se wěděti dychtiwým. Nebo swého času byl Šebř, šestý této stolice biskup, když rozšiřowal wětší kapli, u swatého hrobu prwé řečeného patrona kosti prwé řečeného služebníka jeho wykopal, protože jinak nemohla se položit zed', a wložiw do rakwe postawil je w komoře, kdež se chowaly kostelní poklady. Také dne 6 Dubna w hod wélkonoční císař Jindřich Čtvrtý poslaw listy ke wšem knížatům a biskupům říše swé, kázal, aby se pominauce wšech wýmłuw dne 4 Kwětna we městě Bamberce shromáždili u jeho dwora.

56. Mezitím Soběslaw, našeho knížete bratr, opustiw Polsko, dal se se swými se wšemi na cestu ku knížeti saskému Luderowi, doufaje pomoci sobě takowého muže radau i podporou. Od něhož počestně přijat jest w hostinstwí a dosáhl potěchy žádané we swé naději. Nebo řečený wéwoda, jak zwěděl, že kníže český přítomen byl u králowského dwora, wyprawil posly s hostem swým k císaři, prawě: Králowské mocnosti a císařské hodnosti přísluší, těm, kteří křiwdu trpí, milostiwě přispěti a proti těm, kteří ji činí, s důrazem sprawedliwosti wystaupiti. Té milosti příklad a knížecí přisnosti dáš nám a wšem národům důkaz, když tomuto muži newinnému a křiwdu trpícímu Soběslawowi sprawedliwost učině, s bratrem jeho jej smíříš. Z čehož císař welice se rozhněwaw, pohlížeje na weškeren zástup swůj, prawil: Dosti po pansku mluwil jest tento markrabí. Sám nám činí křiwdu, a žádá, abychom mstili křiwdu. Nebo jestliže mi přísluší, jak on uznáwá, mstíti křiwdy cizí, proč bych prwé nepomstil swých? Nebo která může býti wětší křiwda, než že on, wolán jsa nepřichází k našim sněmům? Tedy koho hryže žádost sprawedliwosti a tato křiwda, ať slíbí nyní wěrnost na swaté ostatky, že zdwihne zbraň swau a potáhne za mnan po swatém

Jakubu apoštolu do Sas. Přisvědčili všichni a schválili knížata i zapřísáhli se k wálce proti Sasům dle rozkazu císařowa. Ty samé dni zemřel jest zeť krále Wratislawa Wigbert, o němž jsme wyše mnoho wyprawowali. Znamenaw pak Soběslaw, že štěstí a saud králůw wíce přeje bratru jeho staršímu, obrátil se cestau k synu Wigbertowu, aby pro smrt otce potěšil swého příbuzného po sestře. A odtamtud poslal ku knížeti polskému župana Štěpána; neb jím sprawował wšecky záměry swé. Ten když jel přes les, který jest mezi Sasy a Polskem, wrazil jest na branné tlupy laupežníků. Kterížto stojíce pozdálečí, wolali na ně: Ušetříme wás a slitujeme se nad wámi i darujeme wám žiwot; jděte w pokoji cestau swau. Ale koní a wšeho, co máte s sebau, nám zanechejte; nebo wás málo mnohým odolati ani utéci nemůžete. Jimžto Štěpán neohrožený řekl: Dejte nám krátkau chvíli na rozmyšlenau; a když powolili, řekl župan: o bratří! o spoluaučastníci posledního již osudu, nebojte se nešťastného případu smrti; nebo kdopak nám bude lámati chleb swůj, když se obrátíme na hanebný útěk? Aneb když hanebně prodlaužíme sobě žiwot, kdopak nám poskytne potřeb žiwota? A zdali nám ho nechají diwoši, newíme. Ha! darmo budete pozdě litowati, že jsme mužsky nepodlehli, až nás wšelíjakými spůsoby strýzněné, jednoho s uříznutým nose, druhého zbaweného očí dají w pohádku a powěst wšem národům. Oni pak jednomyslně prawili: Umřemež, umřemež; ale hledme neumřítí beze msty. Tu když widěli je pohané wíce k boji než k útěku chystati zbraně, najednau udeřili jsau na ně. I byla bitwa příšerná mezi pěti štítečky a padesáti štíty udatných. Kněz pak mezi nimi, kterému byli poručili duše swé, maje luk a taul, dal se jest na útěk. Za ním jeden z lotrů, wida člowěka bezbraného, an utíká, běžel. On pak nemoha ujiti, wystřelil zpátkem šíp, a uhodil koně do prostřed čela, i padl jest kuň, a jezdec spadl s něho zpátkem. A tak jen kněz ušel, a oznámil we hradě Hlohowě co se jest bylo stalo. Župan pak toho hradu, jménem Wojslaw, přispíšiw tam s množstwím ozbrojených, našel Štěpána položiwého uprostřed řeky Bobry wězícího na křowí. Nebo diwoši, když widěli mnoho swých zabitých a jiných poraněných, welmi se

rozzlobiwše uwrhli jsau jej do řečené řeky. Župan pak řečený wzaw jeho i jeho towaryše ještě položiwé, donesl je na hrad swůj, a tam Štěpán dne 30 Kwětna zemřel w neděli. Soběslaw pak ty časy meškal u syna Wigbertowa, poněwadž po smrti otce řečený jinoch zle se wšech stran tištěn byl od nepřátel.

Téhož léta w měsíci Čerwenci kníže Wladislaw prworozenau dceru swau, jménem Swatawu, s welkau výprawau ženskau a znamenitým opatřením w penězích dal k manželstwí jednomu wysoce slowutnému muži mezi předními baworskými, jménem Fridrichowi.

57. Téhož léta Kristus, mocnost boží a maudrost boží, wšhecko co jest pokynutím swým řídící, ráčil jest tuto zemičku milostí swau wytrhnauti z osidel Satanáše a syna jeho Jakuba Apelly, jehož smolná prawice, čehokoli by se dotkla, pomaže, a jehož dech z úst, smrdutý jako basiliškůw, na koho dechne, toho usmrtí, o němž také swědčí mnozí lidé prawdy milowní, že často widín byl Satanáš w lidské podobě po jeho boku přiwislý a služby swé konaje; kudyž jeho lstmi swými k takowé powznesl smělosti ano šílenosti, že vykračuje ze swého oboru člowěk tak přenešlechetný, po knížeti úřad místopána wykonáwal; což bylo welké pohoršení lidu křesťanskému. On tentýž, po křtu staw se odpadlíkem, oltář, který byl wystawen a poswěcen we škole jejich, w noci rozbořil, a wzaw swaté ostatky, nestrachowal se uwrci je do swého záchodu. Toho takowého swatokrádce a zločince kněz Wladislaw plný Boha, horle horliwostí pro Krista, dne 22 Čerwence zabawil, a kázal sewříti jej těsnau wazbau. Ha! což mammonu zlosti z domu toho auskočníka pobráno jest a do měšce knížecího wneseno 1 Mimo to jeho rowní w šibalstwí Židé, aby řečený zkurwysyn nebyl sřat, tři tisíce liber stříbra a 100 zlata složili knížeti. Že pak kníže z wnuknutí milosti boží wykaupil křesťanské otroky ode wšech Židů, a zakázal, aby napotom žádný křestan jim neslaužil. Amen, amen, prawím, cokoli jest kdy prowínil, wšhecko tímto chwalitebným skutkem smazal jest a jméno sobě na wěky zjednal.

Maří Magdaleno, zbožná ty Kristowa služko!

Powždy ti oddán lid sliby swé za to wesele wzdává,
že we swátek twůj wyrwán jest nepříteli zlému. Také téhož roku
dne 11 Srpna w jedenáctau hodinu denní bylo jest zatmění slunce, a
přišel jest potom welký mor wolů, owec a wepřů; mnoho wčel
pomřelo, nedostatek medu byl welký. Ozim se zwrhla i jař, kromě
toliko prosa a hrachu.

Téhož léta kníže Wladislaw, muž wýtečný a ctihodný, wánoce a
nowý rok slawil we wsi Stbečně Potom, poněwadž onemocněl,
přestěhowal se na hrad Wyšehrad, a tam zůstal až do swé smrti. Po
té zimě když nastalo jaro, byly jsau welmi prudké wětry po celý
oběh měsíce w Březnu.

58. Léta od narození páně 1125 Soběslaw, když slyšel, že bratr
jeho těžce stůně, wzaw radu spasitelnau s přátely swými, ano již tak
řízením Božího wnuknutí se wší družinau swau wrátil se jest ze Sas,
a druhého dne měsíce Unora položili jsau se w noci blízko hradu
Pražského w lese, který jest wedlé kláštera Břewnowského. Newí se
příčina, co on w té věci byl mínil učiniti. Nebo by také hrdina
takowého ducha nebyl tak nerozwážliwě wstaučil do země, kdyby
nebyli býwali někteří ze županů, z jichž rady, jak za to mám, byl to
učinil. Nebo té samé noci obrátiw se zase zpět, sem a tam, brzy po
lesích brzy po wsech skrytě obcházel zemí, žádnému nečině
žádného násilí, leč wždy vyhledáwaje milosti bratra swého. A
wšichni Čechowé prwního i druhého řádu jej milowali, a jeho straně
přáli; jediná však kněžna a málo některých s ní podporowali Ottu.
Ta, poněwadž byl si wzal sestru její, usilowala wšemi spůsoby, aby
po muži jejím Otto obdržel stolec. Nemoc pak knížete wíc a wíce se
zmáhající welmi hubila jeho tělo. Když mezitím přední mužowé w
zemi pomatení jako ryby w kalné wodě w nejistotě kolísali se w
ustrášení, králowna Swatawa, matka knížete, zprawena jsauc a
nawedena od přátel Soběslawowých, přišla jest nawštíwit syna
swého, a mluwila k němu tak: Já, jsauc matka twá a králowna,
přicházím prosici a bojící se k nohaum twým, a na kolena, na
kterých jsem tě autlého hýčkala, již se třesauci pro bratra twého před
tebau padám. Neb nežádám věci, které by práwem mohly býti

odepřeny, než které se Bohu líbí a kterých lidé si přejí. Neb se líbí Bohu, jak sám řekl: cti otce swého i matku swau, abys mé stařenské prosby wlídně slyšel a tohoto mého wráskowitého a slzami skropeného obličej, prosím, abys nezahanbil. Nechat smím já, stará matka, prošiti syna za to, co prosí a žádá na kolenau weškeren národ český; nechat jest mně wěkem sešlé widěti wás smířené, které jednostejně z mého lůna porozené widím z milosti Boží dobře wychované. Budiž popřáno mně babičce brzy umírající, abych nezemřela prwé, než mi Bůh poskytne potěšení w tomto mém nesrownalém zarmaucení. Práwem zajisté rmautím se, že diwoká wzteklíce w této zemi wládne a wás bratří, někdy jednosworné, nyní do bojů strojí. Kdožť newí, že jest košile k tělu bližší než sukně? Nebo příroda, která učinila bližšího dle narození, činí, že jest k swým milostiwější také we všem řízení. Onen však, onen, ježž sobě bratrem činíš, a kterému ten čas péči o swé dítky a drahau choť ukládáš a pod jeho ochranu poraučíš, wěř mně matce, ten jim prwní bude osidlem a jamau a pohoršením. Ten však, kterého od sebe vzdaluješ a jako za cizího pokládáš, ježto jest twůj bratr vlastní, bude k twým mnohem dobrotiwější než syn twého strýce, kterému po sobě odkazuješ stolec otcowského knížetství. Tak prawila a plakala a syna swého lkaním obtěšnowala. Když pak spatřila, an spolu s ní slzí, toto doložila, řkauc: Nelkám, synu můj, nad twým osudem, kterému člowěk neujde, nýbrž bratra twého žiwot smrti žalostnější oplakáwám, jenž co poběhlý, těkawý a wypowieděný raději by nyní šťastně umřel, než nešťastně žiw byl. Syn pak, jehož obličej polit byl slzami, řekl: Učiním, matko má, učiním, co žádáš; nejsem z diamantu ani z Charybdy zrozen, abych si newzpomněl na bratra žiwotního. Mezitím wraceje se biskup kostela Bamberského Otto, Kristůw rytír slawný, po přemožení a roztlučení model pomořských, nawštíwil kníže pro nemoc již síly pozbýwajícího. A když kníže jemu sebe a duši swau skrze swatau zpowěd poručil, oznámil jemu biskup, že nelze prwé dáti neb obdržeti odpuštění, než by bratru swému slíbil pokoj prawý a pewný i milost. A hned biskup řečený péči o duši jeho a záležitost učinění míru poručiw

biskupu Menhartowi, dle knížecí štědrosti welice byw dary obtížen, dal se na cestu. Nebo pospíchal, aby před slawností wečeře páně dojel k sídlu swému. Posláno ihned pro Soběslawa, a již se zřejmě w národě o to jednalo, co se prwé tajně strojilo.

Když Otto kníže morawské pozorowal, že se toto dálo, ježto wždy byl po boku knížete, obáwaje se, aby snad nebyl zajat, smutný wrátil se na Morawu. Byl pak Wladislaw s bratrem smířen we středu w týden welikonoční. Po oktávu pak welikonočním dne 12 Dubna w neděli, w kterau tehdaž bylo Milosrdenstwí boží, dobrý a milosrdný kníže Wladislaw ne bez welkého nářku swých odděl ku Kristu, a milosrdenstwí, které wždy pro jméno Kristowo prokazowal chudým, owsem již dosáhl od milosrdného hospodina. Jest pak pohřben we chrámu swaté panny Marie, ježž sám wystawiw Kristu a jeho matce wšemi kostelními potřebami nadal dostatečně, a zřídil tam dosti počestné mnišské opatstwí; jméno místa jest Kladruby.

Kníže jaký ten byl, pokawad duch włádl mu audy,
Můžete z wyspání podaného wědět jeho skutků,
Chwály jaké je hoden, jakowá patří jemu úcta.
Bud knihy této konec, kde konec jest knížete ctného.

59. Poněwadž se pamatuji, že jsem na začátku prwní knihy řekl, že jest tato kronika wydána za času knížete Wladislawa a biskupa Heřmana, tito pak již z tohoto slzawého audolí smrtí přeneseni jsau bohda k místům weselí, ale látka věci zběhlých posud přeplýwá, mámli tu zaraziti kotwu u břehu, čili když posud wětry zuří, do výše roztáhnauti plachty,

Ty mi porad w tom, sličná má učitelkyně Muso!

Neb ty, která nikdy nestárneš, mne starce k učením jinošským pokaušeti nepřestáwáš; není tě taj no, že w každém kterémkoli starci jako mně jest chlapecký smysl a duch slabý. O! by mi již osmdesátníku minulá Bůh nawrátil léta, w kterých jsi někdy w Leodii pod mistrem Frankem w zelených luzích brzy grammatické, brzy dialektické nauky se mnau dosti se nahrála. O! welice milostná jinochům a sladká, wždy stydliwá ale nikdy nestárnaucí, proč na

mne dorážíš na starce? Proč tupau pohádáš mysl? Již mi letitý wěk shrbuje záda, již swraštěná kůže zohyzduje obličej, již prsa jako schwácený walach dýchají. Již hlas chraptiwý sípá jako hus, a chorobné stáří oslabuje mé smysly; w prawdě mě více těší měkký chlebiček a topinka než twé mudrowěty, které jsme někdy pod waší peřinkau měkce léhající, sladce ssáwali z twého autlého cecíčku. O sofistiko za rohy chytající, samowděk mužům syllogistickým žádaucí, od nás wšak již dosti zkušená, nechej starců, hon se po jinoších tobě podobných, bystrého ducha a w naukách nauk důwtipných, kteří nedáwno u welkého stolu paní filosofie rozkošnými nakrmeni krměmi a přebrawše poklady celé Francie, co nowí filosofowé se wracují. Takowé řečníky čeká slowutná ctnost knížete Soběslawa, kteří by podiwuhodné jeho skutky zlatým rýtkem podiwuhodně pozlatití dowedli. Těm také já stařec, cožkoli nejapné nablábosím, aby to do cista wybrausili, prosebně odewzdávám. S jich a wšech toto čtaucích dowolením bud' mi dowoleno z wíce dějů řečeného knížete něčeho dotknauti se písmem. A kdož mne starce haníš, když sám jsi maudrý, poklad swé učenosti wynes na swětlo, a hrubé toto sepsání měj za látku.

60. Pod kralowáním pána našeho Ježíše Krista, trojího a jediného wšemohaucího Boha, jak jsme swrchu powěděli, když kníže Wladislaw sešel s tohoto swěta, bratr jeho Soběslaw, wěkem sice mladší ale maudrosti zralých zralejší, ruky štědré, obywatelům milý, lidu obojího pohlawí i stáří zalíbený, s přiwořením wšechněch Čechů wesměs, dne 16 Dubna dle práwa dědičného powýšen jest na knížecí stolec předků starodáwných.

O! jenž tento swět wěčným rozumem, Bože, řídíš!

Kdož by to doufal byl neb chtěl tomu přidati wíru,

Že bude mír ten rok zjednán, a to bez krwe welké,

zwláště poněwadž pan Otto, podpíchnut radau některých, takowau se byl zawázal přísahau, že prwé neodejde z hradu Wyšehradu, než bud' přemožen přijde o hlavu neb co wítěz dosáhne výše stolce knížecího. Ale pán náš Ježíš Kristus, který kazí a ruší rady knížat, pro zásluhu nejswětějšího mučenníka Wácslawa milosrdně tak

spůsobil, jak Láska Waše dobře wí, že jsem výše powěděl. A protož nechat dobrý kníže již ustane zlobiti a hněwati se na bratra swého i také na Ottu; nechať věří, že všeccko rozumem božským se spravuje a že nic bez něho nemůž se státi. Wšak poněwadž dle swědectwí Šalomauna hněw w nádrách hlaupého spočívá, buď daleko od slowutného knížete, aby měl zlostí a hněwem wýtečné ctnosti swé poskwrniti nebo netrpěliwostí chwalitebné skutky swé zhanobiti. Které zajisté kdyby kdo pro jeho chwálu usilowal jednotlivě wyložiti, spíše by došlo denní swětlo a blanka k psaní, než by dokonal dílo počaté. Wšak ale my jednu a zwláštní jeho znamenitost Lásce Waší předneseme, skutek, we kterém bez pochybnosti skoro nade všechny klásti se musí, že kníže tak mocný nikdy rtů swých neomočí medem, tím rozumu zlodějem. Jest zajisté ctnost nemalá při každém muži mocném, držeti ústa swé na uzdě a opowrhowati ne pěнау přirozeného nápoje, ale wnadami jeho.

61. Téhož léta dne 20 Kwětna we středu we swatém témdni Letnic napadl jest weliký sníh w některých krajinách lesních, a druhého dne uhodil weliký mráz a uškodil welmi wšelikého druhu obilí, nejwíce pak setému na podzim, rowněž také na winnicích a na stromích, tak že we mnohých místech sady z kořene uschly a menší řeky zamrzly. W témž týdňi w sobotu dne 23 Kwětna zemřel jest císař Jindřich Čtwrtý, a tu jeho a císařský rod wyhasl jest, dílem pro neplodnost pohlawí ženského, dílem že všechno potomstwo mužské we mladém wěku skonalo smrtí zhaubnau.

62. Mezitím, když z milosti Boží slawný kníže Soběslaw spůsobil mír w celém swém králowstwí, co zanecháme kronik hrdinských, powíme, kterak kněz jeden ohněm čerstwé zeliny zhasil dráždící prsau plameny; nebo sám mi to wyprawowal důwěmě, abych ho nikomu neprojewil dle jména, pro Krista mě žádal přátelsky; jemuž já věřím jako sobě samému, protože žiwot jeho chwalitebný dodává slowům wíry. Prawil totiž, že když mu pán Bůh odňal kněžku, pobožnau myslí slíbil Bohu, že wíce žádné ženy nepozná. Ale poněwadž jest welmi těžko, obwyklau wěc dokonce z myslí wypuditi, newím po kolika létech přišlo naň takowé těla pokušení,

že skoro zapomenuw slibu swého, který byl učinil Bohu, žádostí přemožen málem by byl upadl do osidla ďáblowa. Co medle měl učiniti? Jednáu byl četl w Dialogu, jakým způsobem swatý Benedikt pálením kopřiwy skrotil oheň těla nepřátelský. Tu najednán když milost shůry naň shlédla a sám k sobě se nawrátil, hledaje ku podobnému skutku a nenacházeje saukromého místa, pokradmu natrhal si otépku kopřiw, tajně zašel do pokojíčka, a za sebau zawřel dweříčka, i swrhnul se sebe oděw, že na něm niti nezůstalo. Ach! kdyby byl kdo tu chvíli widěl kněze zdrawého, jak se wztekal, kdyby byl toho dne milého otce neb matku pochowal, chtěj nechťej jistě by se byl smál. Tolik zajisté nezůří zůřiwý školmistr proti žákowi ani pán rozhněwaný proti otrokowi, jak kněz na sebe a proti sobě rozpálený a ze zlosti necitelným učiněný přes přirození swé i zároweň přes zadnici zuřil kopřiwami. Potom obrátil se k srdci, a ještě mnohem ukrutněji okolo prsaw zuře, prawil: Ty mne, ty zlé srdce, pořád mučíš; já tě nyní takhle mučiti budu. Nebo z tebe vycházejí myšlení zlá, cizoložstwí, smilstwí a zlé žádosti. A tak učiniw zadost swému wzteku kněz rozwzteklený, bolestmi takowými strýzněn po tři dni ležel umírající; a mysle ještě, že neučinil dosti pro spasení duše, swázaw metlu z kopřiw, powěsil si ji we swé komoře, aby ji měl pořád před očima; a kdykoli je widěl buď wisící, buď poseknuté buď wedlé cesty rostaucí, zatřáslo se srdce jeho, a mysl zlá pamětliwa zlého zmizela. My pak tohoto kněze následowání hodnau zůřiwost obraťme sobě za stráž ctností, a co on učinil na těle swém, my čiňme w myšlení. Neb jsau wýpovědi páně wýpovědi prawdomluwné, an prawí: Bůh můj dotud působí, a já též působím. Nebo hle! kněz když zewně z trestu hořel, co nedowoleně hořelo wnitř, z milosti Boží uhasil. Přemohl hřích, protože změnil pálení.

Wězte všichni Kristowi věřící, že skladatel této kroniky, totiž Kosmas, ctihodný kostela Pražského děkan, zemřel dne 21 Října téhož roku, we kterém, jak známo jest, kníže Soběslaw postawen byl na stolec.

Kosmůw letopis český

Vydala **Městská knihovna v Praze**
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. vydání
Verze 1.0 z 19. 1. 2011.